

De re-release van filmklassiekers in het Nederlandse filmtheater

Irene uit den Bosch

Studentnummer: 3933105

MA Scriptie Film- en Televisiewetenschap

Begeleider: André van der Velden

Tweede lezer: Sonja de Leeuw

Aantal woorden: 10359

18 april 2017

Universiteit Utrecht

Samenvatting

De aanleiding voor deze scriptie is het onderzoeksrapport 'Digitale cinema: een onderzoek naar de verwachte effecten van de digitalisering van het Nederlandse vertoning- en distributiecircuit' van Stichting Filmonderzoek uit 2012. In dit rapport stelde de stichting dat met de mogelijkheden die de digitalisering met zich meebracht, het aantal beschikbare filmklassiekers zou toenemen. De filmtheaters zijn volgens Stichting Filmonderzoek daarbij de meest geschikte plek om klassiekers te vertonen. Uit een vervolgrapport uit 2014 stelde de stichting dat deze toename minder snel verliep dan verwacht. Het doel van deze scriptie is om de programmeringspraktijk van filmklassiekers in de Nederlandse filmtheaters te onderzoeken. Aan de hand van een programmeringsanalyse is steekproefsgewijs in de maand februari 2017 bijgehouden welke klassiekers werden vertoond, waar zij werden vertoond en binnen welke context dit gedaan werd. Met deze data is een typologie ontwikkeld om op systematische wijze de programmeringspraktijk van filmklassiekers in de Nederlandse filmtheaters in kaart te brengen. Vervolgens zijn drie programmeurs geïnterviewd om de motieven te onderzoeken voor het opnemen van klassiekers in een programmering. Hieruit bleken zowel het aantrekken van een (nieuw) publiek als de educatieve rol van het filmtheater belangrijke motieven zijn voor het vertonen van klassiekers. Ook EYE blijkt een grote rol te vervullen bij de programmering van filmklassiekers.

Dankwoord

Elke keer als ik een filmklassieker op het witte doek zie, maakt mijn hart een sprongetje van geluk. Ik vind het geweldig om films, die ver voor mijn tijd gemaakt zijn, in de bioscoop of het filmtheater terug te kunnen zien. Het was dan ook nadat ik ONCE UPON A TIME IN THE WEST had gezien, toen ik mij realiseerde dat filmklassiekers het onderwerp van mijn masterscriptie moest worden. Het eindresultaat ligt voor u. Maar bij de totstandkoming van deze scriptie wil ik vooraf de ruimte nemen om enkele personen te bedanken. Nadat ik het globale onderwerp voor mijn scriptie had gevonden ("iets met filmklassiekersen die opnieuw uitgebracht worden..."), duurde het nog enige tijd voordat ik de juiste richting had gevonden. Mijn dank gaat daarom uit naar Jorien Scholtens van Stichting Filmonderzoek, die mij een duwtje in de juiste richting heeft gegeven. Daarnaast wil ik mijn scriptiebegeleider, André van der Velden, bedanken voor alle suggesties, feedback en begeleiding. Ook wil ik Gabriëlle Rozing, Freek Huijs en Paul Hegeman bedanken. De inspirerende gesprekken waren zowel een motivatie als inspiratie voor dit onderzoek en voor mij persoonlijk. Ook weet ik nu dat ik nog heel wat klassiekers moet gaan zien. Het liefst in het filmtheater, natuurlijk. Tenslotte wil ik mijn familie en vrienden bedanken voor de aanmoedigende woorden, inspirerende gesprekken, kritische feedback en onvoorwaardelijke steun.

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
Dankwoord	3
Inleiding	5
Hoofdstuk 1: Theoretisch kader	7
1.1 <i>De filmklassieker</i>	7
1.2 <i>Programming</i>	8
Hoofdstuk 2: Methode	11
2.1 <i>Programmeringsanalyse</i>	11
2.2 <i>Interviews</i>	13
Hoofdstuk 3: Analyse	15
3.1 <i>Programmeringsanalyse</i>	15
3.1.1 Het aanbod van klassiekers	15
3.1.2 Een typologie van de programmeringspraktijk van filmklassiekers	18
3.2 <i>Interviewanalyse</i>	25
Conclusie	29
Literatuur	32
<i>Websites filmtheaters</i>	33
Figurenlijst	35
Bijlage 1: Programmeringsanalyse	36
Bijlage 2: Interviews	50
2.1 <i>Topiclist</i>	50
2.2 <i>Transcripties</i>	51
2.2.1 Transcriptie 1	51
2.2.2 Transcriptie 2	55
2.2.3 Transcriptie 3	59
	66

Inleiding

BREAKFAST AT TIFFANY'S. ONCE UPON A TIME IN THE WEST. SUNSET BOULEVARD. Films die decennia geleden in première gingen, maar dankzij digitale restauratie recentelijk opnieuw op het witte doek te bewonderen waren.¹ In het onderzoeksrapport van Stichting Filmonderzoek uit 2012 staat de digitalisering van het Nederlandse distributie- en vertoningscircuit centraal. Met betrekking tot de re-release van filmklassiekers werd het volgende gesteld: "Bij een grotere beschikbaarheid van gedigitaliseerd historisch filmmateriaal, met flexibele ondertiteling, nemen de mogelijkheden toe om klassiekers en re-releases te vertonen in de bioscoop."² De verwachting was dan ook dat gedigitaliseerde films steeds meer en makkelijker beschikbaar zouden komen. Daarnaast zou de vraag naar deze films toenemen wanneer de digitalisering van de projectoren in bioscopen en filmtheaters op internationaal niveau zou zijn voltooid.³

Ten tijde van het verschijnen van het rapport in 2012 ondervond het vertonen van oudere films nog veel problemen, zo stelde Stichting Filmonderzoek. Met name de auteursrechten en de hoge kosten die het digitaliseren met zich meebrengt, staan het vertonen van filmklassiekers nogal eens in de weg.⁴ Daarnaast bleek uit een vervolgonderzoek uit 2014 dat er slechts in beperkte mate aan de verwachting was voldaan dat het aantal beschikbare filmklassiekers zou toenemen. Uit dit rapport bleek dat de digitalisering van filmklassiekers minder snel is gegaan dan de overgang op digitale filmprojectoren, waardoor het aantal beschikbare titels nog gering was.⁵

Filmtheaters zouden volgens Stichting Filmonderzoek de meest geschikte plek zijn om filmklassiekers te vertonen.⁶ In deze scriptie staat de bestaande programmeringspraktijk van filmklassiekers in de Nederlandse filmtheaters centraal. Aan de hand van een programmeringsanalyse en interviews met filmprogrammeurs wordt de programmeringspraktijk van klassiekers in de Nederlandse filmtheaters in kaart gebracht. Het doel is om een typologie van de programmeringspraktijk van filmklassiekers te ontwikkelen. Hiermee kan voor archieven en andere digitaliserende instanties inzichtelijk worden gemaakt aan welk deel van het filmerfgoed zij bij het digitaliseren hiervan prioriteit zouden moeten geven als zij maximaal willen inspelen op de bestaande vraag naar filmklassiekers.

---

¹ "Once Upon a Time in the West," Filmtheater 't Hoogt, geraadpleegd op 6 januari 2017, http://www.hoogt.nl/agenda/9783492/11792978/once_upon_a_time_in_the_west.

"Klassiekers in de kerstvakantie," LantarenVenster, geraadpleegd op 6 januari 2017, http://www.lantarenvenster.nl/36-4591-Klassiekers_in_de_kerstvakantie.

"Breakfast at Tiffany's," Filmtheater Hilversum, geraadpleegd op 6 januari 2017, <http://www.filmtheaterhilversum.nl/films/556-breakfast-at-tiffany's-.html>.

"Rialto Klassiek: tien 'nieuwe' meesterwerken," Rialto, geraadpleegd op 7 januari 2017, <http://www.rialtofilm.nl/nieuw%20in%20rialto/rialto%20klassiek:%20tien%20%5Enieuwe%5E%20meesterwerken/>.

² Stichting Filmonderzoek, "Digitale Cinema: Een onderzoek naar de verwachte effecten van de digitalisering van het Nederlandse vertoning- en distributiecircuit," 2012, 47.

³ Stichting Filmonderzoek, 2012, 47-48.

⁴ Stichting Filmonderzoek, 2012, 47-48.

⁵ Stichting Filmonderzoek, "Vervolgonderzoek Digitale Cinema: Effecten van de digitalisering van het Nederlandse vertonings- en distributiecircuit," 2014, 28.

⁶ Stichting Filmonderzoek geeft in zowel het onderzoeksrapport uit 2012 als 2014 geen verdere toelichting waarom filmtheaters de geschikte plek zijn om filmklassiekers opnieuw te vertonen. Stichting Filmonderzoek, 2012, 47-48.

Tot nu toe is er weinig wetenschappelijk onderzoek gedaan naar de re-release van filmklassiekers. Bregtje Lameris onderzocht de verschillende manieren waarop een archiefinstelling archiefmateriaal programmeerde. Onderzoek van Giovanna Fossati en Nanna Verhoeff en Nico de Klerk stelt de verspreiding van archiefmateriaal door de archieven zelf centraal. Peter Bosma bespreekt in zijn boek *Film Programming: Curating for Cinemas, Festivals and Archives* de programmeringspraktijk van zowel filmtheaters als archieven. Daarnaast hebben zowel Andrea Haller en Martin Loiperdinger als Mariann Lewinsky onderzoek gedaan naar de programmering van klassiekers uit de periode van de vroege film. Zij keken daarbij zowel naar programmeringen uit die periode zelf als programmeringen met dit materiaal vandaag de dag. Dit onderzoek positioneert zich in de eerste plaats binnen de context van de programmerings- vertoningspraktijk. Door mij specifiek te richten op de re-release van filmklassiekers in Nederlandse filmtheaters, hoop ik met dit onderzoek een bijdrage te leveren aan vergroting van het wetenschappelijk inzicht van dit fenomeen.

De hoofdvraag van dit onderzoek luidt als volgt: Volgens welke strategieën functioneert de programmeringspraktijk van klassiekers in Nederlandse filmtheaters? De volgende deelvragen dienen ertoe om de hoofdvraag te beantwoorden:

- Welke filmklassiekers worden er in de Nederlandse filmtheaters vertoond?
- Binnen welke context worden de filmklassiekers vertoond?⁷
- Welke motieven hebben programmeurs van Nederlandse filmtheaters voor het opnemen van filmklassiekers in hun programmering?

Hoofdstuk 1, het theoretisch kader, bestaat uit twee delen. De eerste paragraaf werpt de vraag op hoe de term 'filmklassieker' het best te definiëren is. In de tweede paragraaf wordt stilgestaan bij de definitie van programmeren en wordt er dieper ingegaan op de bestaande programmeringspraktijk van filmklassiekers in het filmtheater. Daarnaast komt het wetenschappelijke debat rondom het programmeren van films en van filmklassiekers in het bijzonder hier aan bod. In het tweede hoofdstuk worden de gehanteerde methoden voor dit onderzoek verantwoord. Deze methoden bestaan uit een programmeringsanalyse met een daaropvolgende ontwikkeling van een typologie, en semigestructureerde interviews. In het derde hoofdstuk staat de analyse van de programmeringsanalyse en de interviews centraal. In de conclusie wordt de hoofdvraag beantwoord, een terugkoppeling gemaakt naar de literatuur en gereflecteerd op de uitkomsten van het onderzoek.

---

⁷ Deze context bestaat uit bijvoorbeeld een inleiding of lezing bij de film, of uit een reeks vertoningen die onder dezelfde naam worden vertoond.

Hoofdstuk 1: Theoretisch kader

1.1 De filmklassieker

Omdat dit onderzoek de filmklassieker centraal stelt, is het goed om stil te staan bij de definiëring van deze term. Stichting Filmonderzoek maakt in haar rapporten onderscheid tussen ‘filmklassiekers’ en ‘oudere films’. Met deze laatste term verwijst de stichting naar films die nog niet bij de eerste release digitaal zijn uitgebracht. Voor een re-release moeten deze films dus digitaal gerestaureerd worden, nu alle projectoren in de Nederlandse bioscopen en filmtheaters inmiddels wél gedigitaliseerd zijn.⁸

In geen van beide onderzoeksrapporten wordt een duidelijke definitie van de filmklassieker gegeven. Het rapport uit 2014 zegt wel het volgende over filmklassiekers:

De digitalisering van oudere films is niet even snel gegaan als de digitalisering van de projectoren. De beschikbaarheid van digitale klassiekers is daardoor nog ondermaats. Aangezien het aantal theaters met 35mm projectoren slinkt, is de verspreiding van analoge klassiekers steeds minder lucratief. Dit vormt een probleem voor het vertonen van de filmgeschiedenis.⁹

Uit dit citaat kan worden afgeleid dat Stichting Filmonderzoek, wanneer zij spreekt over filmklassiekers, verwijst naar films die om een bepaalde reden belangrijk zijn binnen de filmgeschiedenis. Maar ook deze uitspraak wordt niet verder toegelicht.

Ook wanneer filmtheaters over filmklassiekers spreken, blijft een scherpe definitie uit. Filmtheater LantarenVenster in Rotterdam vertoonde bijvoorbeeld de film *SANGUE DEL MIO SANGUE* (2015) van Marco Bellocchio binnen de programmering “Klassiekers in de kerstvakantie”, omdat Bellocchio’s nieuwste film ook rond deze periode in dit filmtheater werd vertoond.¹⁰ Een ander voorbeeld is Filmhuis Bussum, dat in januari 2017 onder de noemer “Klassiekers” Spike Jonzes *WHERE THE WILD THINGS ARE* uit 2010 vertoonde.¹¹

Uit bovenstaande blijkt dat zowel Stichting Filmonderzoek als filmtheaters zelf geen eenduidige definitie hanteren wanneer zij spreken over filmklassiekers. Ook in de wetenschappelijke literatuur is geen definiëring van het begrip ‘filmklassieker’ gevonden. Om die reden is er voor gekozen om in dit onderzoek geen gebruik te maken van één overkoepelende definitie van de filmklassieker. In plaats daarvan kunnen de uitkomsten van de programmeringsanalyse leiden naar een definitie van deze term. Ook worden de te interviewen programmeurs gevraagd naar hun definitie van of visie op filmklassiekers. Hierdoor wordt onderzocht wat filmprogrammeurs onder dit begrip verstaan en in het verlengde daarvan hoe een filmklassieker binnen hun programmering past. Als er uit de programmeringsanalyse en de interviews toch een eenduidige definitie van het begrip ‘filmklassieker’ af te leiden is, vormt die eventuele definitie een van de uitkomsten van dit onderzoek.

---

⁸ Hoewel alle filmtheaters tegenwoordig over een digitale projector beschikken, zijn er nog steeds filmtheaters die sporadisch gebruik maken van een 35 mm projector. Een voorbeeld hiervan is Filmtheater ‘t Hoogt in Utrecht. Stichting Filmonderzoek, 2014, 28.

⁹ Stichting Filmonderzoek, 2014, 28.

¹⁰ “Rialto Klassiek: tien ‘nieuwe’ meesterwerken,” Rialto, geraadpleegd op 22 januari 2017, <http://www.rialtofilm.nl/nieuw%20in%20rialto/rialto%20klassiek:%20tien%20%5Enieuwe%5E%20meesterwerken/>.

¹¹ “Klassiekers,” Filmhuis Bussum, geraadpleegd op 22 januari 2017, <https://www.filmhuisbussum.nl/programma/klassiekers>.

1.2 Programmering

In zijn recente boek *Film Programming: Curating for Cinemas, Festivals, Archives* omschrijft Peter Bosma het programmeren van films als een activiteit waarbij films geselecteerd en ingeroosterd worden voor de vertoning aan een publiek van een bioscoop of filmtheater, filmfestival of archief.¹² Volgens de auteur is de toeschouwer een belangrijk vertrekpunt voor het selecteren, structureren en presenteren van films. Daarbij zou de programmeur ook moeten nadenken over de films die de toeschouwer vermoedelijk al gezien heeft. “For a film curator it is therefore important to reflect upon the question of which films members of the audience are likely to have seen and in what order, because every film you see changes the way you watch other films.”¹³ Het is volgens Bosma belangrijk om na te denken wie het publiek is, wat het publiek mogelijk al gezien heeft en in welke context, om als programmeur keuzes te maken in de selectie en volgorde van de films die hij of zij wil vertonen.

Bosma maakt onderscheid tussen twee uitgangspunten waarop een programmeur zijn programmering kan baseren. In het eerste geval is het programma volledig gericht op de veronderstelde voorkeuren van het publiek en dus een zo hoog mogelijke kaartverkoop. In het tweede geval staan juist de artistiek gemotiveerde keuzes van de programmeur centraal binnen de programmering. Om een programmering samen te stellen, kan een programmeur verschillende criteria hanteren waar een programmering aan moet voldoen. Bosma noemt dit “critical success factors” (CSFs). Uiteraard ligt het aan de desbetreffende filmprogrammeur vanuit welk uitgangspunt hij vertrekt en welke criteria hij daarbij van belang acht. Enkele voorbeelden van CSFs die Bosma noemt zijn de populariteit van films, sociaal engagement en het bereiken van een divers publiek.¹⁴

Volgens Bosma heeft een filmprogrammeur bij het samenstellen van de programmering verschillende mogelijkheden om een selectie te maken uit het filmaanbod. Naast de net uitgebrachte films kunnen ook oudere films vertoond worden, als die nog in circulatie zijn. Een derde optie is om te kiezen voor het vertonen van filmerfgoed. Bosma definieert filmerfgoed als films die minimaal vijf tot zeven jaar oud zijn. Dan zijn de eerste contracten voor de vertoningsrechten afgelopen en wordt de economische waarde van een film opnieuw bepaald. Vanaf dat moment kunnen de films dan ook worden opgenomen in een filmarchief. Vervolgens kan het archief met dit materiaal collecties samenstellen en presenteren aan het publiek. Bosma stelt dat idealiter het materiaal ook beschikbaar wordt gesteld voor distributie middels een distributiecatalogus en via een video-on-demandplatform. De vertoningsrechten en beschikbaarheid van een filmprint staat deze beschikbaarheid momenteel nog vaak in de weg.¹⁵

In haar dissertatie ‘Opnieuw Belicht’ noemt Bregtje Lameris een aantal manieren waarop een programmering van archiefmateriaal kan worden samengesteld in de context van een archiefinstelling. Waar Bosma zich meer op de algehele programmeringspraktijk richtte, keek Lameris concreet naar de programmeringsstrategieën van het Filmmuseum (tegenwoordig EYE) in de periode 1946-1996. De meest gangbare vorm die het Filmmuseum hanteerde, was een samenstelling van films met een overkoepelend

---

¹² Peter Bosma, *Film Programming: Curating for Cinemas, Festivals, Archives* (New York: Wallflower / Columbia University Press, 2015), 5.

¹³ Bosma, 2.

¹⁴ Bosma, 52.

¹⁵ Bosma, 82-83, 91.

thema.¹⁶ Andere vormen van filmprogrammeringen waren bijvoorbeeld het combineren van een voor- en hoofdfilm, een programma bestaande uit filmfragmenten, en een combinatie van bekendere en minder bekende films binnen één programma.¹⁷ Een andere manier die dikwijls werd toegepast, was het met elkaar verbinden van verschillende avondvoorstellingen, “waardoor ze in eenzelfde licht kwamen te staan.”¹⁸ Het doel hiervan was volgens Lameris om een deel van de filmgeschiedenis op een zo volledig mogelijke manier te kunnen vertonen.¹⁹ Het samenstellen van een programmering dat bestaat uit archiefmateriaal kan de betekenis van een film(fragment) veranderen wanneer het Filmmuseum de film onder een bepaalde titel programmeert. “Zo kon een film op de ene avond als voorbeeld van het genie van een bepaalde regisseur fungeren, terwijl hij binnen een ander programma een fase in een bepaalde stroming of nationale cinema illustreerde.”²⁰ De betekenis van een film(fragment) werd daarmee afhankelijk van de programmering waarbinnen deze werd vertoond.²¹

Nico de Klerk stelt in zijn dissertatie dat zelfs met de nieuwe technologieën die vandaag de dag beschikbaar zijn, er nog steeds sprake is van een beperking in het aangeboden materiaal van archieven aan het publiek. “Recente digitale technologieën lijken daarin [...] geen fundamentele verandering gebracht te hebben. Gedigitaliseerde, minder courante materialen worden weliswaar zichtbaarder, maar de relevante materiële, culturele en andere historische contextualisering ontbreekt veelal.”²² Dit komt overeen met het onderzoeksrapport van Stichting Filmonderzoek uit 2014. Ook hieruit blijkt dat ondanks de digitalisering de beschikbaarheid van filmklassiekers nog steeds ondermaats is. De stichting laat de contextualisering van filmklassiekers verder geheel buiten beschouwing.²³

In de dissertatie van De Klerk richt de auteur zich op openbare presentaties van het archiefmateriaal in het archief zelf en online, als ook op de informatie over de bezoekers van die presentaties. De Klerk stelt dat de filmerfgoedinstellingen hun materialen en kennis nog te beperkt aan het publiek tonen.²⁴ Mijn onderzoek richt zich op de verspreiding van filmerfgoed dat buiten de archieven wordt vertoond, namelijk in de filmtheaters. Ook Giovanna Fossati en Nanna Verhoeff gaan dieper in op de verspreiding van het materiaal van filmarchieven buiten de deuren van deze instellingen. De auteurs stellen in hun artikel “Beyond Distribution: Some Thoughts on the Future of Archival Films” dat de distributie van archiefmateriaal geen nieuw fenomeen is; al sinds de jaren zeventig werd archiefmateriaal geherdistribueerd in bioscoopzalen, op video en later op DVD. Fossati en Verhoeff spreken bij dit proces over een ‘chaperonne model’. Bij dit model beschermt het archief het materiaal als een chaperonne. De auteurs bedoelen hiermee dat het archief vanuit het materiaal een selectie maakt en dit aan het publiek presenteert, en daarbij de selectie in een historische of esthetische context plaatst. Fossati en Verhoeff stellen dat archieven op dit model terugvallen, uit angst dat het publiek zonder verdere context het

---

¹⁶ Bregtje Lameris, “Opnieuw belicht. De pas de deux tussen de filmmuseale praktijk en filmhistorische debatten” (dissertatie, Universiteit Utrecht, 2007), 121.

¹⁷ Lameris, 122, 125-126

¹⁸ Lameris, 123.

¹⁹ Lameris, 123.

²⁰ Lameris, 142.

²¹ Lameris, 142.

²² Nico de Klerk, “Showing and Telling: Film Heritage Institutes and Their Performance of Public Accountability” (dissertatie, Universiteit Utrecht, 2015), 423.

²³ Stichting Filmonderzoek, 2014, 28.

²⁴ De Klerk, 422-423.

materiaal niet zal begrijpen. Het probleem hierbij is volgens de auteurs dat dit model de kijkervaring van het publiek beïnvloedt, omdat het materiaal door de archiefinstelling al van een context is voorzien.²⁵

Andrea Haller en Martin Loiperdinger onderzochten in *Early Cinema Today: The Art of Programming and Live Performance* programmeringen uit de periode van de vroege film. Ook keken zij naar de context waarin deze films werden vertoond. Haller en Loiperdinger halen F. Paul Liesegang aan, die al honderd jaar geleden stelde dat de films niet als autonome objecten moeten worden gezien, maar juist als een “harmonisch geheel.”²⁶ In de programmeringen zou de nadruk moeten liggen op het dramatische effect dat de films als samenhangend programma zouden oproepen. De contrasten tussen de films binnen een programmering, die dit dramatische effect oproepen, moeten volgens Liesegang dan ook niet te groot zijn.²⁷ Mariann Lewinsky bouwt voort op Haller en Loiperdinger door onderzoek te doen naar hedendaagse programmeringen bestaande uit vroege films. Hierbij kijkt zij concreet naar festivalprogrammeringen samengesteld uit dit materiaal. Omdat veel vroege films door archieven zijn gedigitaliseerd, kunnen ze opnieuw en makkelijker worden vertoond.²⁸ Lewinsky stelt dat hedendaagse programmeringen bestaande uit archiefmateriaal er eveneens op gericht moeten zijn het dramatische effect te versterken. Maar als programmeur is het volgens Lewinsky ook belangrijk om de individuele kwaliteiten van elke afzonderlijke film zo goed mogelijk naar voren te laten komen.²⁹ Waar Lameris’ onderzoek zich uitsluitend richt op programmeringen binnen een archiefinstelling zelf, kijkt Lewinsky juist naar de mogelijkheden voor de vertoning van vroege films buiten het archief. Opvallend is dat zij haar keuzes voor het samenstellen van de programmeringen baseert op de beschikbare films.³⁰ Problemen rondom de vertoningsrechten en de beschikbaarheid van het materiaal, die Bosma en De Klerk wel noemen, laat zij buiten beschouwing.

Samenvattend kan gesteld worden dat het programmeren van archiefmateriaal een praktijk is die verschillende vormen kent. De onderzoeken van Bosma, Lameris en De Klerk richten zich op de presentatie van filmerfgoed door de archieven zelf. Bosma en De Klerk noemen in hun onderzoeken daarbij de obstakels die de distributie en vertoning van filmerfgoed nog in de weg staan. Deze problemen kunnen ook een rol spelen bij de programmeringspraktijk van filmklassiekers in de Nederlandse filmtheaters. Dit onderzoek sluit zich daarnaast aan bij dat van Fossati en Verhoeff en Lewinsky, die onderzochten hoe filmerfgoed buiten de archiefinstellingen worden gedistribueerd en vertoond. Ik richt mij daarbij specifiek op de vertoningen in de filmtheaters.

---

²⁵ Giovanna Fossati en Nanna Verhoeff, “Beyond Distribution: Some Thoughts on the Future of Archival Films,” in *Networks of Entertainment: Early Film Distribution 1895-1915*, ed. Frank Kessler en Nanna Verhoeff (Eastleigh: John Libbey Publishing, 2007), 335.

²⁶ F. Paul Liesegang in Andrea Haller en Martin Loiperdinger, “Stimulating the Audience: Early Cinema’s Short Film Programme Format 1906 to 1912,” in *Early Cinema Today: The Art of Programming and Live Performance*, ed. Martin Loiperdinger (New Barnet: John Libbey Publishing, 2012), 11.

²⁷ Deze contrasten kunnen bijvoorbeeld bestaan uit fictie en non-fictie, genres of kleurgebruik. Liesegang in Haller en Loiperdinger, 11. Haller en Loiperdinger, 13.

²⁸ Haller en Loiperdinger 7.

²⁹ Mariann Lewinsky, “The Best Years of Film History: ‘A Hundred Years Ago,’” in *Early Cinema Today: The Art of Programming and Live Performance*, ed. Martin Loiperdinger (New Barnet: John Libbey Publishing, 2012), 25-26.

³⁰ Lewinsky, 30.

Hoofdstuk 2: Methode

2.1 Programmeringsanalyse

Zoals in de inleiding is genoemd, wordt de data voor dit onderzoek aan de hand van twee methoden gegenereerd. Om te beginnen wordt een programmeringsanalyse uitgevoerd. Vanwege de beperkte tijd voor dit onderzoek is er voor gekozen om alleen de programmeringen van de maand februari 2017 te analyseren. Ik beperk mij tot de programmeringen van filmtheaters die in februari 2017 één of meerdere filmklassiekers vertonen.³¹ Hierbij wordt uitgegaan van de week- of maandprogrammeringen van de filmtheaters zoals deze op hun websites gepubliceerd zijn. Volgens Lameris is het onderzoek naar programmeringen pas sinds enkele jaren een interessegebied binnen de filmgeschiedschrijving. “Net als bij vele andere filmhistorische onderwerpen is het recente onderzoek naar deze thematiek voornamelijk begonnen op het gebied van de vroege film, waar programmering gezien wordt als een van de belangrijkste onderdelen van de filmcultuur.”³² Waar Lameris zich richtte tot de vertoningen van vroege films door archiefinstellingen zelf, stelde Lewinsky’s onderzoek programmeringen van vroege films bij festivals centraal. Mijn onderzoek bouwt hier op voort, door mij te richten op vertonen in Nederlandse filmtheaters. Ook beperk ik mij niet tot vroege films, maar tot alle films die door de filmtheaters als ‘klassieker’ worden vertoond.

Voor het uitvoeren van de programmeringsanalyse baseer ik mij op het artikel “Programmeren van een filmtheater” van Bosma. In dit artikel benadert de auteur het samenstellen van een programmering vanuit drie perspectieven: het programma, de programmeur en de bezoeker. Voor de programmeringsanalyse van mijn onderzoek is het eerste perspectief van belang. Bosma stelt hierbij de volgende vragen in zijn artikel:

- Welke films worden er gedraaid?
- Met welke frequentie?

Bij de eerste vraag draait het om de filmtitel, regisseur, land en jaar van herkomst, genre, of het een zwijgende of geluidsfilm is, en of de film in kleur of zwartwit is. Hierbij wordt opnieuw uitgegaan van de informatie die het betreffende filmtheater op de website publiceert. Met de tweede vraag wordt beantwoord of een film eenmalig of vaker wordt vertoond. Daarnaast is het hierbij van belang om na te gaan of het om een incidentele vertoning gaat, of dat de film deel uitmaakt van een onderdeel is van een (terugkerend) programma. Ook eventuele sprekers of andere vormen van context-programmering die rondom de klassieker worden aangeboden door het filmtheater, worden meegenomen in de analyse. Daarnaast wordt er gekeken naar het toepassen van horizontale en verticale programmering door een filmtheater. Bij horizontale programmering is het volgens Bosma de bedoeling dat er op inhoudelijk vlak geen overlap is tussen de films die op een bepaald tijdstip gedraaid worden. De films moeten dus volgens Bosma zoveel mogelijk onderling verschillen op thema en genre. De verticale programmering van een filmtheater draait om de roostering van de voorstellingen in één filmzaal. Een

---

³¹ “Leden NVBF op boekingsgroep met het aantal zalen/stoelen,” NVBF, geraadpleegd op 26 januari 2017, <http://www.denvbf.nl/files/20160504-nvbf-leden-op-boekingsgroep-stoelen-zalen.pdf>.

Zie ook Bijlage 1: Programmeringsanalyse.

³² Lameris, 119.

programmeur heeft de keuze om een film bijvoorbeeld aan het begin van de middag, of juist later op de avond te programmeren.³³

Om de data te kunnen analyseren, dient het artikel “Hollywood versus lokaliteit: Het (on)gelijke aanbod van Amerikaanse en Europese film in de jaren dertig in Gent” van Liesbeth Van de Vijver en Daniël Biltereyst als handvat. Van de Vijver en Biltereyst deden een uitgebreid programmeringsonderzoek naar filmvertoningen in 29 Gentse bioscopen in de periode 1933-1936 om het Amerikaanse aandeel in het Gentse filmaanbod in kaart te brengen.³⁴ De auteurs onderzochten hierbij de herkomst, het productiejaar, genre, keuringscodes en gesproken taal van elke film.³⁵ De eerste drie punten zullen worden overgenomen in mijn programmeringsanalyse, aangevuld met gegevens over de context waarin een film wordt vertoond. Ook worden de horizontale en verticale programmering meegenomen. Mijn onderzoek beperkt zich tot een aanzienlijk kortere periode dan het onderzoek van Van de Vijver en Biltereyst. Een ander verschil is dat dit onderzoek zich focust op de programmering van filmklassiekers in filmtheaters verspreid door heel Nederland, en dus niet één stad. Van de Vijver en Biltereyst bieden echter goede handvaten voor het genereren van de data voor de programmeringsanalyse, hoe deze data systematisch verwerkt kan worden en vervolgens op een overzichtelijke manier aan de lezer kan worden gepresenteerd.

De volgende stap in de analyse is het ontwikkelen van een typologie om de programmeringspraktijk van filmklassiekers in kaart te brengen op een manier die in staat stelt er specifieke ‘types’ in te herkennen. Susann Kluge omschrijft een typologie als volgt: “Every typology is the result of a grouping process: An object field is divided in some groups or types with the help of one or more attributes. [...] The constructed subgroups with common attributes that can be described and featured by a particular constellation of these properties are defined with the term *type*.”³⁶ Kluge stelt dat de elementen binnen een bepaald type zoveel mogelijk op elkaar moeten lijken (“interne homogeniteit”), terwijl de verschillen tussen de typen zo sterk mogelijk moeten zijn (“externe heterogeniteit”).³⁷ Om een typologie van de programmeringspraktijk van filmklassiekers te ontwikkelen, houdt ik de vier stappen aan die Kluge omschrijft voor het proces van het construeren van typen.

De eerste stap is het vaststellen van de eigenschappen van de data die de basis vormen voor het ontwikkelen van een typologie. Pas wanneer deze eigenschappen duidelijk zijn, kunnen de verschillende typen worden gedefinieerd. De tweede stap is het groeperen van de afzonderlijke casussen, in dit geval de programmeringen van de filmtheaters. Hierbij zijn Kluges concepten van interne homogeniteit en externe heterogeniteit van belang, omdat de typen onderling zo veel mogelijk moeten variëren, terwijl de data binnen één type in vergelijking tot elkaar zo min mogelijk mogen verschillen. De volgende stap bestaat uit het in kaart brengen van de verbanden tussen de eigenschappen die binnen een type zijn ondergebracht. Door hier kritisch op te reflecteren, biedt deze stap de mogelijkheid om de typen die in de vorige stap zijn vastgesteld, nog te

---

³³ Peter Bosma, “Programmeren van een filmtheater,” Peter Bosma, geraadpleegd op 26 januari 2017, <http://www.peterbosma.info/?p=cultuurmanagement&cultuurmanagement=15>.

³⁴ Liesbeth Van de Vijver en Daniël Biltereyst, “Hollywood versus lokaliteit: Het (on)gelijke aanbod van Amerikaanse en Europese film in de jaren dertig in Gent,” *Tijdschrift voor Mediageschiedenis* 13:2 (2010): 61.

³⁵ Van de Vijver en Biltereyst, 68.

³⁶ Susann Kluge, “Empirically Grounded Construction of Types and Typologies in Qualitative Social Research,” *Forum Qualitative Social Research* 1:1 (2000), geraadpleegd op 16 februari 2017, <http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/1124/2499>.

³⁷ Kluge, geraadpleegd op 16 februari 2017, <http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/1124/2499>.

veranderen of bij te schaven. De vierde en laatste stap bestaat uit het uitvoerig beschrijven van de geconstrueerde typen. Dit houdt in dat zowel de eigenschappen en criteria van een type als de relaties tussen de verschillende typen worden beschreven.³⁸

Het doel van het ontwikkelen van de typologie is om op systematische wijze de programmeringspraktijk van filmklassiekers in de Nederlandse filmtheaters in kaart te brengen. Het artikel van Van de Vijver en Biltereyst draagt op twee manieren bij aan het ontwikkelen van de typologie in navolging van de methode van Kluge. In de eerste plaats helpt dit artikel bij de eerste stap, omdat het artikel als een handvat dient voor het verzamelen van de data. Ten tweede toont het artikel hoe de data overzichtelijk kunnen worden gepresenteerd en gevisualiseerd met tabellen en grafieken. Ook bij de overige stappen in de ontwikkeling van de typologie zal dit worden toegepast, om de typologie zo duidelijk mogelijk te kunnen beschrijven en opvallende patronen of verschillen zichtbaar te maken. De patronen en verschillen kunnen vervolgens worden teruggekoppeld aan concepten uit het theoretisch kader. Aan de hand van de verzamelde data en de analyse in de vorm van een typologie kan de eerste deelvraag en gedeeltelijk de tweede deelvraag worden beantwoord.

2.2 Interviews

Aan de hand van semigestructureerde interviews wordt dieper ingegaan op de motieven van programmeurs om een klassieker te programmeren en de context waarbinnen zij deze films programmeren. Er wordt een topiclist gemaakt die gehanteerd wordt bij elk interview. De volgorde van de topics staat niet vast, maar kan per interview verschillen. Om de data zo goed mogelijk te kunnen verwerken, is het vooral belangrijk dat alle topics bij elk interview worden besproken. Zo kan er een goede vergelijking tussen de verkregen data worden gemaakt.³⁹

De informanten zijn programmeurs van verschillende filmtheaters in Nederland. Na de ontwikkeling van de typologie worden programmeurs van elk te onderscheiden type programmering benaderd. De interviews duren naar verwachting dertig tot zestig minuten. Met de interviews hoop ik op een breder niveau uitspraken te doen over de motieven van de programmeurs voor het programmeren van een filmklassieker.

David Silverman stelt in zijn boek *Interpreting Qualitative Data* dat het houden van interviews bij uitstek de geschikte methode is om informatie te achterhalen over wat er in de wereld gebeurt.⁴⁰ Ook Chauncey Wilson stelt dit in haar boek: "The general goal of the semi-structured interview is to gather systematic information about a set of central topics, while also allowing some exploration when new issues or topics emerge."⁴¹ Over de re-release van filmklassiekers in filmtheaters is zoals gezegd nog weinig onderzoek gedaan. Tegelijkertijd worden filmklassiekers wel met enige regelmaat vertoont. De semigestructureerde interviews zijn dus zeer geschikt om kwalitatieve data over dit fenomeen te generen.

De interviews worden, met toestemming van de informant, opgenomen om te kunnen transcriberen en vervolgens te coderen. Dit houdt in dat elk stukje transcriptie over een bepaald onderwerp een label krijgt, bijvoorbeeld 'beschikbaarheid klassiekers', 'publiek' of 'regisseur'. De labels worden ondergebracht in

---

³⁸ Kluge, geraadpleegd op 16 februari 2017, <http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/1124/2499>.

³⁹ Zie Bijlage 2.1 Topiclist.

⁴⁰ David Silverman, *Interpreting Qualitative Data*, 3^e editie (London: Sage, 2014), 113.

⁴¹ Chauncey Wilson, *Interview Techniques for UX Practitioners: A User-Centered Design Method* (Waltham: Morgan Kaufmann, 2014), 24.

overkoepelende thema's, die terugverwijzen naar concepten uit het theoretisch kader. Deze thema's kunnen bijvoorbeeld 'definitie filmklassieker' en 'beschikbaarheid' zijn. De antwoorden van de verschillende interviews worden binnen het thema met elkaar vergeleken, met als doel om de verschillen en overeenkomsten in het programmeren van filmklassiekers in kaart te brengen. Uiteindelijk wordt aan de hand van deze data en de data van de programmeringsanalyse antwoord gegeven op de tweede en derde deelvraag en vervolgens ook de hoofdvraag van dit onderzoek.

Silverman noemt een belangrijke complicatiefactor die de gehanteerde methode met zich mee kan brengen. Interviews geven vaak geen toegang tot feiten. Het zwaartepunt ligt bij interviews op de representatie van gebeurtenissen door de informant. Alle informatie uit een interview is dus vanuit het perspectief van een informant.⁴² Omdat de interviews persoonlijk worden afgenomen, dus niet via de e-mail of telefoon, kan de fysieke aanwezigheid van mij als interviewer ook leiden tot sociaal gewenste of politiek correcte antwoorden. Wilson spreekt ook wel van een "interviewer effect".⁴³ Hierbij kunnen factoren als de achtergrond, het geslacht, de leeftijd of andere demografische aspecten van de interviewer en de geïnterviewde de aard en hoeveelheid van de informatie die de informant wil delen, beïnvloeden.⁴⁴ Een ander punt dat Wilson uitlicht, is dat er geen generaliserende uitspraken gedaan kunnen worden aan de hand van de interviews.⁴⁵ In de interviews staan de motieven die programmeurs hebben om klassiekers te programmeren, centraal. Dit houdt echter niet in dat deze motieven gelden voor programmeurs van andere filmtheaters die niet zijn geïnterviewd. Dit is een belangrijk punt om mee te nemen in de verwerking van de resultaten van het onderzoek.

De semigestructureerde interviews bieden de ruimte om nieuwe data te genereren over de programmeringspraktijk van filmklassiekers in de filmtheaters en met name de motieven voor het programmeren van filmklassiekers te achterhalen. Dit kan de programmeringsanalyse en daaropvolgende ontwikkeling van een typologie, meer diepgang bieden.

---

⁴² Silverman, 117.

⁴³ Wilson, 27.

⁴⁴ Wilson, 27.

⁴⁵ Wilson, 28.

Hoofdstuk 3: Analyse

3.1 Programmeringsanalyse

Zoals gezegd bestaat het corpus voor dit gedeelte van het onderzoek uit programmeringen van Nederlandse filmtheaters die in februari van het jaar 2017 een of meerdere filmklassiekers vertoonden. De in het onderzoek opgenomen filmtheaters staan als zodanig vermeld op de ledenlijst van de Nederlandse Vereniging van Bioscopen en Filmtheaters (NVBF), waarbij 165 bioscopen en 112 filmtheaters zijn aangesloten. Het verschil tussen bioscopen en filmtheaters is volgens de NVBF dat bioscopen private ondernemingen zijn, terwijl filmtheaters gesubsidieerd worden door lokale overheden.⁴⁶ In februari vertoonden 25 van de 112 filmtheaters filmklassiekers (22,3% van het totaal aantal filmtheaters).⁴⁷ De NVBF maakt onderscheid tussen 'kleine' en 'grote' filmtheaters. Filmtheaters vallen bij de NVBF onder de categorie 'klein' als zij maar één zaal bevatten, en/of als zij niet alle dagen van de week geopend zijn. Grote filmtheaters zijn dus alle dagen van de week geopend en hebben bijna allemaal meerdere zalen.⁴⁸ Van de 74 kleine filmtheaters vertoonden vier filmtheaters (5,4%) een of meerdere klassiekers in februari 2017. Bij de grote filmtheaters is dat aantal aanzienlijk hoger: van de 38 grote filmtheaters vertoonden maar liefst 21 theaters filmklassiekers (55,3%). Naast de categorieën 'kleine' en 'grote' filmtheaters is ook Filmhuis Alkmaar meegenomen in de analyse. Dit filmhuis besteedt de programmering uit aan Go Filmbooking, wat in de NVBF-ledenlijst een aparte categorie is.⁴⁹ Dit brengt het aantal filmtheaters dat klassiekers in februari vertoonde op een totaal van 26.

3.1.1 Het aanbod van klassiekers

In februari 2017 werden 33 films onder de noemer 'klassieker' vertoond. De oudste film die gedraaid werd, was MODERN TIMES uit 1936. Dit is bovendien de enige zwijgende filmklassieker die deze maand vertoond werd. De meest recente film op het witte doek was I'M NOT THERE uit 2002 van Todd Haynes. Verder dateerden de meeste films die vertoond werden uit de jaren vijftig, de jaren tachtig en de jaren negentig van de vorige eeuw, namelijk zes per decennium. Het merendeel van de vertoonde klassiekers, twintig films, is afkomstig uit de Verenigde Staten of een co-productie waarbij ook de Amerikanen betrokken waren. Andere klassiekers zijn afkomstig uit Oostenrijk, Zwitserland, (West-)Duitsland, Japan, het Verenigd Koninkrijk, Italië, Frankrijk, Canada,

---

⁴⁶ "Film in de bioscoop en het theater. Een uitgave van de NVBF," Nederlandse Vereniging van Bioscopen en Filmtheaters, geraadpleegd op 9 april 2017, <http://www.denvbf.nl/files/nvbf-film-in-de-bioscoop-en-het-theater-2015-09-29-drukversie.pdf>.

⁴⁷ "Leden NVBF op boekingsgroep met het aantal zalen/stoelen," Nederlandse Vereniging van Bioscopen en Filmtheaters, geraadpleegd op 2 maart 2017, <http://www.denvbf.nl/files/20160504-nvbf-leden-op-boekingsgroep-stoelen-zalen.pdf>.

⁴⁸ Filmhuis Gouda, Cinema Middelburg, Cultuurhuis de Klinker (Winschoten), Filmhuis Zevenaar en Luxor Theater (Zutphen) zijn de enige filmtheaters die onder de categorie 'Filmtheater Groot' behoren, maar slechts over één zaal beschikken. Filmhuis Griffioen (Amstelveen) en Filmhuis Schiedam/ Wenneker Cinema (Schiedam) zijn de enige filmtheaters met twee zalen, die desondanks tot de categorie 'Filmtheater Klein' behoren, volgens de lijst van de NVBF.

"Leden NVBF op boekingsgroep met het aantal zalen/stoelen," Nederlandse Vereniging van Bioscopen en Filmtheaters, geraadpleegd op 2 maart 2017, <http://www.denvbf.nl/files/20160504-nvbf-leden-op-boekingsgroep-stoelen-zalen.pdf>.

⁴⁹ Go Filmbooking is een boekingskantoor dat voor verschillende bioscopen en filmtheaters programmeert. Omdat dit een overkoepelende instantie is dat voor meerdere vertoningsinstellingen programmeert, is dit een aparte categorie op de NVBF-ledenlijst. Vergelijkbare categorieën zijn bijvoorbeeld Cherry Pickers Cinema en Filmplan. Filmtheaters die zelf hun programmering samenstellen, vallen onder de categorie 'Filmtheater Groot' of 'Filmtheater Klein'.

"Leden NVBF op boekingsgroep met het aantal zalen/stoelen," Nederlandse Vereniging van Bioscopen en Filmtheaters, geraadpleegd op 2 maart 2017, <http://www.denvbf.nl/files/20160504-nvbf-leden-op-boekingsgroep-stoelen-zalen.pdf>.

Tsjechoslowakije, Spanje, Mexico en Slowakije. Hiervan zijn vijftien films coproducties tussen twee of meer van de hiervoor genoemde landen (inclusief de Verenigde Staten). Maar liefst 28 films zijn bovendien volledig of gedeeltelijk Engels gesproken. De verhoudingen tussen kleur- en zwartwitfilms liggen minder ver uit elkaar. Van de vertoonde klassiekers waren negentien films in kleur en veertien zwartwit. In *I'M NOT THERE* van Todd Haynes zien we een combinatie: scènes in kleur worden afgewisseld met zwartwitbeelden. Ook voor de andere zwartwitfilms geldt dat ze na de introductie van kleurenfilms zijn gemaakt. Het gebruik van zwartwit bij deze films werd vermoedelijk gedaan om de kosten te onderdrukken, of vanuit cinematografische keuzes van de regisseur.⁵⁰

Filmhuis Den Haag vertoonde in februari de meeste klassiekers: zeven filmklassiekers stonden deze maand op het programma. Zes daarvan maakten deel uit van de klassiekerreeks 'The Way of Jim Jarmusch'. Daarnaast vertoonden Filmtheater Lumière (Maastricht) en Filmtheater 't Hoogt (Utrecht) beiden zes verschillende klassiekers deze maand. De klassieker die in de meeste theaters werd vertoond, was *DOWN BY LAW* (Verenigde Staten en West-Duitsland, 1986) van Jim Jarmusch. Deze film was in februari 2017 in maar liefst veertien filmtheaters verspreid over het hele land te zien. Ook de andere films in de door EYE aangeboden Jarmusch-klassiekerreeks waren in meerdere filmtheaters te zien. Buiten deze reeks waren de films *MARKETA LAZAROVÁ* (Tsjechoslowakije, 1967), *ONCE UPON A TIME IN THE WEST* (Italië, Verenigde Staten, Spanje en Mexico, 1968), *SUNSET BOULEVARD* (Verenigde Staten, 1950) en *TRAINSPOTTING* (Verenigd Koninkrijk, 1996) elk in twee filmtheaters te zien. Opvallend is dat beide theaters die *ONCE UPON A TIME IN THE WEST* vertoonden, gevestigd zijn in de provincie Gelderland. 22 klassiekers werden in februari slechts in één filmtheater vertoond.⁵¹

De 33 filmklassiekers werden bij elkaar opgeteld 119 keer vertoond in de filmtheaters in februari 2017. Bosma stelt in zijn artikel dat programmeurs doorgaans op één bepaald tijdstip een gevarieerd aanbod laten zien in een bioscoop of theater. Door de toepassing van horizontale programmering ontstaat zo min mogelijk overlap in thema en genre tussen de verschillende films.⁵² Slechts bij 29 van de klassiekervertoningen was hier geen andere film tegenover geprogrammeerd. Bij enkele filmtheaters was dit ook niet mogelijk, omdat zij maar over één zaal beschikken. Bij de filmtheaters die wél een horizontale programmering aanboden, werd tegenover een klassieker altijd een nieuwere film uit het distributiecircuit vertoond. De enige uitzondering hierop was bij De Lieve Vrouw (Amersfoort): tegenover een speciale voorstelling van *ROMAN HOLIDAY* (Verenigde Staten, 1953) werd Jarmusch' *PERMANENT VACATION* (Verenigde Staten, 1980) geprogrammeerd. Wat de verticale programmering van klassiekers betreft, is Het Barghse Huus ('s-Heerenberg) het enige filmtheater waar dezelfde klassieker op twee verschillende tijden op één dag werd vertoond. *ONCE UPON A TIME IN THE WEST* was hier om zowel om 14.00 uur als om 20.00 uur te zien.⁵³

---

⁵⁰ Zie Bijlage 1: Tabel 1.5 Films en Bijlage 1: Tabel 1.6 Geografische verdeling van vertoonde films.

Al in de jaren twintig werd kleur gebruikt in films. Vanaf het begin van de jaren dertig, met de introductie van een nieuw systeem door Technicolor, werd kleur langzaam steeds vaker gebruikt, met name in fantasy- of spektakelfilms. Het was desondanks een duur proces, waardoor veel films nog steeds in zwartwit werden gemaakt.

David Bordwell en Kristin Thompson, *Film History: An Introduction*, derde editie (New York: McGraw-Hill, 2010), 203.

⁵¹ Zie Bijlage 1: Tabel 1.5 Films en Bijlage 1: Tabel 1.6 Geografische verdeling van vertoonde films.

⁵² Peter Bosma, "Programmeren van een filmtheater," Peter Bosma, geraadpleegd op 26 maart 2017,

<http://www.peterbosma.info/?p=cultuurmanagement&cultuurmanagement=15>.

⁵³ Zie Bijlage 1: Tabel 1.3 Vertoningen filmklassieker per filmtheater.

Zoals hieronder is te zien, zijn de meeste filmtheaters die klassiekers vertonen gevestigd in Noord-Holland.⁵⁴ Van de acht filmtheaters in deze provincie die klassiekers vertoonden, zijn er vier gevestigd in Amsterdam. Met uitzondering van Friesland en Drenthe werden ook in alle andere provincies in februari 2017 klassiekers vertoond. In Flevoland, Zeeland en Groningen kon het publiek bij slechts één locatie terecht voor een klassieker: respectievelijk bij Het Nieuwe Filmhuis Almere, Cinema Middelburg en het Groninger Forum.⁵⁵ Slechts vier filmtheaters zijn de enige vertoningsplek in hun stad. Dit zijn Het Barghse Huus ('s-Heerenberg), Cinebergen (Bergen), Filmhuis Bussum en Cinema Middelburg. In alle andere plaatsen waar zich een filmtheater bevindt, zijn een of meer andere bioscopen en/of filmtheaters. Van de 26 filmtheaters vervullen er elf ook een of meer andere functies. De meest voorkomende is de combinatie van filmtheater en theater voor podiumkunsten; vijf theaters bieden zowel films als theaterproducties aan. Daarnaast zijn drie filmtheaters ondergebracht in een bibliotheek en hebben drie filmtheaters een expositieruimte voor tentoonstellingen.⁵⁶

Afbeelding 1 Geografische verspreiding van filmtheaters die in februari 2017 klassiekers vertoonden.

Legenda:

Groen: klein filmtheater (volgens NVBF)

Geel: filmtheater met programmering via Go Filmbooking

Rood: groot filmtheater (volgens NVBF)

⁵⁴ Zie Afbeelding 1.

⁵⁵ Zie Tabel 1.2: Informatie per filmtheater.

⁵⁶ Zie Tabel 1.2: Informatie per filmtheater.

3.1.2 Een typologie van de programmeringspraktijk van filmklassiekers

Per filmtheater zijn de programmeringsgegevens verzameld aan de hand van hun programmeringen zoals zij deze op hun website publiceerden. Per week is per filmtheater het volgende vastgelegd:

- Welke films worden er gedraaid?
- Hoe vaak en hoe laat draaien deze films?
- Onder welke noemer worden de films geprogrammeerd en is dit onderdeel van een (vaste) reeks filmvertoningen?
- Is er sprake van een randprogrammering?

De resultaten zijn opgenomen in Bijlage 1. In navolging van de vier stappen die Kluge in haar artikel beschrijft voor het ontwikkelen van een typologie, dienen de hierboven genoemde vragen als leidraad voor het uitvoeren van de eerste stap van deze onderzoeksmethode. De filmtheaters zijn genummerd van één tot en met 26 en deze nummering wordt aangehouden in de analyse. Het aantal filmklassiekers dat per filmtheater in de maand februari is vertoond, varieert van nul tot zes verschillende titels per week.⁵⁷ Het aantal klassiekers dat vertoond wordt, hangt samen met verschillende factoren. Ten eerste kan het aantal zalen dat een filmtheater ter beschikking heeft, een rol spelen. Zes van de geanalyseerde filmtheaters hebben slechts één filmzaal, wat een reden kan zijn om hier minder klassiekers te vertonen, vergeleken met de filmtheaters met meerdere filmzalen. Ten tweede maken zes klassiekers die in deze maand vertoond werden, deel uit van het door EYE aangeboden programma 'The Way of Jim Jarmusch'. Door deze reeks kan het aantal vertoonde klassiekers een vertekend beeld krijgen, omdat filmtheaters wellicht in andere maanden, wanneer een dergelijk retrospectief niet beschikbaar is, doorgaans minder klassiekers vertoond.⁵⁸

Uit de programmeringen van de filmtheaters blijkt dat er zes manieren zijn waarop filmklassiekers in een programmering worden opgenomen. Ook kan een filmtheater meerdere manieren toepassen, afhankelijk van de films die zij vertonen.⁵⁹ De eerste manier is het vertonen van klassiekers zonder verdere context. Dit wordt toegepast door twaalf filmtheaters, namelijk Het Barghse Huus (1; 's-Herenberg), Het Nieuwe Filmhuis Almere (2), Filmhuis Cavia (3; Amsterdam), Filmhuis Alkmaar (5), Filmhuis de Domijnen (6; Sittard), Filmtheater Gigant (11; Apeldoorn), Filmhuis Lumen (15; Delft), Filmhuis de Keizer (17; Deventer), Filmhuis Gouda (19), Kijkhuis Leiden (22), Filmtheater Lumière (23; Maastricht) en het Luxor Theater (26; Zutphen). Sommige theaters maken de vertoning van een klassieker nog kenbaar door het woord 'klassieker' of 'classic' aan de titel in de programmering toe te voegen (bijvoorbeeld Het Nieuwe Filmhuis Almere, Filmhuis Cavia en Luxor Theater; Filmhuis Alkmaar doet dit niet consequent). Andere theaters geven geen enkele specifieke aanduiding; dat het een klassieker betrof, was enkel af te leiden uit de beschrijving van de film (Het Barghse Huus, Filmhuis de Keizer). Ook worden de klassiekers in deze filmtheaters vertoond zonder verdere randprogrammering. Drie van de vier

---

⁵⁷ Zie Bijlage 1: Programmeringsanalyse.

⁵⁸ Met de release van zijn nieuwe film Paterson brengt EYE de eerste zes films van Jim Jarmusch terug in een aantal Nederlandse bioscopen en filmtheaters. Een aantal van deze filmtheaters vertonen daarom de films in februari als filmklassiekers en zijn daarom in de analyse meegenomen. Niet alle filmtheaters gaven dit duidelijk op hun website aan, een film is alleen als klassieker meegenomen als deze ook als zodanig door het betreffende theater is gecategoriseerd.

"The Way of Jim Jarmusch," EYE, geraadpleegd op 18 februari 2017, <https://www.eyefilm.nl/themas/the-way-of-jim-jarmusch>.

⁵⁹ Zie Bijlage 1: Programmeringsanalyse.

kleine filmtheaters pasten deze strategie toe (Het Barghse Huus, Het Nieuwe Filmhuis Almere en Filmhuis Cavia). Ook valt het op dat met uitzondering van Filmtheater Lumière alle filmtheaters zich in het midden van het land bevinden.⁶⁰ Van de vijftien verschillende filmtitels die de hierboven genoemde filmtheaters vertoonden, waren vier van Jarmusch' hand.⁶¹ Van de overige elf klassiekers valt zijn slechts twee films afkomstig uit de Verenigde Staten, en is één film een coproductie met dit land. De overige klassiekers die met deze programmeringspraktijk worden vertoond, zijn afkomstig uit verschillende landen in Europa, Zuid-Amerika en Azië.⁶²

Een andere manier om klassiekers te vertonen, is binnen een wekelijks of maandelijks terugkerend, vast programma. De films zijn daarbij voorzien van een inleiding. Deze programmeringspraktijk is te zien bij Cinebergen (4; Bergen), het Groninger Forum (20) en Filmschuur Haarlem (21). Daarbij is Cinebergen het enige kleine filmtheater, dat tevens ook geen andere functies vervult. Het Groninger Forum en Filmschuur Haarlem hebben beide meerdere zalen en vervullen beide meerdere functies: het Groninger Forum is tevens een bibliotheek, terwijl Filmschuur Haarlem ook theater aanbiedt. Zowel Cinebergen als het Groninger Forum vertoonden in hun vaste programma in februari 2017 films van Jarmusch.⁶³

Afbeelding 2 Filmtheaters die klassiekers vertonen zonder verdere context.

Afbeelding 3 Filmtheaters die klassiekers vertonen binnen een vast programma, voorzien van een inleiding.

⁶⁰ Zie Afbeelding 2.

⁶¹ Het betreft bij deze categorie filmtheaters die films van Jarmusch vertoonden, maar dit niet als tijdelijke reeks aankondigden. Filmtheaters die wel films onder de noemer 'The Way of Jim Jarmusch', dus als tijdelijke klassiekerreeks, vertoonden, behoren tot een andere categorie.

⁶² Zie Bijlage 1: Programmeringsanalyse.

⁶³ Zie Afbeelding 3 en Bijlage 1: Programmeringsanalyse.

Andere filmtheaters vertonen de films op incidentele basis, voorzien van een randprogrammering in de vorm van een spreker of muziek. De filmtheaters die deze manier toepassen, zijn Filmhuis de Domijnen (6), De Lieve Vrouw (7; Amersfoort), Filmhuis Bussum (14) en Filmtheater Lumière (23). De filmtheaters zijn alle vier groot en hebben dus meerdere filmzalen. De manier waarop er invulling wordt gegeven aan de randprogrammering, verschilt ook. Bij Filmhuis De Domijnen en Filmhuis Bussum wordt een inleiding voorafgaand aan de film gegeven. Bij De Lieve Vrouw vindt een interview plaats voordat de film begint. Filmtheater Lumière organiseert na afloop van de film een borrel met live muziek.⁶⁴

Een andere wijze waarop klassiekers zijn opgenomen in een programmering, betreft films die zijn opgenomen binnen een reeks vertoningen die slechts tijdelijk draaien. Volgens Lameris is het gevolg hiervan dat de films thematisch aan elkaar verbonden worden. De meest voorkomende reeks in februari 2017 is de eerdergenoemde 'The Way of Jim Jarmusch'. Er zijn acht filmtheaters die een tijdelijke reeks vertoningen, namelijk De Lieve Vrouw (7), Focus Filmtheater (12; Arnhem), Filmhuis Lumen (15), Filmhuis Den Haag (16), het Groninger Forum (20), Filmtheater Lumière (23), Cinema Middelburg (24) en Filmtheater 't Hoogt (25; Utrecht). Alle filmtheaters behoren tot de categorie 'groot' volgens de ledenlijst van de NVBF, en zijn verspreid over het hele land. De filmtheaters voorzien de klassiekers in de tijdelijke reeksen niet van een randprogrammering. De enige uitzondering hierop is het Groninger Forum. Dit filmtheater draait Jarmusch DOWN BY LAW in twee tijdelijke programma's: enerzijds in de landelijke 'The Way of Jim Jarmusch'-reeks, waarbij dan ook geen randprogrammering wordt aangeboden; anderzijds is de film een onderdeel van 'Cinemadiner', waarbij de film wel van randprogrammering wordt voorzien. Het 'Cinemadiner' is een tijdelijke reeks waarin elke maand een film wordt gecombineerd met een driegangendiner. De film hoeft echter niet elke maand een klassieker te zijn.⁶⁵

Vijf filmtheaters programmeren wekelijks of maandelijks een klassieker op een vaste dag, maar zonder verdere randprogrammering. Railto (8; Amsterdam) vertoont elke dinsdagavond een filmklassieker in haar vaste programma 'Rialto Klassiek'. Het Ketelhuis (9; Amsterdam) biedt wekelijks een vast programma aan met Franse filmklassiekers, genaamd 'Cinémathèque Française'. LAB111 (10; Amsterdam) vertoont eveneens wekelijks een filmklassieker binnen hun programma 'Lab Classics' en Chassé Cinema (13; Breda) biedt wekelijks maandagavondklassiekers. Naast Cinebergen is Chassé Cinema het enige filmtheater dat binnen een vast programma in februari een Jarmusch-film vertoonde, hoewel Chassé Cinema hier dus geen randprogrammering bij aanbiedt. Tenslotte vertoont Concordia (18; Enschede) wekelijks een 'Maandagspecial'. Hoewel dit in februari elke week een klassieker betreft, is het geen vereiste dat de Maandagspecial een filmklassieker is. Opnieuw betreft het bij deze strategie enkel grote filmtheaters. Verder valt op dat drie van de vijf filmtheaters die deze programmeringsstrategie toepassen, zich in Amsterdam bevinden.⁶⁶

---

⁶⁴ Zie Afbeelding 4 en Zie Bijlage 1: Programmeringsanalyse.

⁶⁵ Zie Afbeelding 5 en 6 en Zie Bijlage 1: Programmeringsanalyse.

⁶⁶ Zie Afbeelding 7 en Zie Bijlage 1: Programmeringsanalyse.

Afbeelding 4 Filmtheaters die klassiekers op incidentele basis vertonen, inclusief randprogrammering.

Afbeelding 5 Filmtheaters die klassiekers in een tijdelijke reeks vertonen, zonder randprogrammering.

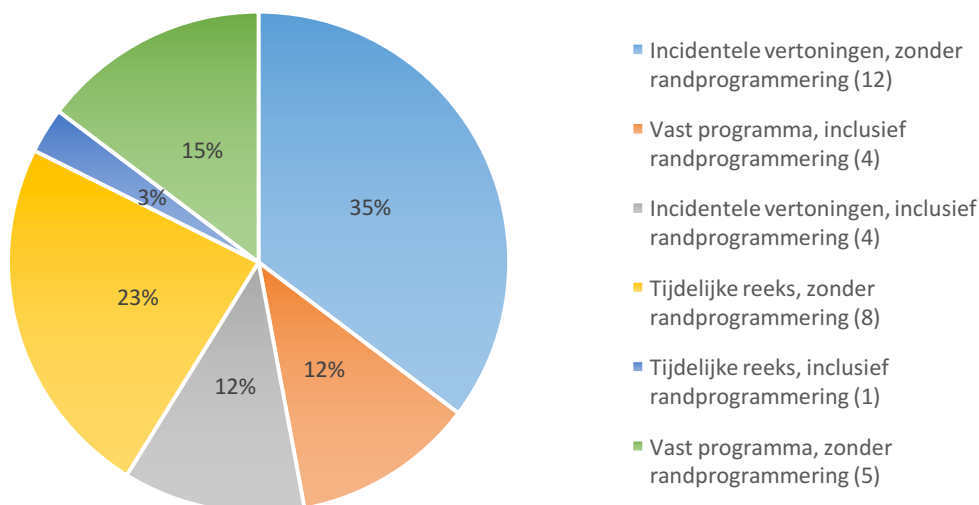

Afbeelding 6 Het Groninger Forum is het enige filmtheater dat in februari 2017 een filmklassieker in een tijdelijke reeks vertoonde, inclusief randprogrammering.

Afbeelding 7 Filmtheaters die klassiekers in een vast programma vertonen, zonder randprogrammering.

Programmeringsstrategieën filmklassiekers

Grafiek 1 Percentage toegepaste programmeringsstrategieën bij klassiekers door filmtheaters in Nederland

Uit bovenstaande blijkt dat de meest gangbare programmeringspraktijk voor het vertonen van klassiekers in de onderzochte periode op incidentele basis was, zonder randprogrammering. Ook laat bovenstaande grafiek zien dat klassiekers vaker niet dan wel van een randprogrammering worden voorzien. Drie van de vier kleine filmtheaters vertonen op incidentele basis klassiekers zonder randprogrammering; Cinebergen is het enige kleine filmtheater dat maandelijks in een vast programma klassiekers vertoont, met een inleiding voorafgaand aan de voorstelling. Daarnaast is gebleken zes filmtheaters meer dan één strategie toepassen bij het vertonen van klassiekers. Deze combinaties zijn te zien in de onderstaande tabel.

Naam filmtheater	Programmeringsstrategieën
Filmhuis De Domijnen (Sittard)	Incidentele vertoning, zonder randprogrammering
	Incidentele vertoning, inclusief randprogrammering
De Lieve Vrouw (Amersfoort)	Tijdelijke reeks, zonder randprogrammering
	Incidentele vertoning, inclusief randprogrammering
Filmhuis Lumen (Delft)	Tijdelijke reeks, zonder randprogrammering
	Incidentele vertoning, zonder randprogrammering
Groninger Forum	Vast programma, inclusief randprogrammering
	Tijdelijke reeks, zonder randprogrammering
	Tijdelijke reeks, inclusief randprogrammering
Kijkhuis Leiden	Vast programma, inclusief randprogrammering
	Incidentele vertoning, zonder randprogrammering
Filmtheater Lumière (Maastricht)	Tijdelijke reeks, zonder randprogrammering
	Incidentele vertoning, zonder randprogrammering
	Incidentele vertoning, inclusief randprogrammering

Tabel 1 Verschillende programmeringsstrategieën gecombineerd toegepast binnen een filmtheater

Uit de tabel is af te lezen dat elke combinatie uniek is. Het Groninger Forum en Filmtheater Lumière zijn de enige filmtheaters die zelfs drie manieren van programmeren toepassen bij de vertoningen van filmklassiekers. Bovendien betreft het allemaal grote filmtheaters; de kleine filmtheaters passen slechts één programmeringsstrategie toe. Verder kan bij het toepassen van meerdere strategieën geen link worden gelegd met filmtheaters die al dan niet meerdere functies vervullen; dit lijkt los te staan van de filmprogrammering en de manier waarop klassiekers worden geprogrammeerd. Tenslotte bleek uit de vorige paragraaf dat er een breed aanbod aan filmklassiekers werd vertoond, gezien onder andere het jaar en land van herkomst en genre. Bij de tijdelijke reeks vertoningen zonder randprogrammering zien we dat de Jarmusch-reeks oververtegenwoordigd is. Films uit deze reeks worden echter door een ook op andere manieren geprogrammeerd, zoals bijvoorbeeld in een vast programma van Cinebergen of als incidentele vertoning zonder randprogrammering bij Filmhuis Alkmaar en Filmhuis Lumen. Bij de vaste programma's en incidentele vertoningen kan echter geen verband worden gelegd tussen specifieke films en de manier van programmeren.

Kluge noemt als tweede stap het groeperen van de afzonderlijke casussen.⁶⁷ Uit bovenstaande blijkt dat filmtheaters er zes verschillende wijzen zijn waarop zij filmklassiekers opnemen binnen hun programmering. Zestien filmtheaters vertonen filmklassiekers zonder hier een verdere context bij aan te bieden; deze films worden op dezelfde manier geprogrammeerd als nieuwere films die ook bij deze filmtheaters worden vertoond. Vier van de zestien filmtheaters die zo'n klassieker vertonen, bieden bij de film wel een randprogrammering aan. Ook bij filmtheaters die klassiekers in vaste programma's vertonen, zien we vier filmtheaters die de films van een randprogrammering voorzien. Vijf andere filmtheaters doen dit niet bij hun vaste klassiekerprogramma. Een andere manier waarop klassiekers zijn opgenomen in de programmeringen van filmtheaters, is in de vorm van tijdelijke, speciale vertoningen opnieuw al dan niet voorzien van een randprogrammering. Van de negen filmtheaters die een tijdelijke klassiekerreeks aanbieden, doet alleen het Groninger Forum hierbij een randprogrammering aanbieden. Uit bovenstaande zijn dus zes programmeringsstrategieën af te leiden die de programmeurs hebben toegepast voor het programmeren van filmklassiekers.⁶⁸

Programmeringsstrategie	Aantal filmtheaters die dit toepassen
Incidentele vertoningen	16
- Zonder randprogrammering	12
- Met randprogrammering	4
Vast programma	9
- Zonder randprogrammering	5
- Met randprogrammering	4
Tijdelijke reeks	9
- Zonder randprogrammering	8
- Met randprogrammering	1

Tabel 2 Programmeringsstrategieën gegroepeerd.

⁶⁷ Susann Kluge, "Empirically Grounded Construction of Types and Typologies in Qualitative Social Research," *Forum Qualitative Social Research* 1:1 (2000), geraadpleegd op 16 februari 2017, <http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/1124/2499>.

⁶⁸ Zie Bijlage 1: Tabel 1.3 Vertoningen filmklassieker per filmtheater. Hieruit blijkt dat ook bij een aantal filmvertoningen zonder context het films van Jarmusch betreft. Bij deze films is er voor gekozen om de context aan te houden zoals gegeven op de website van het betreffende filmtheater. Als er niet expliciet bij staat dat de vertoning onderdeel is van de reeks 'The Way of Jim Jarmusch', is dit niet gecategoriseerd als tijdelijke reeks, maar als incidentele vertoning.

De derde stap is volgens Kluge het in kaart brengen van de eigenschappen van elk afzonderlijk type, waarna uiteindelijk de typen kunnen worden gedefinieerd. De eerste manier waarop filmtheaters klassiekers programmeren, is zoals gezegd zonder daar verdere context aan te geven. Deze klassiekers maken geen onderdeel uit van (vaste of tijdelijke) programma's, en worden dus ook niet op een vast moment vertoond. Sommige filmtheaters maken wel kenbaar dat het een filmklassieker of speciale vertoning betreft. Dit wordt gedaan door dit bij de titel van de film aan te geven, te vermelden bij de beschrijving van de film of, wanneer de website een filterfunctie aanbiedt, door de film onder de noemer 'klassieker' weer te geven wanneer hier op geklikt wordt. De tweede manier waarop klassiekers zijn opgenomen in een filmprogrammering, is binnen een vast programma. Bij één filmtheater, namelijk Het Nieuwe Filmhuis Almere, vindt wekelijks een speciale vertoning plaats die niet per sé een filmklassieker hoeft te zijn. Opnieuw kunnen de vertoningen in een vast programma worden voorzien van een randprogrammering, maar dit is niet altijd het geval. De films worden vertoond op een vaste dag en vast tijdstip in de week of maand. Tenslotte bieden een aantal filmtheaters klassiekers aan binnen een tijdelijke reeks vertoningen, zoals de door EYE aangeboden Jarmusch-reeks. Lameris stelde dat hiermee films in eenzelfde licht komen te staan: het overkoepelende thema is hierbij dus regisseur Jim Jarmusch.

Uit bovenstaande kan de programmeringspraktijk van filmklassiekers in de Nederlandse filmtheaters in drie typen worden onderverdeeld: vaste programma's (type A), tijdelijke (dus ook eenmalige) programma's (type B) en incidentele filmklassiekervertoningen (type C). Kluge noemt in haar artikel het belang van externe heterogeniteit, wat betekent dat de verschillen tussen de typen zo groot mogelijk moeten zijn. Om die reden wordt het al dan niet toevoegen van een randprogrammering bij een filmvertoning hierbij gezien als een subcategorie van elk type. In de onderstaande tabel is te zien welke filmtheaters tot welk type behoren.⁶⁹

	Programmeringsstrategie	Toegepast door filmtheater (nummer)
A1	Vast programma zonder randprogrammering	8, 9, 10, 13, 18
A2	Vast programma inclusief randprogrammering	4, 20, 21, 22
B1	Tijdelijke reeks vertoningen zonder randprogrammering	7, 12, 15, 16, 20, 23, 24, 25
B2	Tijdelijke reeks vertoningen inclusief randprogrammering	20
C1	Incidentele vertoningen zonder randprogrammering	1, 2, 3, 5, 6, 11, 15, 17, 19, 22, 23, 26
C2	Incidentele vertoning inclusief randprogrammering	6, 7, 14, 23

Tabel 3 De typen programmeringsstrategieën

Bovenstaande programmeringsanalyse en typologie roept de vraag op welke motieven programmeurs hebben om een klassieker te vertonen. Daaropvolgend komt de vraag naar boven welke beweegredenen de programmeurs hebben om te kiezen voor een bepaalde programmeringsstrategie. Deze vragen vormen de basis voor de topiclist die is gemaakt voor de semigestructureerde interviews.⁷⁰ De vragen zullen beantwoord worden in de volgende paragraaf: de interviewanalyse.

⁶⁹ Zie Bijlage 1: Tabel 1.3 Vertoningen filmklassieker per filmtheater en Tabel 1.4 Programmeringspraktijken.

⁷⁰ Zie Bijlage 2: Interviews.

3.2 Interviewanalyse

Om de motieven voor het vertonen van filmklassiekers te onderzoeken, is per programmeringstype één programmeur geïnterviewd. Paul Hegeman richtte twintig jaar geleden Filmtheater Cinebergen in Bergen op, en hij is momenteel nog steeds verantwoordelijk voor de programmering. Ook is hij medeorganisator van de maandelijkse klassiekervertoningen Filmgiganten in Close-up, die in dit filmtheater plaatsvinden. In dit kleine filmtheater worden klassiekers dus geprogrammeerd volgens type A. Gabriëlle Rozing is programmeur van Filmtheater 't Hoogt in Utrecht. Dit is een gesubsidieerd filmtheater met drie filmzalen, waar met name maatschappelijk geëngageerde films die niet of nauwelijks in de commerciële bioscopen draaien. Het filmtheater draaide in februari 2017 de Jarmusch-reeks en behoort daarmee tot type B. Freek Huijs programmeert voor Filmhuis De Domijnen in Sittard, een filmtheater dat sinds september 2016 in Sittard geopend is. Naast de twee filmzalen vindt men op deze locatie ook een theater, bibliotheek en expositieruimte. Het vertoont slechts incidenteel klassiekers, dus behoort tot type C.

Aan de hand van de programmeringsanalyse werd een topiclist samengesteld die als handvat diende voor de semigestructureerde interviews.⁷¹ Na het transcriberen van de interviews werden de transcripties gecodeerd. Dit houdt in dat elk stukje van de transcriptie over een bepaald onderwerp, een specifiek label krijgt. De volgende stap was het vergelijken van labels; eerst binnen een transcriptie zelf, vervolgens tussen de drie transcripties. Hierdoor konden in totaal elf overkoepelende thema's worden afgeleid.⁷² Het doel van de interviews is om motieven voor het programmeren van filmklassiekers in Nederlandse filmtheaters te achterhalen. Deze motieven worden per programmeringstype behandeld, te beginnen met de motieven voor vaste programma's (type A), gevolgd door tijdelijke klassiekerreeksen (type B) en tenslotte de incidentele vertoningen (type C). Hierbij wordt ook dieper ingegaan op het het al dan niet kiezen voor een randprogrammering, het publiek dat de klassiekers bezoekt en de marketingstrategieën waarmee de vertoningen worden gepromoot. Vervolgens wordt stilgestaan bij de problemen die de beschikbaarheid van het vertonen van klassiekers (mogelijk) in de weg staan.

In Cinebergen wordt een combinatie van kleine en grotere arthousefilms vertoond. Het filmtheater heeft slechts één filmzaal, maar Hegeman gaat uit van het principe dat als een film kwalitatief goed is, hij het wil draaien. De kwaliteit van een film is dus een belangrijk selectiecriteria voor de programmeur; ook wanneer een film commercieel gezien nauwelijks iets op zal brengen. Elke maand biedt Cinebergen het klassiekerprogramma 'Filmgiganten in Close-up' aan. Hierbij wordt maandelijks één regisseur uitgelicht, waarvan twee of drie films die dag worden vertoond. De films worden voorzien van een inleiding en nagesprek door Hegeman of Mieke de Jong, de organisatoren van Filmgiganten in Close-up. Voor Hegeman is de educatieve rol van een filmtheater een belangrijk motief om de klassiekers te vertonen. "[...] je moet gewoon laten zien waar dat recente werk in geworteld is."⁷³ Naast het vaste programma vertoont Cinebergen regelmatig klassiekers die

---

⁷¹ Zie Bijlage 2: Interviews.

⁷² De thema's zijn: informatie over filmtheater; films op deze locatie; idee, motivatie achter programmering, definitie 'filmklassieker', motieven vertonen filmklassieker filmklassieker; randprogrammering; aanbod; marketing en promotie; vertoningen klassiekers in betreffende theater; publiek; toekomst. Gezien het belang van dit onderzoek, waarbij het zwaartepunt in de interviewanalyse ligt op de motieven voor het vertonen van klassiekers, worden niet alle thema's evenredig uitgebreid behandeld.

⁷³ Zie Bijlage 2.2.3 Transcriptie 3.

niet onder dit vaste programma vallen. Ook deze klassiekers worden altijd voorzien van een inleiding. Hegeman geeft hierbij als reden dat de inleidingen voorafgaand aan een film zeer gewaardeerd worden door het publiek van Cinebergen. Cinebergen kent een vast publiek dat naar klassiekers gaat. Zij zijn vaak wat ouder en hoger opgeleid, en waren voorheen lid van de filmclub van dit filmtheater. Daarnaast trekt dit filmtheater veel toeristen en publiek uit nabijgelegen steden aan, die het weekend in Bergen spenderen. De promotie voor de filmvertoningen, dus ook voor de klassiekers, loopt in Cinebergen grotendeels via een promotieblad dat op verschillende plekken in Bergen en daarbuiten te verkrijgen is. En naast de website noemt Hegeman ook mond-tot-mondreclame als een belangrijk promotiemiddel.⁷⁴

Rozing hanteert bij het samenstellen van de programmering voor Filmtheater 't Hoogt geen vaste selectiecriteria. De keuze om een film op te nemen in de programmering ligt vaak voor de hand, zo stelt Rozing, omdat het films zijn waar het filmtheater een vast publiek voor heeft opgebouwd. Voor klassiekers gaat Rozing regelmatig zelf op zoek naar filmtitels, hoewel zij zich ook laat leiden door de films die door EYE worden gedistribueerd. Gemiddeld worden zo'n zes klassiekers per jaar in 't Hoogt vertoond. De Jarmusch-reeks die 't Hoogt vertoont geeft volgens Rozing dus een ietwat vertekend beeld, omdat dit in korte tijd al zes filmklassiekers zijn die gedraaid worden. Met de klassiekers ziet de programmeur ook een nieuw publiek naar het filmtheater gaan, mede dankzij de introductie van de Cineville-pas.⁷⁵ Het publiek, dat uit zowel jong als oud bestaat, is dan ook een motief voor haar om klassiekers te vertonen. 't Hoogt vertoont zowel klassiekers op incidentele basis als tijdens een aantal tijdelijke klassiekerreeksen, zoals Hugo's Hoogtepunten en The Way of Jim Jarmusch.⁷⁶ Doorgaans wordt bij de klassiekervertoningen geen randprogrammering aangeboden. Dit werkt volgens Rozing ook niet altijd, omdat het publiek van 't Hoogt het niet gewend is. Maar als er sprake is van een samenwerking met een andere partij, geeft dit voor Rozing wél een gelegenheid om een film van randprogrammering te voorzien. Wat de marketing van klassiekervertoningen betreft, geeft Rozing aan geen andere strategieën toe te passen dan bij reguliere voorstellingen. 't Hoogt maakt gebruik van de website, Facebook, Twitter, Instagram, hun eigen nieuwsbrief, de maandfolder en weekladder om het filmprogramma te promoten.⁷⁷

Huijs stelt dat hij bij Filmhuis De Domijnen een zo breed mogelijk aanbod wil laten zien, om een zo breed mogelijk publiek aan te spreken. "Dus ik probeer nu [...] elke avond één publieksfavoriet te hebben en dan in de andere zaal doe ik wat minder aantrekkelijks. Zodat ik altijd één zaal goed gevuld heb."⁷⁸ Op deze manier kan Huijs zowel de grotere, bekendere titels naast kleinere films met een specifiek publiek vertonen. Een belangrijk motief om voor een filmklassieker te kiezen, is voor Huijs om de filmgeschiedenis van de afgelopen 120 jaar te

---

⁷⁴ Omdat Cinebergen in februari 2017 geen incidentele vertoningen van klassiekers aanbood, is het filmtheater enkel tot type A gecategoriseerd.

De filmclub is inmiddels opgeheven; veel van deze voormalig leden zijn nu dus vaste bezoekers van Filmgiganten in Close-up. Deze toeristen zijn afhankelijker van wat er op het moment dat zij naar Bergen gaan, in het filmtheater draait. Dit hoeft dus niet per se een klassieker te zijn.

Zie Bijlage 2.2.3 Transcriptie 3.

⁷⁵ Met een Cineville-pas kunnen pashouders voor een vast bedrag per maand onbeperkt films bezoeken in alle hierbij aangesloten filmtheaters in Nederland.

⁷⁶ In februari 2017 vertoonde 't Hoogt geen klassiekers op incidentele basis, enkel de klassiekerreeks 'The Way of Jim Jarmusch.' Daarom is dit filmtheater enkel gecategoriseerd als type B.

⁷⁷ Hugo's Hoogtepunten wordt geprogrammeerd en georganiseerd door Hugo Emmerzael. Bij deze reeks tijdelijke vertoningen voorzag hij zelf de filmvertoning van context in de vorm van onder andere een inleiding en muziek.

⁷⁸ Zie Bijlage 2.2.2 Transcriptie 2.

laten zien. Hij vindt dit niet per se een educatieve doelstelling; het vertonen van klassiekers komt ook voort vanuit zijn eigen smaak. Daarnaast laat Huijs zich bij de keuze voor een klassieker leiden door de beschikbaarheid van digitale kopieën via EYE. Net als bij 't Hoogt worden klassiekers bij De Domijnen doorgaans niet voorzien van een randprogrammering. Uitzondering hierop was een vertoning van ONCE UPON A TIME IN THE WEST, waar voorafgaand wél een lezing werd gegeven.⁷⁹ Huijs geeft aan in de toekomst wellicht wel meer klassiekervertoningen van randprogrammeringen te voorzien. Daar is, gezien het feit dat het filmtheater pas enkele maanden geopend is, nu nog geen tijd voor. Ook wil Huijs in de toekomst toewerken naar een vast moment in de maand waarop klassiekers bij De Domijnen worden vertoond, gezien het succes van de eerste klassiekervertoningen. De programmeur doet weinig andere marketingstrategieën toepassen om klassiekervertoningen te promoten; hij stelt dat veel films, zoals ONCE UPON A TIME IN THE WEST en SUNSET BOULEVARD, zo bekend zijn dat die titels zichzelf verkopen. Verder maakt Huijs gebruik van de website, Facebook en het programmaboekje om zowel reguliere voorstellingen als vertoningen van filmklassiekers te promoten.⁸⁰

De keuze voor het vertonen van een klassieker hangt volgens zowel Rozing als Huijs grotendeels af van het beschikbare aanbod dat via EYE wordt gedistribueerd. Het grootste probleem van de beschikbaarheid van filmklassiekers is volgens de programmeurs de hoge kosten voor de vertoningsrechten die gevraagd worden. Daarnaast zijn nog steeds veel films niet digitaal beschikbaar. 't Hoogt heeft in één van de drie zalen nog een 35 mm projector die gebruikt kan worden. Huijs is daarentegen volledig afhankelijk van digitaal gerestaureerde versies, gezien het feit dat dit filmtheater niet over een 35 mm projector beschikt. Hij noemt als oplossing de mogelijkheid om films via Blu-Ray te vertonen, maar dit heeft, gezien de kwaliteit van deze beeldrager, niet zijn voorkeur. Ook Hegeman stelt dat het aantal beschikbare klassiekers in Nederland nog ondermaats is in vergelijking tot bijvoorbeeld Frankrijk en Portugal. Maar hoewel ook bij Cinebergen geen gebruik meer wordt gemaakt van een 35 mm projector, vindt hij het geen probleem om via Blu-Ray klassiekers te vertonen. Op die manier is Hegeman minder afhankelijk van het aanbod dat via EYE beschikbaar wordt gesteld. Ook hij maakt gebruik van de door EYE gedistribueerde klassiekers, bijvoorbeeld in de februari-editie van Filmgiganten in Close-up. Hier werden twee films van Jarmusch vertoond, die deel uitmaakten van de door EYE aangeboden reeks. Maar daarnaast is Hegeman, met het gebruik van Blu-Ray, dus in staat om zijn klassiekerprogramma naar eigen wens in te vullen.⁸¹

Aan de programmeurs is gevraagd wat zij onder de term 'filmklassieker' verstaan. Zoals gesteld in het theoretisch kader, wordt er in dit onderzoek geen vaste definitie van een 'filmklassieker' gehanteerd. Ook bij Stichting Filmonderzoek bleef de term in beide onderzoeksrapporten ongedefinieerd. Rozing, Huijs en Hegeman stellen allen dat het lastig is om te bepalen wat een film nu precies tot een klassieker maakt. Volgens zowel Rozing als Hegeman gaat het bepalen van wat een film een klassieker maakt, meer op gevoel. Toch zijn volgens Rozing deze films doorgaans wel minstens vijftien jaar oud, wat in overeenstemming is met de

---

⁷⁹ Huijs gaf als reden voor de lezing voorafgaand aan ONCE UPON A TIME IN THE WEST, dat een filmtheoreticus die verbonden is aan Filmtheater De Domijnen, Jan Salden, veel wist over het western-genre en Huijs hem om die reden had gevraagd om de vertoning van deze klassieker van een uitgebreide inleiding te voorzien.

⁸⁰ Zie Bijlage 2.2.2 Transcriptie 2.

⁸¹ Zie Bijlage 2.2.1 Transcriptie 1.

Bijlage 2.2.2 Transcriptie 2.

Bijlage 2.2.3 Transcriptie 3.

programmeringsanalyse. Huijs zegt dat een filmklassieker een film is “waar mensen het nu nog over hebben” en “het moet iets [...] in de filmgeschiedenis [...] betekend hebben”.⁸² Een klassieker ontstaat niet zomaar; een film groeit volgens Huijs met de jaren uit tot een klassieker. Hegeman stelt: “[...] een klassieker is eigenlijk een film die ofwel door z’n vormgeving of door inhoud of de combinatie van beide of door een bepaald soort problematiek de tand des tijds heeft doorstaan.”⁸³ Volgens Hegeman zijn er dus verschillende aspecten in een film die er voor kunnen zorgen dat een film in de loop der jaren tot een klassieker kan worden gerekend. Maar dus ook door de programmeurs wordt geen vaste definitie van de term gehanteerd.⁸⁴

In het eerste hoofdstuk werd Bosma aangehaald, die stelde dat de programmering van een filmtheater zich kan bevinden tussen twee uitersten. Aan de ene kant is het aantrekken van een zo groot mogelijk publiek en een zo hoog mogelijke kaartverkoop een motivatie. Aan de andere kant kan de programmeur vertrekken vanuit artistiek oogpunt.⁸⁵ Met het oog op de derde deelvraag van dit onderzoek zijn uit de interviews een aantal motieven voor het vertonen van filmklassiekers in de Nederlandse filmtheaters naar voren gekomen. Het publiek is een van de motieven voor het vertonen van klassiekers. De programmeurs zien een gevarieerd publiek de klassiekervertoningen bezoeken. Ook het tonen van de filmgeschiedenis een belangrijk motief om klassiekers te programmeren. Deze educatieve rol van het filmtheater is een rol die volgens Stichting Filmonderzoek het filmtheater tot een geschikte plek maakt om klassiekers te vertonen. Tenslotte is het aanbod van klassiekers dat door EYE beschikbaar wordt gesteld, ook een motief om klassiekers te programmeren. Concluderend kan worden gesteld dat bij de programmering van klassiekers in zowel Filmtheater 't Hoogt als Filmhuis De Domijnen met name gekeken wordt vanuit het perspectief van het publiek. Hier kan mogelijk een verband worden gelegd met het feit dat beide filmtheaters geen vast klassiekerprogramma aanbieden, waardoor het aanbod met name bestaat uit door EYE aangeboden materiaal. Bij Cinebergen wordt de keuze voor een klassieker juist vanuit artistieke opvattingen van de programmeur gemaakt, met als gevolg dat het publiek ook vaker minder bekende klassiekers te zien krijgt.

Uit de programmeringsanalyse bleek dat de meest gebruikte programmeringsstrategie van filmklassiekers het vertonen op incidentele basis is, waarbij de films niet van een randprogrammering worden voorzien. Uit de interviews blijkt dat Cinebergen, 't Hoogt en De Domijnen deze strategie alle drie toepassen, hoewel niet per se in de door mij onderzochte periode. Cinebergen is het enige filmtheater dat klassiekers altijd van een inleiding te voorziet. Maar uit de programmeringsanalyse bleek ook dat er geen direct verband is tussen het type programmeringsstrategie en het soort films dat daarbij vertoond wordt. De invulling van de programmering ligt dus vooral bij de programmeurs zelf.

---

⁸² Zie Bijlage 2.2.1 Transcriptie 1.

⁸³ Zie Bijlage 2.2.3 Transcriptie 3.

⁸⁴ Zie Bijlage 2.2.1 Transcriptie 1.

Bijlage 2.2.2 Transcriptie 2.

Bijlage 2.2.3 Transcriptie 3.

⁸⁵ Bosma, 52.

Conclusie

Stichting Filmonderzoek zag met de digitalisering van het Nederlandse en internationale filmlandschap de mogelijkheid voor een toename in de beschikbaarheid van filmklassiekers, zo bleek uit een onderzoeksrapport uit 2012. De stichting noemde het filmtheater als de uitgesproken plek om de filmgeschiedenis te vertonen.⁸⁶ In het theoretisch kader kwam naar voren dat archiefmateriaal op verschillende manieren vertoond wordt. Lameris en Lewinsky onderzochten programmeringen die werden samengesteld uit beschikbaar filmerfgoedmateriaal, zowel binnen een archiefinstelling als daarbuiten.⁸⁷ Net als de onderzoeken van Fossati en Verhoeff en Lewinsky, richtte ook mijn onderzoek zich op de vertoning van filmerfgoed buiten de deuren van een archiefinstelling, namelijk bij het filmtheater.

In februari 2017 vertoonde meer dan een vijfde van de 112 filmtheaters in Nederland een of meerdere filmklassiekers. Vooral de grote filmtheaters vertoonden in februari 2017 filmklassiekers. In totaal werden in deze periode 33 verschillende filmklassiekers vertoond tijdens 119 voorstellingen. Uit de programmeringsanalyse en aan de hand van Kluges methode voor de ontwikkeling van een typologie is de programmeringspraktijk opgedeeld in drie typen. Bij het eerste type (A) is er sprake van een programma waarin op een vast moment in de week of maand een of meerdere klassiekers worden vertoond. Het tweede type (B) is een programmeringspraktijk waarbij de klassiekers in een speciaal, tijdelijk programma worden vertoond. Daarnaast kunnen klassiekers op incidentele basis worden vertoond. Deze filmvertoningen maken dus geen deel uit van een (vaste) reeks. Deze programmeringspraktijk behoort tot het derde type (C). Van deze laatste programmeringspraktijk zagen we de toepassing ervan het meest: zestien van de 26 filmtheaters die klassiekers vertoonden, pasten deze programmeringspraktijk toe. Daarnaast waren er zes filmtheaters die meerdere typen combineerden. De strategieën die worden gehanteerd, worden dus aangepast op de betreffende klassieker die wordt vertoond.

Door interviews met programmeurs is getracht de motieven te achterhalen voor het programmeren van filmklassiekers. De programmeurs van Cinebergen en Filmhuis De Domijnen vinden het belangrijk om de filmgeschiedenis te vertonen. Met name Hegeman (programmeur Cinebergen) vindt het belangrijk om te laten zien waar de wortels liggen van de hedendaagse film. Het publiek is ook een motief voor Rozing (programmeur Filmtheater 't Hoogt) en Huijs (programmeur Filmhuis De Domijnen). Rozing ziet met klassiekers een nieuw publiek het filmtheater bezoeken; bij Filmhuis De Domijnen, dat sinds september 2016 geopend is, ziet ook Huijs een publiek dat geïnteresseerd is in filmklassiekers. Het derde motief om klassiekers te programmeren, is het feit dat EYE regelmatig klassiekers beschikbaar stelt. De filmprogrammeurs lopen regelmatig tegen problemen aan bij het vertonen van filmklassiekers. Bij Cinebergen worden klassiekers in het programma Filmgiganten in Close-up vooral vanuit artistieke keuzes geprogrammeerd, met als gevolg dat films niet altijd digitaal beschikbaar zijn en de klassiekers in mindere kwaliteit vertoond moeten worden via Blu-Ray. De andere programmeurs kiezen vaker voor klassiekers die via EYE worden gedistribueerd. Wanneer de distributie dan ook via EYE verloopt,

---

⁸⁶ Stichting Filmonderzoek, 2012, 47.

⁸⁷ Lameris, 121.

Lewinsky, 25-26.

is dit voor de programmeurs makkelijker, goedkoper, en profiteren zij van landelijke marketing die door EYE wordt uitgezet. Bosma noemt met name de vertoningsrechten en beschikbaarheid van de filmprints als oorzaken voor de beperkte toename in de beschikbaarheid van filmerfgoed.⁸⁸ Deze oorzaken worden ook door Stichting Filmonderzoek in hun onderzoeksrapporten genoemd. De Klerk stelt dat archiefinstellingen digitalisering nog niet genoeg materiaal aan hun publiek tonen, ondanks de mogelijkheden die digitale technologieën vandaag de dag bieden.⁸⁹

Uit het theoretisch kader bleek dat de term ‘filmklassieker’ niet een overkoepelende definitie kent. In de wetenschappelijke literatuur wordt definiëring van deze term vermeden, en ook Stichting Filmonderzoek gaf in de onderzoeksrapporten niet aan wat er onder deze term werd verstaan. Aan de programmeurs is gevraagd hoe zij een filmklassieker definiëren, maar ook uit hun antwoorden bleek dat een filmklassieker geen algemene betekenis heeft. Een filmklassieker is dus een film die op een of andere manier als belangrijk wordt geacht voor de filmgeschiedenis, maar de bepalende factoren hiervoor worden (vooralsnog) in het midden gelaten.

Dit onderzoek vertrok vanuit de volgende hoofdvraag: Volgens welke strategieën functioneert de programmeringspraktijk van klassiekers in Nederlandse filmtheaters? Samenvattend kan geconcludeerd worden dat er drie typen programmeringsstrategieën zijn die programmeurs van filmtheaters hanteren om klassiekers te programmeren. Type C, de vertoningen van klassiekers op incidentele basis, is het meest voorkomend voor zowel kleine als grote filmtheaters. Type A, de vaste reeks programmeringen, zagen we slechts bij één klein filmtheater en een aantal grotere filmtheaters. Tijdelijke klassiekerreeksen, type B, zagen we in februari 2017 alleen bij grote filmtheaters.

Door de kleinschaligheid van dit onderzoek, is enige reflectie hier op zijn plaats. Ten eerste bestaat de data van dit onderzoek uit een steekproef waarbij naar de programmeringen van filmtheaters van één maand is gekeken. Door de data van meerdere maanden te vergelijken en de programmeringsanalyse uit te breiden, kan een breder en nauwkeuriger beeld worden geschetst van de huidige programmeringspraktijk van filmklassiekers in Nederland. Daarnaast zouden meer interviews moeten worden afgenomen om de motieven van andere programmeurs van filmtheaters te kunnen achterhalen.

Er kon geen verband worden gevonden tussen de typen programmeringsstrategieën en het soort films dat binnen een type werden vertoond. Ook het soort klassiekers dat een filmtheater vertoond, hangt vooral af van de keuzes van de programmeur: er kunnen dus geen algemene uitspraken worden gedaan over het soort klassiekers dat een bepaald soort filmtheater vertoont. Wat wel opvalt is wanneer een tijdelijke reeks films door het land trekt, zoals de Jarmusch-reeks van EYE, deze films ook door filmtheaters worden vertoond die andere programmeringsstrategieën toepassen. Zo werden de films opgenomen in vaste programma's van Cinebergen en Chassé Cinema, maar ook door enkele filmtheaters als incidentele vertoning geprogrammeerd. Om de programmeringspraktijk van filmklassiekers in de Nederlandse filmtheaters beter in kaart te brengen, is uitgebreider onderzoek naar zowel de vraag- als aanbodkant van filmklassiekers nodig.

Uit de programmeringsanalyse bleek dat het merendeel van de vertoonde klassiekers een Amerikaanse productie was, of een co-productie met de Amerikanen. Desondanks laat de programmeringsanalyse ook zien

---

⁸⁸ Bosma, 91.

⁸⁹ De Klerk, 422-423.

dat er vanuit de programmeurs van filmtheaters interesse is voor klassiekers uit andere landen, zowel binnen als buiten Europa. Wat het originele releasejaar van de klassiekers betreft, zien we al een divers aanbod, met films uit de jaren dertig tot aan het begin van de 21^e eeuw. Mijn advies aan archiverende instellingen is dan ook om op de vraag naar diversiteit in filmklassiekers in te spelen. Om de educatieve rol van het filmtheater te bevorderen, zou naast een divers(er) aanbod bovendien meer aandacht aan de context van klassiekers moeten worden geschonken. De Klerk stelde dat dit nu nog te weinig wordt gedaan. Een mogelijke oplossing is te zoeken in het chaperonne model van Fossati en Verhoeff, waarbij de archiefinstelling films van context voorziet. Maar ook de distribuerende instellingen en filmtheaters zelf zouden hier een actievere rol in kunnen spelen.

Literatuur

- Bordwell, David en Kristin Thompson. *Film History: An Introduction*, 3^e editie. New York: McGraw-Hill, 2010.
- Bosma, Peter. *Film Programming. Curating for Cinemas, Festivals, Archives*. New York: Wallflower / Columbia University Press, 2015
- Bosma, Peter. "Programmeren van een filmtheater." Laatst geraadpleegd op 26 januari 2017. <http://www.peterbosma.info/?p=cultuurmanagement&cultuurmanagement=15>.
- Fossati, Giovanna en Nanna Verhoeff. "Beyond Distribution: Some Thoughts on the Future of Archival Films". In *Networks of Entertainment: Early Film Distribution 1895-1915*, edited by Frank Kessler en Nanna Verhoeff, 331-339. Eastleigh: John Libbey Publishing, 2007.
- Haller, Andrea en Martin Loiperdinger. "Stimulating the Audience: Early Cinema's Short Film Programme Format 1906 to 1912." In *Early Cinema Today: The Art of Programming and Live Performance*, edited by Martin Loiperdinger, 7-21. New Barnet: John Libbey Publishing, 2012.
- Klerk, Nico de. "Showing and Telling: Film Heritage Institutes and Their Performance of Public Accountability." Dissertatie, Universiteit Utrecht, 2015.
- Kluge, Susann. "Empirically Grounded Construction of Types and Typologies in Qualitative Social Research." *Forum Qualitative Social Research* 1:1 (2000). Laatst geraadpleegd op 16 februari 2017. <http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/1124/2499>.
- Lameris, Bregtje. "Opnieuw belicht. De pas de deux tussen de filmmuseale praktijk en filmhistorische debatten." Dissertatie, Universiteit Utrecht, 2007.
- Lewinsky, Mariann. "The Best Years of Film History: 'A Hundred Years Ago'." In *Early Cinema Today: The Art of Programming and Live Performance*, edited by Martin Loiperdinger, 25-35. New Barnet: John Libbey Publishing, 2012.
- Nederlandse Vereniging van Bioscopen en Filmtheaters. "Film in de bioscoop en het theater. Een uitgave van de NVBF." Laatst geraadpleegd op 9 april 2017. <http://www.denvbf.nl/files/nvbf-film-in-de-bioscoop-en-het-theater-2015-09-29-drukversie.pdf>.
- Nederlandse Vereniging van Bioscopen en Filmtheaters. "Leden NVBF op boekingsgroep met het aantal zalen/stoelen." Laatst geraadpleegd op 26 januari 2017. <http://www.denvbf.nl/files/20160504-nvbf-leden-op-boekingsgroep-stoelen-zalen.pdf>.
- Silverman, David. *Interpreting Qualitative Data*, 3^e editie. London: Sage, 2014.
- Stichting Filmonderzoek. "Digitale Cinema: Een onderzoek naar de verwachte effecten van de digitalisering van het Nederlandse vertoning- en distributiecircuit." 2012.
- Stichting Filmonderzoek. "Vervolgonderzoek Digitale Cinema: Effecten van de digitalisering van het Nederlandse vertonings- en distributiecircuit." 2014.
- Vijver, Liesbeth Van de en Daniël Biltereyst. "Hollywood versus lokaliteit: Het (on)gelijke aanbod van Amerikaanse en Europese film in de jaren dertig in Gent." *Tijdschrift voor Mediageschiedenis* 13:2 (2010): 60-79.

Wilson, Chauncey. *Interview Techniques for UX Practitioners: A User-Centered Design Method*.
Waltham: Morgan Kaufmann, 2014.

Websites filmtheaters

Bioscopen Leiden. "Kijkhuis." Laatst geraadpleegd op 22 februari 2017.

<http://www.bioscopenleiden.nl/Specials>

Chassé Cinema. "Maandagavondklassiekers." Laatst geraadpleegd op 22 februari 2017.

<https://www.chasse.nl/cinema/special/maandagavondklassiekers>

Cinebergen. "Filmgiganten in Close-up." Laatst geraadpleegd op 22 februari 2017.

<https://www.cinebergen.nl/filmgiganten-close-up/>

Cinema Middelburg. "Programma." Laatst geraadpleegd op 22 februari 2017.

<http://www.cinemamiddelburg.nl/programma>

Concordia. "Film." Laatst geraadpleegd op 22 februari 2017.

<http://www.concordia.nl/film/film-52>

De Domijnen. "Podium." Laatst geraadpleegd op 22 februari 2017.

<https://www.dedomijnen.nl/podium/agenda/#films>

De Lieve Vrouw. "Programma." Laatst geraadpleegd op 22 februari 2017.

<https://lievewrouw.nl/programma/?g=Film&l=Filmklassieker>

De Nieuwe Bibliotheek. "Het nieuwe filmhuis." Laatst geraadpleegd op 22 februari 2017.

<https://www.denieuwebibliotheek.nl/hetnieuwefilmhuis>

Filmhuis Alkmaar. "Specials." Laatst geraadpleegd op 22 februari 2017.

<https://www.filmhuisalkmaar.nl/specials>

Filmhuis Bussum. "Klassiekers." Laatst geraadpleegd op 22 februari 2017.

<https://www.filmhuisbussum.nl/programma/klassiekers>

Filmhuis Cavia. "Programma." Laatst geraadpleegd op 22 februari 2017.

<http://new.filmhuiscavia.nl/programma/februari-2017>

Filmhuis De Keizer. "Programma." Laatst geraadpleegd op 22 februari 2017.

<http://www.filmhuisdekeizer.nl/programma/>

Filmhuis Den Haag. "Films A-Z." Laatst geraadpleegd op 22 februari 2017.

<https://www.filmhuisdenhaag.nl/agenda/a-z/specials>

Filmhuis Gouda. "Februari 2017." Laatst geraadpleegd op 22 februari 2017.

<http://www.filmhuisgouda.nl/programma/maand/>

Filmtheater Hilversum. "Breakfast at Tiffany's." Laatst geraadpleegd op 6 januari 2017.

<http://www.filmtheaterhilversum.nl/films/556-breakfast-at-tiffany's-.html>

Filmtheater Hilversum. "Nu in het filmtheater." Laatst geraadpleegd op 22 februari 2017.

<http://www.filmtheaterhilversum.nl/films/#/nu>

Filmtheater 't Hoogt. "Once Upon a Time in the West." Laatst geraadpleegd op 6 januari 2017.

http://www.hoogt.nl/agenda/9783492/11792978/once_Upon_a_Time_in_the_West

Filmtheater 't Hoogt. "Specials." Laatst geraadpleegd op 22 februari 2017. <http://hoogt.nl/films/specials>

Filmhuis Lumen. "Klassiekers." Laatst geraadpleegd op 22 februari 2017.

<https://www.filmhuis-lumen.nl/klassiekers/>

Focus Filmtheater Arnhem. "Déjà Vu – klassiekerreeks." Laatst geraadpleegd op 22 februari 2017.

<https://www.focusarnhem.nl/niet-zichtbaar-in-het-menu/d%C3%A9j%C3%A0-vu-klassiekers-in-focus.aspx>

Gigant. "Februari 2017. Laatst geraadpleegd op 22 februari 2017. <http://www.gigant.nl/film/>

Groninger Forum. "Voorstellingen." Laatst geraadpleegd op 22 februari 2017.

<https://www.groningerforum.nl/agenda>

Het Barghse Huus. "Programmaoverzicht." Laatst geraadpleegd op 22 februari 2017.

<http://www.iedereenwelcom.nl/programmaoverzicht.aspx?l=NL&id1=116&p=0>

Het Ketelhuis. "Alle films." Laatst geraadpleegd op 22 februari 2017.

<http://www.ketelhuis.nl/speciaal-programma#speellijst>

Lab 111. "Lab Classics." Laatst geraadpleegd op 22 februari 2017. <http://www.lab111.nl/agenda/lab-classics>

LantarenVenster. "Klassiekers in de kerstvakantie." Laatst geraadpleegd op 6 januari 2017.

http://www.lantarenvenster.nl/36-4591-Klassiekers_in_de_kerstvakantie

Lumière. "Programma: Specials." Laatst geraadpleegd op 22 februari 2017.

<http://www.lumiere.nl/programma/specials/>

Luxor Theater. "Agenda." Laatst geraadpleegd op 22 februari 2017. <http://www.luxorzutphen.nl/#agenda>

Rialto. "Agenda." Laatst geraadpleegd op 22 februari 2017. <http://www.rialtofilm.nl/allefilms/>

Rialto. "Rialto Klassiek: tien 'nieuwe' meesterwerken." Laatst geraadpleegd op 7 januari 2017.

<http://www.rialtofilm.nl/nieuw%20in%20rialto/rialto%20klassiek:%20tien%20%5Enieuwe%5E%20meesterwerken/>.

Toneelschuur. "Film." Laatst geraadpleegd op 22 februari 2017. <http://www.toneelschuur.nl/film>

Figurenlijst

Foto titelpagina: shot uit ONCE UPON A TIME IN THE WEST.

Bron: Focus Filmtheater Arnhem. "Once Upon a Time in the West." Geraadpleegd op 16 april 2017.

https://www.focusarnhem.nl/programma/film/Once-Upon-a-Time-in-the-West_2672.aspx

Afbeelding 1 **Geografische verspreiding van filmtheaters die in februari 2017 klassiekers vertoonden.**

Afbeelding 2 **Filmtheaters die klassiekers vertonen zonder verdere context.**

Afbeelding 3 **Filmtheaters die klassiekers vertonen binnen een vast programma, voorzien van een inleiding.**

Afbeelding 4 **Filmtheaters die klassiekers op incidentele basis vertonen, inclusief randprogrammering.**

Afbeelding 5 **Filmtheaters die klassiekers in een tijdelijke reeks vertonen, zonder randprogrammering.**

Afbeelding 6 **Het Groninger Forum is het enige filmtheater dat in februari 2017 een filmklassieker in een tijdelijke reeks vertoonde, inclusief randprogrammering.**

Afbeelding 7 **Filmtheaters die klassiekers in een vast programma vertonen, zonder randprogrammering.**

Bron originele kaart: NL Data. "Lege kaart van Nederland." Geraadpleegd op 10 april 2017.

<http://www.nldata.nl/paradijsvogel/documenten/topografie%205a%202012-2013/Thema%204,%20lege%20kaart%20van%20nederland.JPG>

Grafiek 1 **Percentage toegepaste programmeringsstrategieën bij klassiekers door filmtheaters in Nederland**

Tabel 1 **Verschillende programmeringsstrategieën gecombineerd toegepast binnen een filmtheater**

Tabel 2 **Programmeringsstrategieën gegroepeerd.**

Tabel 3 **De typen programmeringsstrategieën**

In Bijlage 1: Programmeringsanalyse

Tabel 1.1 **Filmtheaters**

Tabel 1.2 **Informatie per filmtheater**

Tabel 1.3 **Vertoningen klassieker per filmtheater**

Tabel 1.4 **Programmeringspraktijken**

Tabel 1.5 **Films**

Tabel 1.6: **Geografische verdeling van vertoonde films**

Bijlage 1: Programmeringsanalyse

Toelichting:

Week 1: 1 t/m 7 feb 2017

Week 2: 8 t/m 14 feb 2017

Week 3: 15 t/m 21 feb 2017

Week 4: 22 t/m 28 feb 2017

De programmeringen zijn als screenshots opgeslagen en worden apart aangeleverd.

Tabel 1.1: Filmtheaters

Nr.	Naam	Plaats	Aantal zalen	Aantal klassiekers (verschillende titels per week)				Aantal klassiekers totaal (verschillende titels)
				Week 1	Week 2	Week 3	Week 4	
1	Filmhuis 's Heerenberg (Het Barghse Huus)	's Heerenberg	1	1	X	X	X	1
2	Het nieuwe filmhuis	Almere	1	x	1	1	1	3
3	Filmhuis Cavia	Amsterdam	1	1	x	x	x	1
4	Cinebergen	Bergen	1	x	x	x	2	2
5	Filmhuis Alkmaar	Alkmaar	3	1	3	3	3	5
6	Filmhuis de Domijnen	Sittard	2	1	x	1	x	2
7	De Lieve Vrouw	Amersfoort	4	x	2	2	1	4
8	Rialto	Amsterdam	3	1	1	2	1	2
9	Het Ketelhuis	Amsterdam	3	1	1	1	1	2
10	LAB111	Amsterdam	2	1	1	1	1	4
11	Filmtheater Gigant	Apeldoorn	3	1	x	x	x	1
12	Focus Filmtheater	Arnhem	3	1	1	1	1	3
13	Chassé Cinema	Breda	4	1	1	1	1	3
14	Filmhuis Bussum	Bussum	2	x	x	1	X	1
15	Filmhuis Lumen	Delft	2	1	1	x	X	3
16	Filmhuis Den Haag	Den Haag	6	x	6	1	1	7
17	Filmhuis De Keizer	Deventer	2	1	x	x	x	1
18	Concordia	Enschede	3	1	1	1	x	5
19	Filmhuis Gouda	Gouda	1	x	x	1	1	1
20	Groninger Forum	Groningen	4	x	2	3	2	5
21	Filmschuur Haarlem	Haarlem	2	x	1	x	1	2
22	Kijkhuis Leiden	Leiden	2	x	x	2	2	4
23	Filmtheater Lumière	Maastricht	6	4	4	4	1	6
24	Cinema Middelburg	Middelburg	1	x	1	1	1	3
25	't Hoogt	Utrecht	3	x	2	2	2	6
26	Luxor Theater	Zutphen	1	1	x	x	x	1

Tabel 1.2: Informatie per filmtheater

Nr.	Naam	Plaats	Provincie	Groot/ klein theater	Aantal zalen	Overige bioscopen en filmtheaters in deze stad	Overige functie(s) van deze instelling
1	Filmhuis 's Heerenberg (Het Barghse Huus)	's Heerenberg	Gelderland	Klein	1	Geen	Buurthuis, jongerenverzorging, dagopvang ouderen, theater
2	Het nieuwe filmhuis	Almere	Flevoland	Klein	1	1 (1 bioscoop)	Bibliotheek
3	Filmhuis Cavia	Amsterdam	Noord-Holland	Klein	1	17 (4 bioscopen, 7 onafhankelijk, 6 filmtheaters)	Geen
4	Cinebergen	Bergen	Noord-Holland	Klein	1	Geen	Geen
5	Filmhuis Alkmaar	Alkmaar	Noord-Holland	x	3	1 (1 bioscoop)	Geen
6	Filmhuis de Domijnen	Sittard	Limburg	Groot	2	2 (2 bioscopen)	Theater, bibliotheek, expositieruimte
7	De Lieve Vrouw	Amersfoort	Utrecht	Groot	4	2 (bioscopen)	Theater
8	Rialto	Amsterdam	Noord-Holland	Groot	3	17 (4 bioscopen, 7 onafhankelijk, 6 filmtheaters)	Geen
9	Het Ketelhuis	Amsterdam	Noord-Holland	Groot	3	17 (4 bioscopen, 7 onafhankelijk, 6 filmtheaters)	Geen
10	LAB111	Amsterdam	Noord-Holland	Groot	2	17 (4 bioscopen, 7 onafhankelijk, 6 filmtheaters)	Stadstuin, werkplek voor architecten, expositieruimte
11	Filmtheater Gigant	Apeldoorn	Gelderland	Groot	3	1 (1 bioscoop)	Theater
12	Focus Filmtheater	Arnhem	Gelderland	Groot	3	2 (2 bioscopen)	Geen
13	Chassé Cinema	Breda	Noord-Brabant	Groot	4	2 (2 bioscopen)	Theater
14	Filmhuis Bussum	Bussum	Noord-Holland	Groot	2	Geen	Geen
15	Filmhuis Lumen	Delft	Zuid-Holland	Groot	2	1 (1 bioscoop)	Geen
16	Filmhuis Den Haag	Den Haag	Zuid-Holland	Groot	6	3 (3 bioscopen)	Geen
17	Filmhuis De Keizer	Deventer	Overijssel	Groot	2	1 (1 bioscoop)	Geen
18	Concordia	Enschede	Overijssel	Groot	3	2 (2 bioscopen)	Theater, expositieruimte
19	Filmhuis Gouda	Gouda	Zuid-Holland	Groot	1	1 (1 onafhankelijk)	Geen
20	Groninger Forum	Groningen	Groningen	Groot	4	4 (2 bioscopen, 2 filmtheaters)	Bibliotheek
21	Filmschuur Haarlem	Haarlem	Noord-Holland	Groot	2	1 (1 bioscoop)	Theater
22	Kijkhuis Leiden	Leiden	Zuid-Holland	Groot	2	2 (2 onafhankelijk)	Geen
23	Filmtheater Lumière	Maastricht	Limburg	Groot	6	2 (1 bioscoop, 1 onafhankelijk)	Geen
24	Cinema Middelburg	Middelburg	Zeeland	Groot	1	Geen	Geen
25	't Hoogt	Utrecht	Utrecht	Groot	3	7 (4 bioscopen, 3 onafhankelijk)	Geen
26	Luxor Theater	Zutphen	Gelderland	Groot	1	1 (onafhankelijk)	Theater

Tabel 1.3: Vertoningen filmklassiekers per filmtheater

Nr.	Film	Totaal aantal vertoningen	Wanneer	Horizontale programmering	Onder de noemer / (vaste) reeks	Randprogrammering
1	Once Upon a Time in the West	2	7 feb 14.00 7 feb 20.00	x	x	Geen
2	Sunset Boulevard	1	8 feb 11.00	x	"Klassieker" NB Dit hoeft niet per se een klassieker te zijn	Geen
2	Il Conformista	1	15 feb 11.00	x	"Klassieker" NB Dit hoeft niet per se een klassieker te zijn	Geen
2	Tokyo Story	1	22 feb 11.00	x	"Klassieker" NB Dit hoeft niet per se een klassieker te zijn	Geen
3	Benny's Video	2	2 feb 20.30 3 feb 20.30	X	"#Classic"	Geen
4	Dead Man	1	25 feb 13.30	x	Filmgiganten (vast)	Inleiding Mieke de Jong of Paul Hegeman; na de film korte (informele) discussie), na de tweede film kort nagesprek (indien mogelijk)
4	Down By Law	1	25 feb 16.30	x	Filmgiganten (vast)	Inleiding Mieke de Jong of Paul Hegeman; na de film korte (informele) discussie), na de tweede film kort nagesprek (indien mogelijk)
5	Dead Man	4	9 feb 16.30 10 feb 19.00 16 feb 19.00 20 feb 20.30	16.00 Demain Tout Commence 18.45 Silence 10 feb 19.00 Paterson 19.15 Jackie 19.30 Paterson 20.00 Fences	x	Geen
5	Marketa Lazarová	1	12 feb 15.30	16.00 Demain Tout Commence 16.30 Moonlight	"CLASSIC"	Geen
5	Permanent Vacation	1	17 feb 19.00 23 feb 19.00 27 feb 19.00	19.15 Jackie 19.30 Paterson 19.15 Het doet zo zeer 19.30 Jackie x	x	Geen
5	The Garden	2	19 feb 15.30 26 feb 15.30	16.00 Paterson 16.00 Silence	"Classic"	Geen
5	Stranger than Paradise	1	24 feb 19.00	19.15 Het doet zo zeer 19.30 Jackie	X	Geen
6	Sunset Boulevard	1	1 feb 20.00	20.15 Waterboys	"Classic"	Geen

6	Lola Montes	3	17 feb 19.05 19 feb 14.00 20 feb 20.00	19.00 Walking Distance 13.45 Sweet Dreams (Fai Bei Sogni) 20.15 De Kinderen van Juf Kiet	x	20 feb Inleiding door kunsthistoricus Bart Jan de Graaf
7	Permanent Vacation	2	11 feb 12.00 13 feb 19.00	12.15 Rembrandt 12.30 Best of IDFA on Tour 18.40 uur Moonlight 18.50 Lion	The Way of Jim Jarmusch (tijdelijk)	Geen
7	Roman Holiday	1	13 feb 20.15	19.00 Permanent Vacation 20.50 Burma Storybook	“Het geheim van Audrey H.”	Voorafgaand interview met schrijfster Miriam Guensberg door Cherry Duyns
7	Stranger Than Paradise	2	18 feb 12.00 20 feb 19.00	12.00 Manchester By the Sea 18.30 Moonlight 18.45 Jackie 19.00 The Islands and the Whales	The Way of Jim Jarmusch (tijdelijk)	Geen
7	Down By Law	2	25 feb 12.00 27 feb 19.00	12.15 Lion 12.30 I, Claude Monet 18.30 Moonlight 18.45 Loving	The Way of Jim Jarmusch (tijdelijk)	Geen
8	Fellini's Roma	3	7 feb 19.15 14 feb 19.30 19 feb 13.00	19.00 Moonlight 19.30 To Stay Alive – A Method 19.00 Moonlight 19.15 The Happiest Day in the Life of Olli Maki x	Klassiek (vast)	Geen
8	Raging Bull	3	21 feb 19.15 26 feb 12.30 28 feb 19.15	19.00 Jackie 19.30 Reparer les Vivants 12.15 Jackie 18.50 Moonlight 19.30 Jackie	Klassiek (vast)	Geen
9	Les Enfants du Paradis	2	7 feb 19.00 14 feb 13.00	18.45 A Monster Calls 19.10 Personal Shopper 12.45 De kinderen van Juf Kiet	Cinémathèque Française (vast)	Geen
9	Le Quai des Brumes	2	21 feb 19.00	19.00 Soof 2 19.15 Down to Earth	Cinémathèque Française (vast)	Geen

			28 feb 13.00	x		
10	When Harry Met Sally	1	1 feb 21.00	21.30 Elle	LAB Classics (vast)	Geen
10	Bonnie and Clyde	1	8 feb 21.00	21.30 Elle	LAB Classics (vast)	Geen
10	Breakfast & Tiffany's	1	15 feb 21.00	21.30 Poesia Sin Fin	Lab Classics (vast)	Geen
10	Eyes Wide Shut	1	22 feb 21.00	21.30 Poesia Sin Fin	Lab Classics (vast)	Geen
11	Once Upon a Time in the West	1	5 feb 15.15	15.15 Rembrandt	"éénmalige vertoning"	Geen
12	Far From Heaven	1	6 feb 19.00	18.50 Lion 19.15 Reparer les Vivants	Déjà Vu Klassiekerreeks / American Mavericks: De films van Todd Haynes en Jim Jarmusch (tijdelijk)	Geen
12	Stranger than Paradise	2	13 feb 19.00 20 feb 19.00	18.50 Lion 19.00 Paterson 19.00 Jackie 19.10 Lion	Déjà Vu Klassiekerreeks / American Mavericks: De films van Todd Haynes en Jim Jarmusch (tijdelijk)	Geen
12	Down By Law	1	27 feb 19.00	18.55 Jackie 18.45 Lion	Déjà Vu Klassiekerreeks / American Mavericks: De films van Todd Haynes en Jim Jarmusch (tijdelijk)	Geen
13	I'm Not There	2	6 feb 19.20 13 feb 19.20	18.45 La La Land 18.55 Manchester by the Sea 19.05 uur Lion 19.00 Lion 19.10 Paterson 19.15 IFFR Shorts Highlights	Maandagavondklassiekers (vast)	Geen (vertoning ter gelegenheid van Nobelprijs Bob Dylan)
13	Stranger Than Paradise	1	20 feb 19.20	19.10 Jackie 19.15 Bolshoi Babylon	Maandagavondklassiekers (vast) / The Way of Jim Jarmusch (tijdelijk)	Geen
13	Down By Law	1	27 feb 19.20	18.50 Lion 19.00 Loving 19.10 Jackie	Maandagavondklassiekers (vast) / The Way of Jim Jarmusch (tijdelijk)	Geen
14	Down by Law	1	20 feb 20.00	20.30 Manchester By the Sea	"Klassiekers"; x	Inleiding Bruce Gray (altijd inleiding bij klassiekers)
15	Stranger Than Paradise	2	4 feb 15.00 6 feb 19.30	x 19.45 uur Moonlight	"Klassieker"; x	Geen
15	Chinatown	1	14 feb 21.30	x	"Let's Talk About Water" (tijdelijk)	Onderdeel van "Let's Talk About Water" over de problematiek rondom de (beschikbaarheid van) water (Tot en met 18 feb worden ook andere films uit 2014-2016 vertoond onder de noemer Let's Talk About Water)
15	Down By Law	1	27 feb 19.30	19.15 Jackie	Geen	Geen

16	Permanent Vacation	2	9 feb 19.00 12 feb 10.15	18.45 Le Ciel Flamand 18.45 Moonlight 19.30 Happiest Day in the Life of Olli Maki 10.30 Poesia Sin Fin	The Way of Jim Jarmusch (tijdelijk)	Geen
16	Stranger Than Paradise	2	10 feb 19.00 12 feb 12.00	18.45 Moonlight 19.30 Happiest Day in the Life of Olli Maki 11.45 The Happiest Day in the Life of Olli Maki 12.30 I, Daniel Blake	The Way of Jim Jarmusch (tijdelijk)	Geen
16	Down By Law	1	12 feb 14.00	13.45 Moonlight 14.00 The Islands and the Whales	The Way of Jim Jarmusch (tijdelijk)	Geen
16	Mystery Train	2	12 feb 16.15 13 feb 19.00	16.00 La La Land 16.30 Personal Shopper 18.45 Paterson 18.45 Tour de France 19.30 The Happiest Day in the Life of Olli Maki	The Way of Jim Jarmusch (tijdelijk)	Geen
16	Night on Earth	2	12 feb 19.15 14 feb 19.00	18.45 Moonlight 19.30 Happiest Day in the Life of Olli Maki 18.45 Le Ciel Flamand 18.45 Moonlight 19.30 The Happiest Day in the Life of Olli Maki	The Way of Jim Jarmusch (tijdelijk)	Geen
16	Dead Man	2	12 feb 21.45 15 feb 19.00	21.30 Paterson 18.45 Le Ciel Flamand 18.45 Moonlight 18.45 Tour de France 19.30 The Happiest Day in the Life of Olli Maki	The Way of Jim Jarmusch (tijdelijk)	Geen
16	Modern Times	1	23 feb 19.30	19.00 Jackie 19.15 If the Sun Explodes 19.30 Réparer Les Vivants	"Grunberg Kiest... Modern Times" (speciale voorstelling)	Inleiding met Arnon Grunberg
17	Vertigo	1	6 feb 20.00	x	x	Geen
18	Stranger than Paradise	1	6 feb 20.00	NB	Maandagspecial (vast)	Inleiding door Fritz de Jong

18	Down by Law	1	13 feb 20.00	NB	Maandagspecial (vast)	Geen
18	Mystery Train	1	20 feb 20.00	NB	Maandagspecial (vast)	Geen
19	Down By Law	4	17 feb 21.45 20 feb 20.30 24 feb 21.45 26 feb 16.00	X X X x	x	Geen
20	I Pugni in Tasca	1	13 feb 19.00	18.50 Lion 19.30 Moonlight	Italiafilm (vast)	Geen
20	Permanent Vacation	2	13 feb 21.15 18 feb 16.15	21.15 The Handmaiden 15.45 T2 Trainspotting 16.00 Moonlight	The Way of Jim Jarmusch (tijdelijk)	Geen
20	Marketa Lazarova	1	20 feb 19.00	18.40 Lion 19.10 Jackie	Mijlpalen Film (vast)	Inleiding door Sasja Koetsier
20	Stranger than Paradise	2	20 feb 21.15 25 feb 16.15	21.15 Moonlight 16.00 The Handmaiden 16.45 Manchester by the Sea	The Way of Jim Jarmusch (tijdelijk)	Geen
20	Down By Law	2	27 feb 21.15 28 feb 18.30	21.30 Paterson 21.35 Moonlight 19.00 Loving	The Way of Jim Jarmusch (tijdelijk) 28 feb Cinemadiner (tijdelijke reeks van 4 keer laatste dinsdag van de maand)	28 feb Cinemadiner: diner en film
21	Sullivan's Travels	1	12 feb 10.15	10.00 Moonlight	Moving Images: De Economische crisis. (Vaste reeks elke maand: Moving Images i.s.m. de Filmkrant)	Filmcollege. Spreker: Joost Broeren
21	Down By Law	1	27 feb 19.00	19.15 Moonlight	X	Geen
22	Trainspotting	1	15 feb 19.30	x	x	Geen
22	Stranger Than Paradise	1	20 feb 21.00	21.30 La La Land	X	Geen
22	Down by Law	1	27 feb 21.00	21.30 La La Land	x	Geen
22	Taxi Driver	1	28 feb 21.00	21.30 The Handmaiden	"Kijkhuis on Demand Presents" (vaste reeks, laatste maandag)	Geen
23	Stranger than Paradise	1	2 feb 21.15	21.00 La La Land 21.15 Manchester by the Sea 21.15 Brimstone 21.30 Moonlight	The Way of Jim Jarmusch (tijdelijk)	Geen
23	Down By Law	3	3 feb 21.15 13 feb 21.15	21.00 The Handmaiden 21.30 Brimstone 21.30 Lion 20.50 Silence 21.00 Brimstone 21.15 Paterson 21.20 The Handmaiden 21.30 Moonlight	The Way of Jim Jarmusch (tijdelijk)	Geen

			18 feb 21.15	20.50 Jackie 21.00 Silence 21.05 The Handmaiden 21.15 Paterson 21.30 T2 Trainspotting		
23	Mystery Train	3	4 feb 21.15	21.00 The Haindmaiden 21.30 Brimstone 21.30 Lion 21.45 Manchester by the Sea	The Way of Jim Jarmusch (tijdelijk)	Geen
			15 feb 21.15	21.00 Brimstone 21.15 Paterson 21.20 The Handmaiden 21.45 Moonlight		
			20 feb 21.15	20.50 Jackie 21.00 Silence 21.05 The Haindmaiden 21.15 Paterson 21.30 T2 Trainspotting		
23	Night on Earth	3	6 feb 21.15	21.00 La La Land 21.15 Manchester by the Sea 21.30 Brimstone 21.30 Moonlight	The Way of Jim Jarmusch (tijdelijk)	Geen
			10 feb 21.15	20.50 Silence 21.20 The Handmaiden 21.30 Paterson 21.45 Brimstone 21.45 Moonlight		
			22 feb 21.15	21.15 Paterson 21.30 T2 Trainspotting		
23	Dead Man	3	8 feb 21.15	21.00 La La Land 21.30 Brimstone 21.30 Moonlight	The Way of Jim Jarmusch (tijdelijk)	Geen
			11 feb 21.15	20.50 Silence 21.20 The Handmaiden 21.30 Paterson 21.45 Brimstone 21.45 Moonlight		
			17 feb 21.15	20.50 Jackie 21.00 Silence 21.05 The handmaiden 21.15 Paterson 21.30 T2 Trainspotting		

23	Trainspotting	2	15 feb 19.00	18.40 Lion 18.40 Manchester by the Sea 18.50 La La Land 19.30 Moonlight	15 feb:Trainspotting Double Bill and Underworld Bar	15 feb: Vertoning Trainspotting en T2 Trainspotting met na afloop Underworld Bar with the Sick Boys
			19 feb 19.00	18.30 Manchester by the Sea 18.30 Demain Tout Commence 18.45 La La Land 18.50 Reparer Les Vivant 19.00 Moonlight	19 feb Trainspotting Double Bill	Vertoning Trainspotting en T2 Trainspotting
24	Stranger than Paradise	2	10 feb 21.30	x	The Way of Jim Jarmusch (tijdelijk)	Geen
			12 feb 20.00	x		
24	Mystery Train	2	17 feb 21.30	X	The Way of Jim Jarmusch (tijdelijk)	Geen
			19 feb 20.00	x		
24	Dead Man	2	24 feb 21.30	x	The Way of Jim Jarmusch (tijdelijk)	Geen
			26 20.00	x		
25	Permanent Vacation	1	11 feb 15.15	14.45 De Kinderen van Juf Kiet	The Way of Jim Jarmusch (tijdelijk)	Geen
25	Stranger Than paradise	1	11 feb 17.00	17.00 Cartas da Guerra 17.15 Burma Storybook	The Way of Jim Jarmusch (tijdelijk)	Geen
25	Down By Law	1	18 feb 14.15	14.45 Paterson	The Way of Jim Jarmusch (tijdelijk)	Geen
25	Mystery Train	1	18 feb 16.30	x	The Way of Jim Jarmusch (tijdelijk)	Geen
25	Night On Earth	1	25 feb 14.00	x	The Way of Jim Jarmusch (tijdelijk)	Geen
25	Dead Man	1	25 feb 16.30	17.00 De kinderen van juf Kiet	The Way of Jim Jarmusch (tijdelijk)	Geen
26	Il Generale della Rovere	1	3 feb 20.30	x	x	Geen

Programmeringspraktijken hieruit af te leiden, opvolgorde van eerst voorkomend:

- Incidentele vertoning (zonder context, eventueel wel onder de noemer/ tag 'klassieker', of 'classic')
- Vast programma inclusief randprogrammering
- Incidentele vertoning, inclusief randprogrammering
- Reeks speciale (tijdelijke) vertoningen
- Reeks speciale (tijdelijke) vertoningen, inclusief randprogrammering
- Vast programma, geen randprogrammering

Tabel 1.4: Programmeringspraktijken

	Programmeringsstrategie	Waar
A1	Vast programma zonder randprogrammering	8, 9, 10, 13, 18
A2	Vast programma inclusief randprogrammering	4, 20, 21, 22
B1	Tijdelijke reeks vertoningen zonder randprogrammering	7, 12, 15, 16, 20, 23, 24, 25
B2	Tijdelijke reeks vertoningen inclusief randprogrammering	20
C1	Incidentele vertoningen zonder randprogrammering	1, 2, 3, 5, 6, 11, 15, 17, 19, 22, 23, 26
C2	Incidentele vertoning inclusief randprogrammering	6, 7, 14, 23

Tabel 1.5: Films

Film	Jaar	Lengte	Genre	Zwijgend/ geluidsfilm	Kleur/ zwartwit	Regie	Land	Taal	Vertoond in theater(s)
Benny's Video	1992	105 min	Crime, drama	Geluid	Kleur	Michael Haneke	Oostenrijk, Zwitserland	Duits, Engels, Arabisch, Frans	3
Bonnie & Clyde	1967	111 min	Actie, biografie, crime	Geluid	Kleur	Arthur Penn	VS	Engels	10
Breakfast at Tiffany's	1961	115 min	Komedie, drama, romantiek	Geluid	Kleur	Blake Edwards	VS	Engels	10
Chinatown	1974	130 min	Drama, mystery, thriller	Geluid	Kleur	Roman Polanski	VS	Engels, Cantonnees, Spaans	15
Dead Man	1995	121 min	Drama, fantasy, western	Geluid	Zwartwit	Jim Jarmusch	VS, Duitsland, Japan	Engels, Cree	4, 5, 16, 23, 24, 25
Down by Law	1986	107 min	Komedie, crime, drama	Geluid	Zwartwit	Jim Jarmusch	VS, West- Duitsland	Engels, Italiaans	4, 7, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 25
Eyes Wide Shut	1999	159 min	Drama, mystery, thriller	Geluid	Kleur	Stanley Kubrick	VS, Verenigd Koninkrijk	Engels	10
Far From Heaven	2002	107 min	Drama, romantiek	Geluid	Kleur	Todd Haynes	VS	Engels	12
Fellini's Roma	1972	120 min	Komedie, drama	Geluid	Kleur	Federico Fellini	Italië, Frankrijk	Italiaans, Duits, Frans, Engels, Spaans	8
I Pugni in Tasca	1965	105 min	Drama	Geluid	Zwartwit	Marco Bellocchio	Italië	Italiaans	20
I'm Not There	2007	135 min	Muzikale biografie, drama	Geluid	Zwartwit en kleur	Todd Haynes	VS, Duitsland, Canada	Engels	13
Il Conformista	1970	111 min	Drama	Geluid	Kleur	Bernardo Bertolucci	Italië, Frankrijk, West-Duitsland	Italiaans, Frans, Engels, Latijn, Chinees	2
Il Generale della Rovere	1959	132 min	Drama, oorlog	Geluid	Zwartwit	Roberto Rossellini	Italië, Frankrijk	Italiaans, Frans, Duits, Hebreeuws, Engels	26
Le Quai des Brumes	1938	91 min	Crime, drama, romantiek	Geluid	Zwartwit	Marcel Carné	Frankrijk	Frans	9
Les Enfants du Paradis	1945	189 min	Drama, romantiek	Geluid	Zwartwit	Marcel Carné	Frankrijk	Frans	9
Lola Montes	1955	116 min	Biografie, drama, romantiek	Geluid	Kleur	Max Ophuls	Frankrijk, West- Duitsland	Frans, Duits, Engels	6
Marketa Lazarová	1967	162 min	Drama, historie, romantiek	Geluid	Zwartwit	Frantisek Vlácil	Tsjechoslowakije	Tsjechisch, Duits	5, 20
Modern Times	1936	87 min	Komedie, drama, familie	Zwijgend	Zwartwit	Charlie Chaplin	VS	Engels	16
Mystery Train	1989	110 min	Komedie, crime, drama	Geluid	Kleur	Jim Jarmusch	VS, Japan	Engels, Japans, Italiaans	16, 18, 23, 24, 25

Night on Earth	1991	129 min	Komedie, drama	Geluid	Kleur	Jim Jarmusch	Frankrijk, Verenigd Koninkrijk, Duitsland, VS, Japan	Engels, Frans, Fins, Italiaans, Duits	16, 23, 25
Once Upon a Time in the West	1968	165 min	Western	Geluid	Kleur	Sergio Leone	Italië, VS, Spanje, Mexico	Engels	1, 11
Permanent Vacation	1980	75 min	Komedie, drama	Geluid	Kleur	Jim Jarmusch	VS	Engels	5, 7, 16, 20, 25
Raging Bull	1980	129 min	Biografie, drama, sport	Geluid	Zwartwit	Martin Scorsese	VS	Engels	8
Roman Holiday	1953	118 min	Komedie, romantiek	Geluid	Zwartwit	William Wyler	VS	Engels, Italiaans, Duits	7,
Stranger Than Paradise	1984	89 min	Komedie, drama	Geluid	Zwartwit	Jim Jarmusch	VS, West- Duitsland	Engels, Hongaars	5, 7, 12, 13, 15, 16, 18, 20, 22, 23, 24, 25
Sullivan's Travels	1941	90 min	Avontuur, komedie, drama	Geluid	Zwartwit	Preston Sturges	VS	Engels	21
Sunset Boulevard	1950	110 min	Drama, film-noir	Geluid	Zwartwit	Billy Wilder	VS	Engels	2, 6
Taxi Driver	1976	113 min	Crime, drama	Geluid	Kleur	Martin Scorsese	VS	Engels, Spaans	22
The Garden	1995	99 min	Komedie	Geluid	Kleur	Martin Sulik	Slowakije, Frankrijk	Slowaaks	5
Tokyo Story	1953	136 min	Drama	Geluid	Zwartwit	Yasujirô Ozu	Japan	Japans, Engels	2
Trainspotting	1996	94 min	Drama	Geluid	Kleur	Danny Boyle	Verenigd Koninkrijk	Engels	22, 23
Vertigo	1958	128 min	Mysterie, romantiek, thriller	Geluid	Kleur	Alfred Hitchcock	VS	Engels	17
When Harry Met Sally	1989	96 min	Komedie, drama, romantiek	Geluid	Kleur	Rob Reiner	VS	Engels	10

Tabel 1.6: Geografische verdeling van vertoonde films

Film	Filmtheater	Plaats	Provincie
Benny's Video	3 Filmhuis Cavia	Amsterdam	Noord-Holland
Bonnie & Clyde	10 LAB111	Amsterdam	Noord-Holland
Breakfast at Tiffany's	10 LAB111	Amsterdam	Noord-Holland
Chinatown	15 Filmhuis Lumen	Delft	Zuid-Holland
Dead Man	4 Cinebergen	Bergen	Noord-Holland
	5 Filmhuis Alkmaar	Alkmaar	Noord-Holland
	16 Filmhuis Den Haag	Den Haag	Zuid-Holland
	23 Filmtheater Lumière	Maastricht	Limburg
	24 Cinema Middelburg	Middelburg	Zeeland
	25 Filmtheater 't Hoogt	Utrecht	Utrecht
Down by Law	4 Cinebergen	Bergen	Noord-Holland
	7 De Lieve Vrouw	Amersfoort	Utrecht
	12 Focus Filmtheater	Arnhem	Gelderland
	13 Chassé Cinema	Breda	Noord-Brabant
	14 Filmhuis Bussum	Bussum	Noord-Holland
	15 Filmhuis Lumen	Delft	Zuid-Holland
	16 Filmhuis Den Haag	Den Haag	Zuid-Holland
	18 Concordia	Enschede	Overijssel
	19 Filmhuis Gouda	Gouda	Zuid-Holland
	20 Groninger Forum	Groningen	Groningen
	21 Filmschuur Haarlem	Haarlem	Noord-Holland
	22 Kijkhuis Leiden	Leiden	Zuid-Holland
	23 Filmtheater Lumière	Maastricht	Limburg
	25 Filmtheater 't Hoogt	Utrecht	Utrecht
Eyes Wide Shut	10 LAB111	Amsterdam	Noord-Holland
Far From Heaven	12 Focus Filmtheater	Arnhem	Gelderland
Fellini's Roma	8 Rialto	Amsterdam	Noord-Holland
I Pugni in Tasca	20 Groninger Forum	Groningen	Groningen
I'm Not There	13 Chassé Cinema	Breda	Noord-Brabant
Il Conformista	2 Het Nieuwe Filmhuis	Almere	Flevoland
Il Generale della Rovere	26 Luxor Theater	Zutphen	Gelderland
Le Quai des Brumes	9 Het Ketelhuis	Amsterdam	Noord-Holland
Les Enfants du Paradis	9 Het Ketelhuis	Amsterdam	Noord-Holland
Lola Montes	6 Filmhuis De Domijnen	Sittard	Maastricht
Marketa Lazarová	5 Filmhuis Alkmaar	Alkmaar	Noord-Holland
	20 Groninger Forum	Groningen	Groningen
Modern Times	16 Filmhuis Den Haag	Den Haag	Zuid-Holland
Mystery Train	16 Filmhuis Den Haag	Den Haag	Zuid-Holland
	18 Concordia	Enschede	Overijssel
	23 Filmtheater Lumière	Maastricht	Limburg
	24 Cinema Middelburg	Middelburg	Zeeland
	25 Filmtheater 't Hoogt	Utrecht	Utrecht
Night on Earth	16 Filmhuis Den Haag	Den Haag	Zuid-Holland
	23 Filmtheater Lumière	Maastricht	Limburg

	25 Filmtheater 't Hoogt	Utrecht	Utrecht
Once Upon a Time in the West	1 Het Barghse Huus	's-Heerenberg	Gelderland
	11 Filmtheater Gigant	Apeldoorn	Gelderland
Permanent Vacation	5 Filmhuis Alkmaar	Alkmaar	Noord-Holland
	7 De Lieve Vrouw	Amersfoort	Utrecht
	16 Filmhuis Den Haag	Den Haag	Zuid-Holland
	20 Groninger Forum	Groningen	Groningen
	25 Filmtheater 't Hoogt	Utrecht	Utrecht
Raging Bull	8 Rialto	Amsterdam	Noord-Holland
Roman Holiday	7 De Lieve Vrouw	Amersfoort	Utrecht
Stranger Than Paradise	5 Filmhuis Alkmaar	Alkmaar	Noord-Holland
	7 De Lieve Vrouw	Amersfoort	Utrecht
	12 Focus Filmtheater	Arnhem	Gelderland
	13 Chassé Cinema	Breda	Noord-Brabant
	15 Filmhuis Lumen	Delft	Zuid-Holland
	16 Filmhuis Den Haag	Den Haag	Zuid-Holland
	18 Concordia	Enschede	Overijssel
	20 Groninger Forum	Groningen	Groningen
	22 Kijkhuis Leiden	Leiden	Zuid-Holland
	23 Filmtheater Lumière	Maastricht	Limburg
	24 Cinema Middelburg	Middelburg	Zeeland
	25 Filmtheater 't Hoogt	Utrecht	Utrecht
Sunset Boulevard	2 Het Nieuwe Filmhuis	Almere	Flevoland
	6 Filmhuis De Domijnen	Sittard	Limburg
Taxi Driver	22 Kijkhuis Leiden	Leiden	Zuid-Holland
The Garden	5 Filmhuis Alkmaar	Alkmaar	Noord-Holland
Tokyo Story	2 Het Nieuwe Filmhuis	Almere	Flevoland
Trainspotting	22 Kijkhuis Leiden	Leiden	Zuid-Holland
	23 Filmtheater Lumière	Maastricht	Limburg
Vertigo	17 Filmhuis de Keizer	Deventer	Overijssel
When Harry Met Sally	10 LAB111	Amsterdam	Noord-Holland

Bijlage 2: Interviews

2.1 Topiclist

Het filmtheater en programmering

- Doel, missie van het theater (welk soort films wil het theater vertonen?)
- Selectiecriteria hanteren voor de films, kernwaarden waar een film aan moet voldoen
  - o Overkoepelend idee achter de gehele programmering? (diversiteit aan films, populairdere films of juist zo uniek mogelijk, sociaal engagement)

Filmklassiekers

- Definitie filmklassieker
- Motieven
  - o Waarom kiezen voor een klassieker?
  - o Tonen filmgeschiedenis/ educatief achterliggende gedachte?
  - o Beschikbaar materiaal?
  - o Problemen bij beschikbaarheid?
- Indicatie: Hoe vaak? Steeds vaker?
  - o Vast programma, incidenteel, tijdelijke reeks?
  - o Waarom die vorm?
  - o Verschil met grotere steden met meerdere filmtheaters?
- Welk publiek trekken deze klassiekers? Komt er veel op af?
  - o Reacties?
  - o Kan het publiek ook invloed uitoefenen op welke films er worden vertoond?
- Hoe werkt de promotie voor deze films? Anders dan bij nieuwe films?
  - o Landelijke promotie? (invloed op keuze voor een film)
- Context: randprogrammering/ thema-avond/ etc.
  - o Vooraf vastgelegd of door filmtheater zelf bepaald? Waarom?
- Wat nog vertonen in de toekomst?

2.2 Transcripties

2.2.1 Transcriptie 1

Interview Gabriëlle Rozing

Programmeur Filmtheater 't Hoogt Utrecht

Nou, in ieder geval. Alle informatie is vertrouwelijk.

Oké.

En ik weet niet, wil je anoniem blijven of mag ik je naam gebruiken?

Nee hoor. Je mag gewoon mijn naam gebruiken.

Nou, als je je bedenkt of over bepaalde antwoorden, als je iets wil dat ik nog aanpas, kun je me altijd bereiken natuurlijk.

Ja.

Maar goed, om te beginnen, welk soort films vertoond 't Hoogt eigenlijk?

In het algemeen?

Ja.

't Hoogt is een gesubsidieerd filmtheater. Dus dat betekent dat wij uh... films vertonen, wij zeggen altijd films met een blik op de wereld. Uhm... Die maatschappelijk interessant zijn, die inhoudelijk interessant zijn, die uh.... Er toe zeggen we ook wel. Uh... Dat zijn ook vaak wat kwetsbaardere films, dus die wel wat ondersteuning kunnen gebruiken. Die niet of in klein, maar heel beperkt in commerciële theaters te zien zijn. En die een select publiek hebben.

Oké. Uhm en heb je dan ook een soort, als je een programmering samenstelt, een soort overkoepelend idee achter films.

Zoals ik wil een sociaal engagement of divers mogelijk...

Nou er zit altijd wel een gedachte achter. Kijk sommige dingen die zijn gewoon vrij uh voor de hand liggend. Bijvoorbeeld bepaalde documentaires, daar zijn toch, we hebben daar toch echt een publiek in opgebouwd, dus het is vrij voor de hand liggend dat je dat gaat vertonen. Maar er zijn ook randgevallen. We vertonen ook af en toe wat commerciële films. Deze week, vanaf deze donderdag bijvoorbeeld Paterson, de nieuwe Jim Jarmusch film. Uhm... Dat is, zou je eigenlijk denken van nou die kan ook prima in een groter, commercieel theater draaien. En dat doet ie ook. Maar wij vertonen wel de klassiekerreeks, de oude Jim Jarmusch films, erbij. Uhm... en andere films die, zo'n Daniel Blake bijvoorbeeld, die draait ook hier maar die heeft ook in Hartlooper en Springhaver gedraaid en in het Cinemec. Ja, die film heeft wel een Gouden Palm gewonnen en die is maatschappelijk heel interessant. Dus daar komt heel divers publiek op af. We hebben ook een aantal besloten vertoningen bijvoorbeeld voor de gemeente gehad. En waarbij dus hun afdeling, ja, arbeid geloof ik, weet ik niet meer precies, waar ze dus met elkaar die film gaan kijken omdat dat voor hun belangrijk is. Dus daar is ook zeker een maatschappelijk component in.

Ja. Uhm. En jullie doen ook wel klassiekers vertonen, hanteren jullie een bepaalde definitie, of hanteer jij een bepaalde definitie van wat een klassieker is?

Hmm, nee, dat is interessant. Uhm... Ja, wanneer wordt een film een klassieker hè, ja dat is een goede vraag. Dat hanteer ik niet echt. Dat gaat meer op gevoel. Sommige dingen, je zou kunnen zeggen iedere film die niet meer in een filmtheater of bioscoop te zien is, is al een klassieker. Maar ja dat is natuurlijk niet per definitie zo. Uhm... De meeste films zijn zeker wel minimaal tot vijftien jaar oud als het een klassieker is. En als het een film is waarvan wij denken dat het publiek het ook leuk vindt om hem nog een keer te zien, of dat er ook nieuw publiek voor is, uhm, uh. In november, december hadden we bijvoorbeeld Once Upon a Time in the West. Die heeft het heel goed gedaan. Daar zijn heel veel mensen naar toe gegaan. Uhm. Mensen die, ook ouders met hun kinderen bijvoorbeeld. Dus die willen aan hun kinderen zo'n film ook laten zien. Dus het is voor hun leuk en het is ook een nieuw publiek, dus voor de jongeren ook leuk die het nooit hebben kunnen zien.

En waarom, wat zijn motieven om voor een klassieker te kiezen eigenlijk?

Uhm... We merken dus, het is een beetje een samenspel, we hebben bepaalde programma's die zich specifiek richten op uh klassiekers, onder andere Hugo's Hoogtepunten hebben we al vier, vijf seizoenen van gedaan. Daarbij kiest Hugo Emmerzael, filmjournalist, 24 jaar, dus heel jong, kiest een aantal klassiekers uit waar hij iets speciaals bij heeft. En daar organiseert hij echt de hele avond omheen. Dus dat is, dat wordt als je binnenkomt is er met muziek en beeld en hij doet er een verhaal bij. En dan ga je de film kijken. Dus hij wordt een beetje in een moderne context geplaatst. Uhm dus dat zijn reeksen die we zelf organiseren. Maar we vertonen ook heel veel reeksen die ons worden aangeboden. Uh en dat gaat, loopt dan meestal via het Eye. Dus die komen met uh films die dan digitaal gerestaureerd zijn zodat filmtheaters die kunnen vertonen, ook op de nieuwe projectoren.

En dan vormen van randprogrammering, worden die dan ook bijvoorbeeld door het Eye aangeboden, of heb je daar zelf ook nog invloed op?

Invloed in wat het wordt? Nou ja je kan af en toe een beetje een balletje opgooien. Zeg wanneer gaan jullie eens wat met die en die en die doen, maar zo werkt het over het algemeen niet. Het hangt tegenwoordig ook een beetje van hun tentoonstelling af bijvoorbeeld. Niet altijd hoor. Maar soms hebben ze de tentoonstelling, nu Béla Tarr, uh, dus dan had je kunnen, eventueel kunnen zien dat ze een Béla Tarr retrospectief in andere theaters doen. Maar daar hebben ze nu niet voor gekozen, dus nu lopen ze met dat Jim Jarmusch, met de klassiekers van Jim Jarmusch die allemaal digitaal gerestaureerd zijn. Uhm... En zij, dus ze hangen het wel een beetje op aan hun eigen programmering, van wat ze, wat er is ook. Ik bedoel zij doen weer, zij restaureren niet altijd zelf hè. Dus het wordt hun ook weer aangeboden. Dus het is een beetje van als het beschikbaar is, en soms, ja, je wil gewoon in de kerstvakantie is het altijd toch wel leuk om een klassieker te draaien. Mensen hebben de tijd en vinden het wel fijn.

Ja dat was ook een beetje mijn volgende vraag. Uhm, ben je altijd afhankelijk van uh, bijvoorbeeld het Eye, van beschikbaar materiaal, of ga je zelf ook soms actief op zoek naar, dat je denkt ik wil eigenlijk wel heel graag eens kijken of het mogelijk is om die of die te krijgen?

Ja dat doen we. We gaan, we zoeken zelf als het past binnen bepaalde programma's, kunnen we zelf naar die films. Alleen het werkt niet altijd even goed. Want je, wat je als je het zelf doet, dan moet je ook zelf helemaal de marketing doen. En dat is heel veel werk om dat alleen maar lokaal uit te zetten. Dus dat neemt heel erg veel beslag op je programmering, maar ook op je marketing. Kost heel veel tijd, heel veel energie. Ook geld. En daar komt dan niet zoveel uit. En je merkt dat als het landelijk wordt opgepakt, en dat doet Eye dan, dan heb je gewoon meer bereik, dan gaat het meer leven en dan uh werkt het uiteindelijk wel beter. Omdat er gewoon meer mensen... Dus het is. We doen het wel, maar we merken wel dat het altijd lastig is.

En die zin profiteer je eigenlijk een beetje van de landelijke marketing.

Ja en die heb je echt nodig, de landelijke marketing.

Ja.

Ja want anders heb je gewoon niet genoeg, is er niet genoeg aandacht. Dat is eigenlijk met alle filmreleases. Want je hebt gewoon, de distributeur zorgt er gewoon voor dat de media er ook aandacht aan besteed. En dat kan je zelf niet, niet, in die mate niet bereiken. Wij kunnen het alleen lokaal doen, en nou ja in Utrecht heb je echt de krant, het Stadsblad en DUIC, nou dat is het. Uhm, en dan heb je Facebook. Nou dat werkt heel goed. En Twitter, dat werkt oké voor film en we hebben Instagram en dat, en onze eigen papieren uitingen. Maar dat is het, meer heb je niet en is er ook niet echt. Meer mogelijkheden heb je niet om het echt te zetten. Je kan nog op zoek naar een lokale partner, doen we ook wel. Dat je samenwerkt met iemand. Maar dan moet het wel weer binnen de thematiek passen. Dan maak je echt een programma samenstelt.

En heb je een beetje een indicatie hoe vaak jullie een klassieker draaien?

Nou er zit, er zat wel op een gegeven moment echt wel een ritme in, maar dat is eigenlijk niet meer. Het is uhm, ik kan het straks wel voor je opzoeken hoor hoeveel we er vorig jaar hebben gedaan. Maar ik zou zeggen, zes per jaar, zoiets? En nu is het wel een beetje maf want nu gaan we die Jim Jarmusch doen en dat zijn al zes films. Maar goed, dat is misschien, dat zijn wel klassiekers maar dat is ook één programma.

Ja. Loop je ook wel eens tegen problemen van beschikbaarheid aan?

Ja heel erg. Ja heel erg, zeker als we zelf iets willen doen. Het is nu iets beter geworden maar we hebben wel vaak uhm. Ja of het is heel duur. Ik wilde bijvoorbeeld uhm The Last Emperor wilde ik draaien. Die was niet in Nederland. Althans, er was wel een 35 mm print maar dan moest ik de rechten nog regelen. En daar wilde ze 1000 euro geloof ik voor hebben, voor één vertoning.

Ja.

En, omdat het dan, en dan hadden ze wel een gerestaureerde kopie. Dan denk ik dat kan niet. Dat kan ik niet verkopen. Dat, hoe hard ik ook zou werken, lukt me dat niet om met onze grootste zaal om als ik die helemaal uitverkoop à 9 euro dan ben ik nét boven de 1000 euro kom ik dan uit. Maar dan heb je alleen maar je filmhuur betaald, dan heb je zelf nog helemaal niks. Dus dat kan gewoon niet en dat valt dan wel af en dat is wel heel jammer en dat gebeurt wel regelmatig. Dat ze gewoon daar heel veel geld voor vragen en dan kan ik het gewoon niet doen.

Want je zei, ze hadden daar ook een 35 mm print.

Was in Amsterdam, was een 35 mm, in EYE, filmmuseum, en die kon ik wel krijgen maar dan heb ik alleen de print, dan heb ik de rechten nog niet. Dus dan moest ik de rechten nog regelen en die wilden 1000 euro maar die hadden dan wel een digitale kopie.

Maar doen jullie nog 35 mm vertonen?

Ja in de grote zaal, zaal 1.

In de grote zaal?

Ja, dat gebeurt nog wel eens ja, ja. Niet zo vaak meer want ook, we hebben bijvoorbeeld bij het Universiteitsprogramma, dat zijn, zeker de Inleiding Filmgeschiedenis, dat was vroeger allemaal 35, en dat is tegenwoordig ook digitaal. Dus dat wordt ook digitaal aangeboden.

Ja want dat is eigenlijk een beetje de aanleiding van mijn onderzoek. Door digitalisering, in essentie zouden steeds meer klassiekers eigenlijk beschikbaar moeten zijn. Maar in de praktijk valt het aanbod soms nog een beetje tegen.

Nou dat komt ook omdat het heel erg duur is. Als je het goed wil doen, als je het echt frame voor frame wil doen, dan ben je 15 000 euro kwijt om een film te digitaliseren. En als je, je kan het ook voor 1000 euro doen, maar wie gaat er nou nog 15 000 euro investeren in een oude film? Dan moet je wel echt het idee hebben dat je er nog geld aan kan verdienen. En dat kan met heel veel films wel, maar ook met heel veel films niet. Want er zijn natuurlijk ontzettend veel films in het verleden uitgebracht en maar een fractie daarvan zie je later nog een keertje terugkomen.

Ja. En welk publiek trekken die filmklassiekers?

Nou dat is wel heel leuk, dat is zowel jong als oud, dus het zijn zowel mensen die de film al een keer gezien hebben vroeger, uhm, als ook nieuw publiek. Dus vooral Cineville-publiek, dus mensen die dan denken oh die heb ik nooit gezien, nu heb ik de kans om dat te zien. Uhm. Maar ook gewoon, ja, van alles gewoon, alle leeftijden. Dat vind ik heel gezellig altijd, dat zijn leuke middagen als je dat ziet. Sommige ook niet hoor, want toen we Heimat gedaan hadden, de, het eerste seizoen, kwamen er alleen maar oude mensen. Dat zijn echt alleen maar oude mensen. Maar dat zijn ook, dat was ook acht of negen keer twee uur lang. Dus dat is ook wel iets anders dan één film. Ik kan me voorstellen dat jonge mensen wat warmer lopen voor Breakfast at Tiffany's dan voor Heimat. Terwijl dat natuurlijk prachtig filmmateriaal is.

Ja. En hoe zijn een beetje de reacties van het publiek? Doen jullie dat ook een beetje peilen?

Uhm. Nee niet altijd. Nee dat is bijna niet zo, het is meer wat je terug hoort dan uhm, van het publiek als je er zelf een keertje bent, maar ook van de technische dienst of van publieksbegeleiders van wat vind men er van. En het komt natuurlijk ook wel eens terug via de sociale media. En dat zijn over het algemeen goede reacties. Ik heb nog nooit iemand gehoord zeg wat een gigantisch stomme film.

Ze staan dan ook wel bekend als een klassieker dan.

Ja. Dus dat is wel wat van te maken. En je ziet wel verschil qua bezoek hoor. Want je hebt dan wel, we hadden ook zo'n Les Enfants du Paradis. Dat is ook echt een hele mooie zwart-wit film. Frankrijk, na de oorlog. Uhm. Maar daar is wat minder interesse voor. Dus dat is dan, dat kennen mensen dan toch niet goed genoeg. Dus het zijn echt de grote namen die trekken, waar ze aandacht voor hebben.

En in sommige theaters is het ook dat het publiek eigenlijk, uh, filmverzoeken kan indienen. Doen jullie dat ook wel eens?

Uhm, dat ze het vragen? Uhm...

Ja.

Dat kan. Maar dat betekent niet dat we die film ook kunnen doen. Het is, ik heb nu een vraag gehad, dat is wel een hele leuke, over uhm de Twin Peaks serie, de eerste, het oude seizoen, omdat het nieuwe seizoen in mei uitkomt. Om dat dan te gaan vertonen. En dat is natuurlijk uh heel leuk en dat denk ik ook wel, ja dat kan ook wel wat worden. Uhm. Maar of dat gaat lukken is nog maar de vraag. Want dat zal ook een duur grapje worden. En het is ook nog eens een keer, als je de hele serie wil kijken is het dan nog eens keer dertig uur filmkijken. Dus het is best wel lang.

Ja of best wel een aantal dagen.

Ja, ja, ja. Dus dat is dan maar de vraag of dat gaat lukken. Meestal als iemand gewoon zegt ik wil die film nog een keer zien, ja, zo werkt het natuurlijk niet. We kijken wat er beschikbaar is en gaan niet zomaar een twee drie geregeld. Daar gaat best wat energie in zitten.

Ja. En de promotie van klassiekers? Hoe pakken jullie dat over het algemeen aan?

Uh, nou ja landelijk is dus, als de klassiekers via EYE zijn dan doen we het, doen zij landelijk en wij lokaal. En we doen eigenlijk met de klassiekers wat we altijd doen. Dus maandfolder. Weekladder. Website. Internet. Nieuwsbrief. Twitter. Facebook. Instagram. Echt, doen we het net als met alle andere films.

Maar daar zit geen verschil in.

Nee. En soms hebben ze nog wel een aanleiding hoor, dat je dan nog wel kan zeggen 'Oh dat is, dit gaat wel specifiek daar en daar over, dus we kunnen nog met die en die daarop samenwerken'. Maar dat is eigenlijk wisselt thematisch per film.

En uhm doen jullie altijd een bepaalde randprogrammering om klassiekers heen...

Nee eigenlijk

Gewoon los?

Ja het is gewoon los. Ja ja. Nee dat uh, kan me niet herinneren dat we dat ooit gedaan hebben.

Oké.

Ja kijk in sommige dingen dat lijkt heel logisch. Bijvoorbeeld als je Breakfast at Tiffany's hebt, doen we met ontbijt. Dat kan. En het moet wel, als je dat nooit, anders nooit doet. Dan vinden dat mensen het ook weer gek en dan moet je ook weer even kijken van hoe, maar hoe wil je dat dan doen. En ze zijn niet gewend om hier te komen ontbijten dus waarom zouden ze dat nu wel kunnen doen.

Precies.

Dus daar is wel, daar moet je wel goed over nadenken of dat gaat werken of niet.

Ja. En doen jullie wel bijvoorbeeld een bepaalde inleiding voor zo'n klassieker of ook niet.

Ook niet. Ja Hugo, Hugo's Hoogtepunten, daar zit dan wel een inleiding bij want dat doet ie dan zelf. Uhm. En als je in een samenwerking uh klassiekers boekt, dan is het eigenlijk ook altijd een inleiding want dan is er een reden waarom je die film hebt gekozen. Uhm. Maar als het een klassieker is die dus, zeg maar, uitgebracht wordt in het hele land in meerdere theaters dan hebben we meestal geen inleiding erbij.

Nee.

Nee.

Oké. Ik ben eigenlijk door mijn vragen heen. Ik heb nog één vraag.

Ja.

Als jij, maakt niet uit qua beschikbaarheid enzo, als dat allemaal geen rol speelde, welke klassieker zou je dan zelf nog heel graag willen vertonen?

Haha. Dat is een goede vraag, daar heb ik zelf niet over nagedacht. Ja ik ben ook wel een beetje van de moderne klassiekers wat dat betreft.

Wat, wat versta je onder moderne klassiekers?

Uhm, die dus minder, minder oud zijn, zal ik het maar zo zeggen. Dit is uh...

Wat recenter?

Wat recenter zijn. En het lijkt mij wel heel leuk om weer eens een keer Fightclub te draaien bijvoorbeeld.

Ja.

Dat lijkt mij wel erg leuk om daar weer eens aan te werken en dan misschien wat meer vechtfilms. Dat lijkt me wel...

Maar sommige films van Jim Jarmusch zijn ook nog best nieuw eigenlijk. Want ik heb even gekeken.

Ja klopt. Ja dat zijn ook wat meer moderne klassiekers eigenlijk ja. En als je dan kijkt naar, naar echt wat oudere films, uh ja dan vind ik het wel heel mooi om eigenlijk helemaal terug te gaan naar het begin van de film.

Vroege films.

Ja, ja. Zo'n Voyage dans la Lune. Dat is echt wel wegdrömen. En ook hoe dat dan gemaakt is.

Ja die is heel leuk.

Ja dat vind ik, dat vind ik dan ook wel weer heel mooi. Ja. Dus zo'n reeks zou ik ook wel mooi vinden. Terug naar het begin van de film.

Nou dankjewel in ieder geval voor dit interview.

Graag gedaan.

2.2.2 Transcriptie 2

Interview Freek Huijs

Programmeur Filmtheater De Domijnen Sittard

6 maart 2017

Bedankt voor je medewerking

Ja graag gedaan.

Allereerst: alle informatie die hier gezegd wordt, wordt vertrouwelijk mee omgegaan en mocht je achteraf nog iets bedenken van dit wil ik nog toevoegen of dit wil ik eigenlijk veranderen of weghalen dan kun je me altijd, nog contact met me opnemen.

Ja is goed, oké.

Om te beginnen, zou je iets kunnen vertellen van, nou ja, De Domijnen?

Uh ja. Het filmhuis hier dat bestaat sinds september nu, september 2016. Was hier een, er was een filmhuis, dat heet Filmhuis Het Domijn. Die zaten hier iets verderop. Dat was een klein zaaltje, 52 stoelen. Uh en de gemeente Sittard-Geleen heeft er voor gekozen om het filmhuis te integreren in dit grote gebouw met Zuyd Hogeschool. Er zit dus een museum, hogeschool en het filmhuis. En de zalen, een kleine zaal, 55 stoelen, grote zaal van 89 stoelen. Die doen overdag dienst als collegezaal. En vanaf 16 uur 's middags tot en met de avond als filmzaal. Maar ze zijn voor uhm beide disciplines, dus zowel voor collegezaal als filmzaal volledig uitgerust volgens de normen. Dus het is niet zo dat we daar minder films kunnen projecteren. Er staat gewoon een projector. Het heeft gewoon geluid precies zoals het hoort. Dus dat is, de voorzieningen zijn. En wij vertonen films van woensdag tot en met zondag. Daar komt waarschijnlijk de dinsdag bij binnenkort. En dat hebben we gedaan omdat we op maandag en dinsdag verhuren we vaak de zaal dan, voor externe dingen. Uh en de maandag en de dinsdag zijn meer voor de filmspecials als we die hebben. Morgen is er bijvoorbeeld een filmcursus en dat doe ik dan altijd op dinsdag. Dan hoeft ik daar niet een filmavond voor op te geven. Dus uh. Ja dat. We hebben ongeveer... De programmering is per maand. We doen ongeveer zestien films per maand ofzo.

Oké. En wat voor soort films wil je dan laten zien hier?

Uhm ik wil vooral. Nou ja kijk er is gewoon een aanbod. En dat, ja, dat, dat is ook wat je in de media ziet. Dus, dus uh, wel slim om dat te draaien want dat is ook wat mensen horen weet je wel? Dus dat willen ze wel, dan weten ze er van. Want dan willen ze dat zien. Maar ik probeer... Het is vrij, het publiek is hier nog vrij conservatief als in ze willen gewoon een leuke avond hebben. En echt moeilijke dingen, ik heb in december een horrorfilm gedaan, heb ik in twee avonden volgens mij twaalf man totaal gehad weet je wel. Dat is niet echt iets wat ze pikken ofzo. Dus ze, ze willen vooral een leuke avond. Dus Omar Sy films doen het goed, Franse films sowieso doen het goed. Elle heb ik nu deze week terug, die doet het, had ik helemaal niet verwacht, die doet het abnormaal goed. Bijna elke avond uitverkocht. Acht maanden na release nog. Uh. En Jackie nu. Ja dat is toch een beetje wat het publiek is, vrouwelijk, 55, hoogopgeleid. En dat zie je dus ook vooral. Dus ik hou daar wel een beetje rekening mee met programmeren. Maar ik wil ook gewoon, kijk ik ben zelf wat jong, ik ben zelf 35, dus ik hou ook wel het wat edgier spul. Af en toe een horrorfilm moet kunnen.

Ja.

En een klassieker.

En een klassieker. Uhm maar wat voor selectiecriteria hanteer jij dan voor de films? Laat je je vooral leiden door het publiek of probeer je ook nog wel eens je eigen ding er in te doen?

Ja, nee er zit altijd eigen smaak in. Er zit altijd... die, die horrorfilm was eigen smaak. Dat uh. Want ik wist wel dat ik daar niet veel geld aan ging verdienen. Dat hoeft ook niet, is ook niet het criterium om veel geld te verdienen, maar het is wel leuk. Ik bedoel we zijn een stichting hè, gewoon quitte spelen, maar het is toch wel fijn als je het gewoon druk hebt. Omdat het uh... ook leuk is bijvoorbeeld voor om te werken. Ik heb, ben in oktober een paar films gehad, en die liepen niet zo goed. Ja dan hoor je het terug, zo van ja het is supersaai. Dan denk ik oh ja, wacht. Dus ik probeer nu wel bijvoorbeeld bij een programmering elke avond één publieksfavoriet te hebben en dan in de andere zaal doe ik de wat minder aantrekkelijks. Zodat ik altijd één zaal goed gevuld heb. Uh. En die andere die, dat kan gewoon als daar vijf man zit of zes, op een woensdagavond, dan ben ik eigenlijk in principe ook wel redelijk tevreden. Want dat is dan iets moeilijker en daar komen echt de filmsfans naar toe.

Ja criteria, ja het is ook ... toch ja komt weer terug op wat het aanbod is. Kijk als je Jackie draait, met Natalie Portman, je weet gewoon dat dat wel goed gaat lopen. Dus dat, dat moet je uhm, als het maar... kijk naar regisseurs natuurlijk nu ook, ja soort van up and coming. Dus dat speelt wel mee. Ik, ik kijk ook naar recensies, natuurlijk. Ja uitzondering daarop is dan weer Demain tout Commence bijvoorbeeld, met Omar Sy nu. Ja die kon in de Volkskrant, kwam niet verder dan één ster. Ja en de NRC zei vreselijk ergelijke Omar Sy weet je wel. Maar hij staat wel al een paar weken in de top tien uh van Nederland. En uh dus je weet gewoon, je moet dat boeken. Er is gewoon publiek, er is gewoon Omar Sy-publiek. En ze willen, dat wat ik net zei, ze willen gewoon een leuke avond. Het is toch een uitgaansavond. Ze willen gewoon even met hun vriendin weg ofzo, en een beetje koffie erbij, wijntje erbij. En dat vinden ze dan leuk, als ze maar kunnen lachen. Humor doet het altijd heel goed. Kijk ikzelf, Demain tout Commence, ja ik ga dat, ik hoeft dat niet te zien. Weet je wel. Maar uhm. Ja ik bedoel, ik ben hier niet voor mezelf, wel voor het publiek. Dus... Want wordt dat je vraag? Is dat de criteria? Of zeg je het moet specifieker?

Nou ik, nee ik kijk gewoon een beetje naar wat voor, zijn er criteria, wat voor criteria worden er gehanteerd, als die al worden gehanteerd.

Ja.

Want het is inderdaad ook leuk als er daadwerkelijk publiek op af komt. Dus dat is al een eerste ding. En natuurlijk met filmtheaters heb je minder dat er commerciële belangen bij spelen.

Ja.

Dus vandaar dat ik die vraag zo stelde.

Ja. Nee oké.

En mijn volgende vraag gaat wel echt meer gericht over filmklassiekers. Wat is jouw definitie van een filmklassieker?

Uhm. Wat is een definitie... Het is, volgens mij is dat niet per se iets wat ik uh, wat ik vind maar wat door de afgelopen jaren gewoon gebleken is. Wat gewoon uitgegroeid is, waar mensen qua oude films, waar mensen het nu nog over hebben. Kijk ik heb in november Once Upon a Time in the West, dat is een klassieker. Iedereen... die heeft zoveel uh gedaan voor de filmgeschiedenis qua beelden en qua muziekgebruik en... Dus ik vind het belangrijk om dat te vertonen. En in oktober hadden we Chinatown. Dat is ook een klassieker. Uh. Ja. Die zijn gewoon in de loop der jaren uitgegroeid tot een klassieker. Ik ben nu bezig met Donny Darko. Die is uit 2001. Dus dat is niet helemaal zo oud. En die deed het in het begin ook helemaal niet lekker. Maar die is over de laatste vijftien jaar wel uitgegroeid tot een, vind ik dan een klassieker, omdat iedereen, zeg maar van mijn generatie, 35 ben, kijk, daar ben ik, toen zat ik in de bioscoop weet je wel, toen ik 20 was. Dus dat soort dingen. Dat is best uh, uiteindelijk is dat wel een iconische film geworden ofzo. En het is een doorbraak voor die regisseur die daarna niks meer heeft gemaakt, niks goeds meer heeft gemaakt eigenlijk. Maar, het was wel de doorbraak voor Jake Gyllenhaal en het, het uh. Ja. Dus... Ik vind dat wel, ik ik, kijk, ik vind het wel tof om daar, wel een beetje te kijken naar dingen die gewoon populair waren toen ofzo. Of die hebben iets, waar men het nu nog over heeft. Dat kan van alles zijn eigenlijk. Het maakt me niet zoveel... Het hoeft niet per se zwartwit te zijn en uit Hollywood te komen weet je wel? Als het maar... Ja het moet iets gedaan hebben, in de filmgeschiedenis moet het iets betekend hebben of, of, wat ik zei mensen moeten het maar steeds over hebben. Ja, the Godfather, dat is zo'n, dat noemen ze dan een klassieker. Gewoon één omdat het gewoon een hele goede film is en ten tweede mensen, men heeft het er nog over. Je weet gewoon als je dat draait, komen er volgens mij nog steeds gewoon wel mensen naartoe. Ook omdat het nieuwe generaties de kans biedt om die film... Kijk Once Upon a Time in the West kon ik nu zelf ook een keer op het witte doek zien. Hè, ik was toen nog niet eens geboren dus dat kon ik toen niet. Dus dat is wel heel tof, om het gewoon terug te brengen.

En uhm, wat zijn voor jou redenen om een bepaalde klassieker wel of niet te kiezen binnen je programma?

Uhm... Ik kijk ook naar het aanbod van EYE, heeft veel klassiekers. En ik spreek eigenlijk elke maand wel hun programma door. Zij hebben gewoon online, staat hun lijst van wat ze hebben. En daar, en ik mail af en toe van als ik zie dat ze wat bekend maken van we gaan die vertonen. Dan mail ik van 'hey, hebben jullie op DCP', hè, dat is het digitale formaat, of heb je die op 35. 35 hebben wij niet dus die kan ik niet meer draaien jammer genoeg. Dus dan doen we Blu-Ray ofzo. Uhm. Dus het is, ik kijk ook wel een beetje wat het aanbod is. En daar selecteer ik vervolgens de film op. En uhm. Eigenlijk... Ja. Het zit niet een heel, heel lange, ja klinkt niet heel intelligent, maar er zit niet een hele lange gedachtegang achter van waarom die wel en die niet. Ik... Als ik Sunset Boulevard zie staan denk ik 'Wow vet, dat is echt een klassieker, laten we die doen', weet je wel. En dan nu rond de Oscars, dan komt dat wel leuk uit. En Chinatown en Once Upon a Time in the West bleek gewoon, dat zijn eigenlijk no-brainers. En tuurlijk wil ik die draaien. Ook om de redenen die ik net zei, van het is gewoon tof om nu weer op het witte doek en als dat gerestaureerd is krijgt dat weer een hele nieuwe uh... vindt het weer een heel nieuw publiek en het is gewoon... tof om te zien. Het is eigenlijk punt één groot, 2k, 4k, whatever. Vind ik heel gaaf.

En wat de promotie voor die klassiekers betreft, doe je dan iets anders, iets meer bijvoorbeeld dan bij ehm, bij een reguliere voorstelling?

Uhm... Niet heel veel. Merk dat nu dan in de zes maanden dat we open zijn dat Sittard dat best wel... Best wel graag wilt zien. Chinatown en Once Upon a Time in the West liepen heel goed. Sunset Boulevard iets minder. Ja... Iedereen kent het, weet je wel. Het verkoopt zichzelf al. Je weet gewoon dat dat soort films, die kent iedereen wel. Zelfs als je niks met films hebt, denk ik, je hebt echt wel een keer van Once Upon a Time in the West gehoord ofzo. Dus iedereen kent het wel. Ik heb met Chinatown wel echt, die heb ik echt prominent voorop het programmaboekje gezet, met foto. Dus dan hè, dan staat daar dus bij Chinatown en dan vervolgens gaat dat boekje open en dan lees je erover. Uh dus dat dus daar heb ik dat wel gedaan. En dat pakte goed uit, want het werd goed bezocht. Uh. En ja Facebook, standaarddingen. Maar niet echt per se klassiekers... Ik ben wel nog bezig met, ik probeer het nu aan te houden omdat Sittard dat best wel leuk vind, die klassiekers, om gewoon elke maand een klassieker te doen.

Oké maar hoe peilen jullie eigenlijk de reacties van het publiek?

Uhm nou ik ben zelf vaak hier, dus ik hoor gewoon wat men er van vindt. En het feit dat er al... Kijk als op zo'n film, en ik draai die vier of vijf keer, kijk, het is geen hele grote stad dus als ik dan op een avond dertig man binnen heb zitten bij een klassieker, vind ik echt heel goed. Dat is echt, dat veel meer zal het hier denk ik ook niet heel snel worden. Tenzij je een special doet. Zoals bij Once Upon a Time in the West, die hebben we maar twee keer gedaan. Dan krijg je dus alles in die twee keer. Met een lezing. En dan heb je de zaal wel vol zitten, dat is leuk. Dus we proberen wel iets van context aan te geven door een lezing te doen ofzo, maar soms gooi ik ze er ook gewoon in en dan kijk ik gewoon wat er op af komt. En ook belangrijk om als filmtheater, je kan niet zeggen van 'oké ik ben een filmtheater, en ik ga alles van nu draaien, en ik negeer dan even de afgelopen 120 jaar filmgeschiedenis.' Dat vind ik heel gek. Terwijl er zo'n ontzettend breed uh... spectrum waar je uit kunt kiezen. Waarom zou ik dat niet doen?

Vind je het ook meer een doel eigenlijk om als filmtheater juist een beetje die filmgeschiedenis te laten zien?

Ja. Meer omdat ik het gewoon heel leuk vind. Ik heb niet het idee van ik moet mensen opleiden ofzo. Van kijk, er is een klassieker die moet je zien! Dat, dat iedereen maakt dat wel voor zichzelf uit. Maar uh... ik wil wel de mogelijkheid, de mogelijkheden zijn er nu om die aan te bieden en dan, ja dan heb ik echt zoiets van ja laten we dat dan ook gewoon doen. Ja. Zeker.

En hoe zit het met randprogrammering? Dus denk aan bijvoorbeeld een inleiding of een lezing of, doen jullie dat regelmatig?

Uhm. Nou we hebben het alleen bij Once Upon a Time in the West gedaan. Omdat de, dat had eigenlijk meer te maken met dat de filmtheoreticus die daar over gaat die komt hier uit Sittard, Jan Salden, die geeft ook college in diverse steden in het land. Die is voornamelijk ook heel erg western-fan. Dat is zelf zijn favoriete genre. Dus ik heb hem gevraagd 'Kun je daar een inleiding op geven?' Want dat is gewoon, daar weet ie gewoon veel van. Uhm... En dan vraag ik hem gewoon 'kun je daar een lezing geven van een uur ofzo?' Vooral ook omdat hij zei dat, omdat hij dat niet zo'n goede western vond. Zeg ik 'oh dat kun je ook vertellen. Dat vind ik wel leuk om te horen eigenlijk.' Maakt me dan niet zoveel uit wat ie dan... Kijk, mensen zitten toch binnen, dus hoeft geen verkooppraatje te worden voor de film, gewoon wat heeft die film betekend, en wat eh... ja wat hebben we er aan ofzo, weet je wel. Uhm. Bij de anderen heb ik dat niet gedaan. Ik uh, ik probeer dan wel gewoon de informatie te geven in het boekje en op de website. Meestal doe ik dan iets meer tekst op de website. Aan de andere kant geloof ik ook niet meer zo in dat lezen op websites, ik weet niet of mensen dat gaan doen. Staat allemaal op Wikipedia... Je vindt het leuk of je vindt het niet leuk, weet je wel. Ik, ik wil wel kijken of we, maar omdat we nog vrij nieuw zijn, ben ik nog allemaal, ik ben nu nog veel met randzaken bezig. Ik hoop dat als dat minder gaat worden om dan die klassiekers gewoon altijd in de derde week van de maand te zetten ofzo. Of met een introductie door iemand. Als dat zou kunnen. Hoeft niet altijd een uur, maar kan ook tien minuten zijn. Gewoon even, nou dit is die film, die gaat hier over, en dit heeft ie betekend voor de filmgeschiedenis ofzo. Die regisseur, die heeft dit en dat. Dat is wel leuk.

Ja precies. Want hoe vaak heb je nu gemiddeld gezien eigenlijk klassiekers vertoond het afgelopen halfjaar?

Uh elke maand. Ja behalve september en deze maand toevallig niet nu. Maart heb ik niet. Omdat Oscarseizoen. Gewoon heel druk. Dus eh, maar voor april hebben we dan wel, ja, die reeks gaat nu door het land van Jim Jarmusch dus ik doe een paar Jim Jarmusch films en dan in mei pak ik gewoon weer echt iets onbekender, ouds. Ik wilde ook even kijken hoe dat loopt met die klassiekers, want met Chinatown was ..., kijken hoe ze dat, hè, hoe ze dat, hoe zeg je dat, of ze dat willen en dan wil ik dadelijk gaan kijken naar wat oudere klassiekers, bijvoorbeeld Franse of Spaanse, kijken of ze dat ook leuk vinden.

Dus zou het dan ook in de toekomst misschien mogelijk zijn dat publiek films voordraagt die dan wellicht...

Dat zou ik heel leuk vinden. Ja. Maar dan moeten we inderdaad op zoek naar een soort van vorm hoe we dat kunnen communiceren dat zij mogen bepalen, zo'n publiek kiest. Want ik maak elke maand een programmering dus ik zou dan twee maanden vooruit moeten werken zodat ik ja, nou ja, goed. Ja. Nee dat lijkt me heel erg leuk. Graag.

Even kijken hoor...

Hoe hebben de anderen dat? Daar ben ik wel benieuwd naar.

Er zijn filmtheaters die daadwerkelijk eh, nou ja het publiek laten voordragen. Die zeggen van, je kunt komende maand kiezen tussen die en die, tussen twee of drie titels. En dan eh, ja, dan worden die geprogrammeerd. Dus er wordt al wel een voorselectie gemaakt.

Heb je, heb je gezien, hebben die dan ook echt meer publiek? Nou ja, meer... weet ik niet, maar leidt dat tot meer bezoek of weet je niet?

Dat durf ik niet te zeggen, want ik heb daar verder niet mee gesproken. Dat is echt op basis van mijn online research.

Ja oké. Ja.

Ja en je hoort vooral veel dat programmeurs zich laten leiden door het aanbod dat er is, vooral door EYE inderdaad.

Ja. Dat heeft weer alles met dat digitale te maken. Omdat ik, ik kan ook geen, wij hebben geen 35 mm projector. Dus ik ben toe, aangewezen op die DCP re-releases van EYE. En andere distributeurs hebben ook klassieke films. En op Blu-Ray. Dus eh, ja liever niet van Blu-Ray. Het is, ik denk dat niemand het ziet want het is echt haarscherp beeld en goed geluid. Eh, ik heb het een keer, oh in december hadden we Spartacus, nou ja, ja dat zie je gewoon bijna niet. Dat is gewoon hartstikke goed beeld. En ehm, dat was gewoon Blu-Ray. Maar, ja liever niet. Dus inderdaad naar het aanbod, wat het aanbod is.

Ja want ehm, wat ik ook hoorde van een andere programmeur is dat het ook scheelt dat er dan zoals bij Once Upon a Time in the West, is er dan, eigenlijk wordt er vanuit EYE ook landelijk gepromoot.

Precies.

Want in, bij Jim Jarmusch bijvoorbeeld ook, wordt er eigenlijk landelijk, ehm, marketing gedaan waarop een individueel filmtheater eigenlijk kan meeprofiteren.

Precies, ja. Ja dat is inderdaad het ding van veel filmtheaters. Als die zeg maar in de second run zitten, dus zes weken moeten wachten voordat films, voordat zij de films kunnen boeken. Dan moet je dus op lokaal niveau weer een hele pr-campagne gaan opstarten. En als je zestien films per maand hebt, dan is dat gewoon niet te doen. Je kan niet alleen maar die klassiekers, want die klassiekers is heel fijn, en heel mooi, maar die andere vijftien zijn ook heel fijn en heel mooi. Dus je kan maar zoveel... Kijk als ik een hele grote pr-campagne elke maand, of elke maand denk ik, zo kan doen, voor zo'n klassieker, dan weet ik zeker dat dat wel meer mensen bereikt en dus meer mensen binnen hebt. Maar ja dat kan gewoon niet elke maand. Daarom zou ik liever toewerken naar gewoon oké we hebben gewoon elke derde week van de maand hebben we een klassieker, en iedereen weet dat dan. En als 't je niet bevalt oké, en de een zou wat beter lopen als de andere, dat is gewoon zo. Als je bekende titels doet, dan komen ze wel.

Ja precies. Want jullie zijn wel een first run?

Uh ja deels. Het zou kunnen, ik bedoel de regeling met het VPF, zegt je dat iets?

Niet echt.

Nou komt door een bepaalde regeling. Wij hebben de projector, één projector hebben wij zelf gekocht, dus die is helemaal van onszelf. En uh, ja lang verhaal om uit te leggen. Dat komt er op neer dat wij films dus wel eerder zouden kunnen krijgen in één zaal. In die andere zaal moet ik gewoon wachten zes weken. Dus het heeft nu het voordeel met Jackie dat ik die nu al,

ik ga nog niet meteen naar premièretheater, omdat ik dan, kan ik niet meer terug, dus ik heb wel Jackie twee weken na release al.

Oh zo. En kan je hem daarna in de andere zaal nog...

Nee ik hou me vast aan... Ik boek elke film twee weken, uh, en die verspreid ik dan naar wat ik er van verwacht over die ene zaal op zoveel mogelijk tijdstippen, dus vier uur, of zeven uur, acht uur, negen uur, eh... En daar moeten mensen het maar mee doen. En als ie weg is, is ie weg. Komt niet meer terug. Ik kan niet prolongeren, dus ik kan niet zeggen van we doen hem nog een week. Zou ik nu wel willen met Elle. Want die is acht maanden oud en loopt supergoed. Ik begrijp niet helemaal waar dat van af komt, maar heel leuk. Ja.

Want eh, de klassiekers die je hebt vertoond, heb je die eenmalig vertoond, of wel...?

Uh, nee. Chinatown heb ik wel, weet ik niet uit mijn hoofd, maar heb ik wel een keer of vijf, zes gedaan. Once upon a Time had ik maar twee keer. Dat was op een zondagmiddag en een woensdagavond. Die waren allebei redelijk goed gevuld. Uh. Die zondagmiddag was met lezing dus, daar zaten volgens mij 80, ik heb 89 stoelen, zat er volgens mij 80 man binnen. En op die woensdagavond voor 50 ofzo. Uh, en, Spartacus was niet zo'n succes, zaten veertien man. En dat was maar eenmalig. Eh... En in januari weet ik even niet meer wat ik had... Volgens mij had ik toen ook geen klassieker... Oh ja wel, toen had ik Sunset Boulevard, die was ook niet zo heel goed. Ik weet niet precies, misschien de tijd van het jaar? Ja er zijn zoveel factoren weet je wel? Je moet hier, je hebt dan weer... Sinterklaas, de Kerstmis, en hier heb je met de Carnaval te doen. Dus je moet daar ook weer een beetje op letten. Dus dat is dan, mensen gaan gewoon minder andere dingen doen. En minder naar het theater.

Ja. Nog één vraag. Wat staat er nog heel hoog op je verlanglijstje qua klassieker die je zou willen vertonen?

Wauw. Tja, dat kan ik nog niet zo, ik heb niet echt... Nou het leuke is gewoon als je wat ziet dan denk je van 'oh dat moet ik eigenlijk een keer doen.' Dus als nu Donnie Darko, dan kwam vorige week zowel een trailer online dat ie wordt ge-re-released in Amerika, als EYE die bekendmaakt dat ze 'm ook nog een keer gaan vertonen in combinatie met muziek. Dus ik mail meteen naar EYE, 'hebben jullie die re-release kopie, wat doen jullie, is dat toevallig en doen jullie van 35 mm.' Toen zeiden ze van 'ja we doen van 35 mm'. Denk ik 'ah shit', ik zou graag die re-release draaien. Weet je, dan denk ik, 'oh vet, Donnie Darko terughalen, dat is wel goed', Dus het is best wel impulsief eigenlijk, die klassiekers. Wat je net zei, dat ik, eh, weet je wel, gewoon EYE doet dan de pr, dan denk ik oké ik haak er wel mee op in. Eh, maar omdat het eh, het is zoveel, het zijn zoveel films gemaakt de afgelopen 110 tot 20 jaar. Ja je hebt, de keuze is zo enorm. Dus ik heb... Ik bedoel ik zou The Godfather ook nog wel een keer willen doen. Maar dat is bijna een cliché ofzo. Dus dan denk ik van ja, die hebben we toch allemaal wel gezien. Maar...

Maar niet allemaal op groot scherm.

Nee daarom, dat is het leuke eraan. Je kan 'm nu weer gewoon op heel groot scherm terugzien, en dat is heel tof. Uhm. Nee ik heb niet echt iets op het lijstje staan. Misschien iets van, ja misschien een Kubrick ofzo. Ik zou 2001 nog wel, die zou ik zelf nog wel graag nog een keer op groot scherm willen zien. Die heb ik nog nooit gezien op groot doek. Nee, dat is, dat is gewoon heel tof. Ik hoop dat ze die nog een keer opnieuw uit gaan brengen. EYE komt nu ook weer met Martin Scorsese-films, dus dat wordt heel tof. Ragin Bull zit daarbij, die wil ik zeker nog wel doen. Goodfellas. Ja, wat deden ze nog meer? Weet ik even niet meer. Taxi Driver volgens mij. Ja, dat eh, ga ik zeker vertonen. Dat zijn natuurlijk, ja, klassiekers. Iconische films. Daar komen ze wel naar toe. Dus daar ga ik, daar ga ik, kijk daar hoeft ik niet over nadenken ofzo, ga je die doen. Natuurlijk ga ik die doen. Ik ga er niet iets op loslaten om te kijken of daar wel iemand op afkomt. Taxi Driver ofzo, of, of Goodfellas denk ik ja dan komen er twee mensen naar toe. Ja nee, dat is niet goed. Dan denk ik toch je moet toch, je moet het gewoon draaien ofzo. Scorsese... Ja dat zijn gewoon klassiekers, ze draaien.

Nou ik verder geen vragen meer.

Oké.

Dus ik wil je heel erg bedanken voor dit interview.

Graag gedaan.

Het volgende fragment is met toestemming opgenomen en afkomstig uit een gesprek nadat het interview al afgelopen was.

Uh de grotere steden, zoals Utrecht, Amsterdam, Den Haag en Amsterdam die hebben eh, die hebben meerdere filmtheaters. Dus die, en die hebben allemaal een eigen publiek, die filmtheaters weet je wel. Kriterion in Amsterdam heeft vooral studenten. En Rialto zal een wat ouder publiek hebben. Dus zij kunnen echt kijken van wat vindt mijn publiek leuk. En ik ben hier als enige, en dat is natuurlijk wat meerdere steden hebben, is dat zij... ze moeten eigenlijk voor al het publiek, moeten ze een aanbod leveren. Dat is bijna niet te doen. Dat is bijna hetzelfde als een lokale omroep, die moet al die landelijke omroep ineen zijn. Dus dat moet BNN zijn en een EO in elkaar, weet je wel. Dat geldt dus voor mij ook. Dus ik kan niet zeggen van 'oh, die film doe ik niet, want mijn publiek past er niet bij.' Het is altijd, ik moet dus zeg maar het hele aanbod bieden. Ik probeer dan, dat is een voordeel en een nadeel. Het nadeel is dat ik dan dus ook niet, ik weet dat ik die kleine, moeilijke films die hoeft ik niet te doen want daar is gewoon geen publiek hier. Terwijl ik die wel heel mooi vind, of die heel mooi zijn gewoon, punt. Dus met klassiekers is dat ook lastig om te bepalen. Kijk, iedereen weet gewoon bij EYE als daar een klassieker draait, dat denk je gewoon ja dat hoort bij EYE ofzo. Weet je wel. Terwijl hier, eh, ja dan moet je dat gewoon wat meer in de week leggen, van 'hey, er zijn hier klassiekers.' Er zit daar gewoon meer publiek. Dus, in die grotere steden. Dat is gewoon zo. Dus ehm. Dat. Dat was het eigenlijk.

2.2.3 Transcriptie 3

*Interview Paul Hegeman
Programmeur/ directeur Cinebergen
15 maart 2017*

Dan begin ik eerst even met wat meer algemene vragen, want zou je wat meer kunnen vertellen over Cinebergen?

Uh ja, ik kan... Cinebergen... Ik ben geboren in Alkmaar. En toen ben ik via Amsterdam, Utrecht, weer Amsterdam studeren, Parijs, ik ben afgestudeerd in Parijs. En toen ben ik uiteindelijk, toen ik kinderen kreeg, dacht ik, of ik blijf in Frankrijk wonen, of in Bergen. Toen ben ik naar Bergen gegaan, dat is twintig jaar geleden. En toen ik hier kwam, toen dacht ik van, ik kende Bergen van mijn kinderjaren, van dat mijn oom er werkte. En dat ik dan af en toe ging ik altijd dan naar het strand, ging ik naar Bergen toe, maar nooit naar Egmond, want Bergen was anders. En toen dacht ik van, toen ik hier kwam, ja waarom worden hier geen films meer vertoond? En toen heb ik bij de belastingen gevraagd. Want in eerste instantie ben ik filmmaker. En heel lange tijd heb ik geschreven voor HP De Tijd, Elsevier, VPRO-Gids, heb ik een lange tijd in de journalistiek ook gewerkt. En toen zeiden ze van... En ik geef ook les aan de Rietveld-Academie en het Mediacollege. Dus ik doe zoveel, dus de belasting dacht 'wat doe je, hoe kan dat nou?' Dus toen moesten ze mij even doorspitten en toen dacht ik dan moet ik wel een boekhouder hebben hier in Bergen. En toen vond ik een boekhouder, dat was een volslagen idioot, die wilde helemaal niet over geld spreken, alleen maar over kunst. En toen zei ik van 'maar we moeten hier toch een filmtheater doen'. En toen zij hij 'ja laten we hier een filmtheater oprichten'. Nou toen zijn we gaan rondkijken. Ruud Koning heette die man. En toen had je daar, daar had je waar, even kijken daartegenover van waar nu dus dat Loetje is daar, en bij het Plein hè, daar had je de Rustende Jager, en van kinderjaren weet ik dat daar een bioscoop was. Ben ik nog wezen kijken, toen was dat nog niet afgebroken twintig jaar geleden. Maar, ja, dat zag er allemaal niet uit. En toen kwamen we gewoon bij die Volkse Hogeschool heette dat vroeger, terecht. En, wat nu Bloeming heet, en dat was een apart gebouw waar cursussen werd gegeven, dat heette de Zwarte Schuur. Dacht ik van nou dat zou best wel mooi zijn. Want hadden ze daar nog een partij van de zomer, zo'n honderdtien rieten stoelen. Nou die hebben we in de zaal gezet. En we hebben een projector gekocht, van die kennissen die ik dus had in de filmwereld, voor een prikkie. Scherm aangeschaft en toen zijn we begonnen twintig jaar geleden om op vrijdagavond een film te vertonen. En... Nou ja dat is dermate een succes geworden dat we, ja we lopen nu, dat hoor ik van distributeurs dan hoor, want ik zit daar helemaal niet naar te vissen, maar Cinebergen loopt beter dan films als laten we zeggen Zaandam of al die relatief grote steden, doen wij het veel beter. Wij doen het echt heel goed. We hebben een bezoekersaantal van ik denk, nou, jaarlijks 40 000. Dat is veel hoor, 40 000 mensen. En, ja, het is een groot succes geworden, dat filmtheater. Eigenlijk te groot in de zin van dat we, ja, dat we willen maar groeien maar we hebben daar eigenlijk gewoon de personele bezetting niet voor. Dus dat is uiteindelijk van, om het nog een keertje resumerend, van één voorstelling en op een gegeven moment werden het er twee voorstellingen, vrijdag en zaterdag. En toen dachten we van, nou ja, een kindervoorstelling op zondagmiddag. En zo groeide het uit en nou gemiddeld zo'n veertien per week. En soms nog veel meer. Al die dan nog besloten voorstellingen er ook bij.

En wat voor soort films vertonen jullie dan?

Nou wij vertonen, van meet af aan heb ik de programmering dus gedaan. En ehm, ik ga van het principe uit dat ik alleen maar datgene programmeer, wat kwaliteit heeft. En dan maak ik dat onderscheid wat heel erg kunstmatig een beetje in Nederland heerst tussen bioscoop en filmhuis. Dat vind ik altijd zo, dat heet tegenwoordig ook filmtheater, vind ik een beetje, is een beetje kunstmatig, dat heb je in buitenland niet. Ik bedoel, als jij Portugal naar de bioscoop gaat zie je in die grote multiplexen, zie je de artistieke film gewoon naast de commerciële. Dat zie je in Parijs, heb je dat vaak ook. Niet allemaal hoor. Je hebt ook de film, dat is typisch voor ARNC, heb je in Parijs. Dus mijn idee was ook van... Om een voorbeeld te noemen: ik heb de afgelopen tijd bij... het allermoeilijkste ga ik niet uit de weg. Ik bedoel... En we hebben dan films over van Gerard Huijsman van Contactfilm, die een heleboel, die bijvoorbeeld Louis Hartlooper in Utrecht niet zou doen. Die doen ze niet. En ehm... Ik heb pas geleden nog een gesprek met ze gehad. Toen dacht ik ja de echte, dat doet 't Hoogt dan in Utrecht hè, die zijn dan voor een te klein publiek. Die doe ik uit principe altijd, als het goed is, doe ik het. En ook als ik weet, dit trekt geen hond. Ik bedoel, ik weet ook zeker dat American Honey, die nu uit is, die zal ook niks doen. Dat is een soort film weet je wel, waarvan ik denk, dat wordt niks. Maar ja ik vind, je moet het doen. Want het heeft een zekere kwaliteit en dan maar weinig mensen. Maar tegelijkertijd heb ik als ik bijvoorbeeld Clint Eastwood uitkomt met Sully, dan vind ik Clint Eastwood is toch een monument. Doe ik 'm wel. En Silence van Scorsese heb ik ook gedaan. Of het nou 2- of 3D is, ik doe het dan toch wel want ik vind een film van Scorsese moet je in principe doen. Ook al vind ik dinges, hoe heet ie, of Wall Street, hoe heet die vreselijke film, die vond ik vreselijk slecht, die film. Dat was een ongelooflijk slechte film zelfs, maar ik heb nog hem wel gedaan. En af en toe moet je ook over je smaak heen stappen. Met Nederlandse films idem dito. Ik vind de Nederlandse film waardeloos. Ik vind het, een Nederlandse film is bijna een schandvlek voor Europa. We kunnen er niets van. Dat heeft er niet mee te maken dat Nederlanders niet kunnen filmen, hoewel natuurlijk wij geen traditie hebben want Nederlanders houden nou eenmaal niet van cultuur. Dat zullen we vanavond met de verkiezingen ook wel weer merken. Nederlanders houden niet van cultuur. Ik had het nog met die directrice van dat museum ook over. Die Halbe Zijlstra weet je wel, die een aantal jaren geleden die cultuur halveerde, nou Nederland is een van de rijkste landen van Europa, de groei is weer 2%. Maar die cultuur komt niet terug. Het komt gewoon niet terug. En het is elke keer dezelfde ellende in dit land. En dan, ja, ik heb Frans gestudeerd dus ik zit veel in Parijs, en twee talen. Ja als je het verschil ziet alleen al in Gent, als je in België komt, dat is gewoon een totaal andere wereld. Ja maar Nederland is er zo vreselijk slecht aan toe, cultureel gezien. Dan denk ik ook van, ja, dan is het hier een oase, want sommige films waarvan ik denk, 'nou, hier komen ze wel'. Maar ik zie ze in andere steden niet komen hoor. Dan denk ik van je hebt hier wel, het is een heel raar plaatsje dit. Je hebt natuurlijk verschikkelijk vervelende mensen

op die Eeuwigelaan. Nou dat is echt vreselijke mensen zijn dat hoor. Van die, weet je 'nieuw rijk'. Nou, rampzalige mensen. Maar je hebt hier ook een heel, bij de verkiezingen altijd, het gedeelte Groenlinks is ook heel groot. Dus je hebt ook een heleboel artistieke mensen hier. Het kunstenaarsplaatsje. Moet je ook relativeren hoor, dat is helemaal, veel minder dan je denkt. Maar het is nog wel een kern van waarheid.

Want hebben jullie een beetje vast publiek opgebouwd?

Ja, we hebben een heel vast publiek. Ja dat kan ik wel, dat kan je gewoon illustreren met het feit van, dat, je had in Alkmaar had je Provadja hè. En Provadja is toen op een gegeven moment toen door, onder chantage van de gemeente is dat een beetje op de fles gegaan. En toen moest het dus Filmhuis Alkmaar worden. Maar dat moest dan samen met Vue. Ik weet nog steeds niet hoe je het uitspreekt... Dus dan werd het, mocht, kregen ze alleen maar subsidie als ze alleen maar samen in een nieuwbouwpand gingen met Vue samen. Ja, nou, dan wist je van tevoren dat het natuurlijk niks zou worden. Met als gevolg, ja dat uh... wat wilde ik nu eigenlijk zeggen. Oja, was even mijn betoog kwijt. Dat gewoon op de moment merk je dat Provadja, ja op een gegeven moment was het een tijdje dicht geweest en dat was eigenlijk gewoon een grote crisis, dat liep helemaal voor geen meter. Dus ja mensen uit Alkmaar gingen allemaal naar ons toe. Dus op het moment dat ik dacht van ja, vorig jaar, het was toen, hebben ze heel groots geopend, dat Filmhuis Alkmaar. Wat ontzettend veel geld, en drie zalen hebben ze ja, of vier? Nee drie, drie zalen. En ja en zij zijn première theater doordat ze gelieerd zijn aan Vue. En wij zijn geen première theater, wat niet wegneemt dat ik veel artistieke, betere films heel snel krijg hoor, door de relaties die je hebt en omdat we het gewoon goed doen, snap je. Ik bedoel, ze weten dat als je bij ons een film kijkt, dan loopt het gewoon goed. Dus, maar die, die Filmhuis Alkmaar, uh, nou ja dat was dus vorig jaar gewoon in maart ging dat heel groots open. En toen dacht ik, en in april en mei, waren niet best bij ons. Maar dat had meer te maken met wat je nu ook weer hebt: na die Oscartoestanden is er gewoon even een maand gewoon wordt er weinig uitgebracht. Of alleen maar obscure titels. Toen dacht ik ook van 'nou, ik denk dat we een flinke oplawaai gaan krijgen van dat Filmhuis Alkmaar', dat het zo groot is. Maar uiteindelijk zijn we afgelopen jaar geëindigd toch weer met 3-4000 mensen meer als het jaar ervoor. Dus het heeft geen, ons helemaal niks gedaan. Want ik het er ook met die directeur van Alkmaar ook over, en die zei van 'nou, jullie lopen geen enkel risico, want het publiek wat jullie hebben gaat toch niet naar ons toe.' En dat klopt dus. Het publiek dat wij hebben gaat niet naar Alkmaar toe, dat gaat gewoon hier naar de film toe. En als wij later zijn, dan wachten ze tot die film hier uit komt. Dus je hebt een heel vast publiek. Maar het grappige is ook dat we met het invoeren van een automatisch kassasysteem, waarin je alleen nog maar online kan reserveren, dan zie je dus alleen de informatie waar het, je vandaan komt. Nou en dan zie je, dat kun je niet geloven uit hoe ver de mensen komen. Ja ik bedoel alleen al zo, Duitsers, nou ja dat is logisch want elk weekend barst het van de Duitsers hier. Maar veel Duitsers die, als ze dus weer een weekend gaan of een week naar Bergen gaan, gaan ze altijd naar de film. Dus je hebt heel veel Duitsers heb je er. Maar ook mensen uit Arnhem. Amsterdam wist ik altijd al hè. Mensen, veel Amsterdammers gaan in de weekenden naar Bergen en dan gaan ze films zien... we hebben heel veel mensen uit Amsterdam. En je kunt gewoon je programma neerleggen in Kriterion, in EYE, want er komen heel veel mensen gaan hier dan de films zien. Dus je publiek is heel breed, ja. Dat is echt heel breed. Maar om te zeggen van... En ik houd wel een beetje rekening hoor, met programming, met dat publiek. Want ja, als ik, American Honey eerder had gezien, had ik hem minder aantal voorstellingen gegeven dan ik het nu gegeven heb. Want ja denk ik... je weet wat American Honey is van Andrea Arnold?

Nou ik heb hem nog niet gezien.

Nee maar je weet wel waar het over gaat.

Ja.

Nou, dat... Ik heb hem gisteren gezien in Kriterion, dacht ik ja dat doet bij ons niets. Daar gaat niemand naar toe. ... was ook niet enthousiast hoor.

Maar uhm, jullie publiek bestaat ook eigenlijk uit toeristen die hier wat langer, of nou ja toeristen...

Nou gewoon heel breed, maar ook gewoon de bevolking hier.

Maar wel een beetje in de omtrek...

Ja en natuurlijk Bergen is een plaats van 32 000 mensen. En dan komen ook best veel uit Alkmaar dus je hebt ook best een behoorlijke achterban heb je. En ja, en ehm... Maar je hebt wel een hele vaste groep wat heel vaak naar de film gaat.

Ja daar ben ik wel nieuwsgierig naar, want je zegt dus ook dat Amsterdammers hier naartoe komen, terwijl je zou denken, ze hebben daar zoveel filmtheaters en EYE.

Ja dat heeft te maken, wat zij ook wel zei, die directrice, daarvoor zou je het eigenlijk moeten zien. Je moet maar even onze website bekijken. Dan zie je het. Het is gewoon objectief gezien het mooiste theater van het land. Ik bedoel, niemand heeft een filmtheater dat in een bos zit. Wat een oud monument is. En die tweede zaal zitten we op te wachten met die parkeerproblematiek, dat soort lullige dingen. Maar als we onze tweede zaal hebben, en ook ja, je kunt, we kunnen de foyer dan ook nog wat groter maken, ja het kan niet mooier. Onze educatieruimte is ook prachtig. We maken ook zelf dingen ook hè. Ik bedoel Cinebergen is ook een educatietak en...

Ja ik zag zoiets op jullie website inderdaad.

Ja. En we hebben nu net gesproken dat we over Han Bennink, die jazz-man maken we een filmpje voor een avond van die expositie. Over Simeon ten Holt maken we een filmpje. Nou en dat doe ik dan met de mensen die ik zelf opgeleid heb. En dat is leuk om te doen hoor. Dat is eigenlijk het leukste om te doen. Dus ja. Maar kijk, dat was niet je vraag geloof ik, wat was je vraag?

Maak niet, laten we in ieder geval verder gaan. Uhm. Nou, mijn scriptie gaat natuurlijk over filmklassiekers of jij een definitie hebt van filmklassiekers, of wat maakt een film een klassieker?

Uh... Een hele sluitende definitie... Ja het is meer ook een kwestie van gevoel. Maar een klassieker is in feite een... wat maakt het tot een klassieker? Ik was pasgeleden, was ik in Lissabon, en daar ga ik altijd naar een cinemateek in Lissabon. Wij

hebben in Nederland helaas geen cinemateek, want EYE heeft dat niet. Maar zoals een, een beschaafd land moet een cinemateek hebben, dus dat betekent dat je gewoon de klassiekers, gewoon vier klassiekers of drie, vier per dag kan zien. En toen zag ik daar, hoe heette die film nou ook alweer? ... Hoe heette die film nou ook alweer? Nou ik kan ook een ander voorbeeld noemen hoor. Ik zag pas geleden ook een film van John Huston. En die was met Audrey Hepburn en Burt Lancaster, ben even de titel kwijt... In de cinemateek in Parijs ook. Toen dacht ik, ik had nog nooit van de film gehoord. Wel natuurlijk John Huston, en een van de weinige die ik nog nooit van de man gezien. En dan ga je er naar toe en dan zit je in een bak van honderden mensen zitten daar overdag naar te kijken. En dan denk ik van ja, dat, die maakt meer indruk op me als laten we zeggen 90% van de films die, of 95% die nu uitkomen. Een film, een klassieker is eigenlijk een film die oftewel door z'n vormgeving of door inhoud of de combinatie van beiden of door een bepaald soort problematiek eh, de tand des tijds heeft doorstaan. Dus die je eigenlijk gewoon willekeurig kunt inzitten. Voorbeeld is dan ook wel mooi, was wel, toen ik La La Land had gezien, was gewoon toeval. Dat waren die dagen daarna met die Kerstdagen en was ik snipverkouden, en eh, toen dacht ik van, anders had ik denk ik natuurlijk, ik ga nooit overdag naar tv kijken, toen dacht ik op Canvas had je dus Singin' in the Rain en je had An American in Paris. Nou die films had ik, want als kind, ik ga niet naar musicals kijken, ik bedoel, zo oud ben ik ook niet, dat is allemaal ver voor mijn tijd, ik bedoel, daar had je niks mee. Toen dacht ik, laat ik er nou eens naar kijken. En toen dacht ik ja, die beeldtaal en die manieren in vormgeving en die dynamiek, maar ook gewoon wat er, wat ze op allerlei experimenten daarin doen in die musical. Ja dat maakt het tot een klassieker. Maar dat is dan puur vorm. Maar aan de andere kant, eh... Dat zat in dat programma van Dimitri Verhulst afgelopen donderdag, zondag, met die Made in Europe, dat ging over dan Dracula en over horror in cultuur en dan begon die eerst met Metropolis van Fritz Lang. Ja Metropolis van Fritz Lang is A) qua vormgeving is ongeëvenaard. B) Het is nog steeds fascinerend om naar te kijken, gewoon de menselijke verhoudingen. Maar C) het feit op zich, het staat voor een bepaalde periode, dat maakt dat klassiek. Het heeft er eigenlijk voor gezorgd, tegen de beelden van Fritz Lang, het plaveidde dat de weg voor de nazi's. De nazi's werden die hele beeldtaal, en je hebt van Leni Riefenstahl ook, die hebben ze allemaal van Fritz Lang afgekeken. Want die, het lot wilde dat Fritz Lang moest vluchten voor de nazi's, maar goed. Maar dat maakt het tot een klassieker snap je. En daarom vind ik het eigenlijk wel erg dat, ja in Nederland de klassieker zo schraal aan bod komen. Kijk, ik bedoel, nu ook vorige week was er weer Seven Chances van Buster Keaton gaat dan in een digitale kopie in Parijs uit. Dan denk ik van, ja dat moet hier ook veel meer gebeuren. En dan doen wij, elke film die EYE dus opnieuw digitaliseert, die doe ik per definitie. Snap je? Want dat zijn, dan ben ik al zo blij dat ze die doen. En ehm... Ja dat geldt ook voor die oude, zelfs voor die Jim Jarmusch films, een retrospectief. Dan die houden, helaas dan heel weinig publiek voor dat soort dingen. Maar voor een aantal klassiekers werden daar, ja die zitten propvol hoor. Ik bedoel daar is best wel veel publiek voor. Maar het is, het valt meer onder de educatie taak, snap je? Ik bedoel bij zo'n filmtheater, nou vind ik het belangrijk is dat je de filmcultuur een beetje, ja vergroot, verbreed, mooier maakt. Dus dat betekent dat je gewoon de liefde voor film in al zijn facetten, moet gewoon, dat je die moet aanwakkeren. Dus niet alleen moet je gewoon het recente werk vertonen, maar je moet gewoon laten zien waar dat recente werk in geworteld is, nou dan kom je bij een klassieker terecht. En je moet ook gewoon wat educatie betreft doen we natuurlijk heel veel klassieke films, ik bedoel erg veel voorstellingen met scholen en dan bepaald soort, voor de Franse sectie dan, dan zoek een hele goede Franse film uit die bij een bepaald boek past of zo. Maar ook wel bij, ja, gewoon alle talen doe je dat wel. Maar ook bij geschiedenis, bepaalde, zo'n historische problematiek. Nou dan probeer je daar een klassieker aan te koppelen. En eh, op die manier dus met educatie en door zelf filmpjes te maken en door gewoon in het verleden te duiken en de klassiekers naar voren te halen, probeer je gewoon de liefde voor film in al zijn facetten gewoon eigenlijk te bevorderen. Daar komt het in feite op neer.

Ja want jullie doen een keer in de maand ook zo'n klassiekerprogramma toch, die Filmgiganten?

Ja, ik heb nu, hebben we afgelopen jaren gedaan, want dat doe ik dan samen met Mieke de Jong. Nou Mieke de Jong is degene die, de enige goede scriptschrijver die Nederland heeft. Dat meen ik echt. Zij is erg goed hoor. Zij heeft, ik weet niet of je het gezien hebt, ik moet het nog zien, maar zij heeft in december die reeks gemaakt met de VPRO van 'Alleen op de wereld'. Dan hebben ze elke avond, nee maar is echt voor kinderen hebben ze dat gedaan. En dat heeft ze met twee van haar leerlingen van de Filmacademie geschreven. Maar waren iets van twintig afleveringen, twintig avonden achter elkaar. En hij wordt binnenkort een keertje helemaal vertoond en dan wil ik hem wel zien. Maar het schijnt heel goed te zijn. En ja en Mieke wordt overal voor gevraagd, ook in het buitenland. Vraag ik me altijd af, want ze is zo bescheiden. Dus dat zeg ik Mieke je moet gewoon, ja je moet gewoon wat meer aan de weg timmeren met de dingen die je doet. Want bijvoorbeeld staat in de VPRO Gids een groot artikel over 'Alleen op de wereld', maar haar naam wordt niet eens genoemd. Dan zeg ik ja maar jij hebt het toch allemaal bedacht? En die dingen, dat komt toch uit jouw koker? Het is gewoon, ja ze is te bescheiden. Nou ja lange tijd hadden we de filmclub, hadden we. En dat is, daar zijn we wegens succes mee opgehouden. Want mensen gingen nooit weg. En ik, ik heb er de tijd niet voor, want ik ben met twee grote films nu bezig. En doe moeten gewoon af. En die film, ik weet niet of je de componist Arvo Pärt kent, maar nou ja dat is de beroemdste componist in de wereld. En eh, ja die film moet gewoon in het najaar in de filmhuizen draaien. Dus ik ben hard, dat moet gewoon af. Dus ik heb eigenlijk niet zoveel tijd meer. Met ja, die Filmclub deden we elke maand zo'n avond en dan begon je om een uur of 7. Vaak nam ik daar de klassiekers voor, maar eigenlijk alle verschillende genres. Dus een hele commerciële film, een documentaire, eigenlijk alle filmgenres die je had. En dan om 7 uur kom je bij elkaar en dan is het een uur lang een beetje gewoon introductie geven, in een context plaatsen van de filmer. En dan ga je de film bekijken en na de film heb je discussie. Nou die discussie waren soms tot half 2 in de nacht. Echt waar, dat meen ik. En dan had ik altijd het gevoel als we klaar waren en ik dan dat pad afliep in de nacht met die mensen, dacht ik, nou dat had ik er nou in mijn eentje nooit uitgehaald. Dus dat was voor mij ook hoor, ik bedoel dat was niet iets, ik bedoel ik werd ook gewoon heel erg door verrijkt. Maar dus nu wilden we iets nieuws doen. Dus nou doen we die Filmgiganten in Close-up. Dat we een klassieke regisseur nemen en die dus op een zaterdag, liefste met drie films, dus 2 uur, halfvijf en 's avonds uur of 8. Dat we drie films vertonen en dan tussendoor discussies hebben en inleidingen

enzovoorts, en er meer over vertellen. Nou dat hebben we de eerste maand gedaan met Bellocchio. Dat was een flop. Dat was te hoog gegrepen. Dat is, Nederland kan dat niet... Had ik moeten weten. Maar dat maakt niet uit hoor, want ik bedoel je doet het toch gewoon, snap je? En Jim Jarmusch hebben we gedaan in de tweede week, ook omdat Paterson uitkwam. Nou dat heeft het redelijk gedaan, maar had meer verdiend. En nu doen we Ettore Scola. Nou daar zijn we allebei dol op, op Ettore Scola. En ik heb voor de volgende maand, ik had trouwens, dat blad ligt hier wel, ken je ons blad?

Nee?

Nou dat blad ligt hier wel, want het is, niemand maakt het meer, zo'n blad... Nou ja niemand maakt zo'n blad meer. En ik moet zeggen dat ik er ook van baal, want eerlijk gezegd, het is zoveel werk om het te doen. Het kost mij een heel weekend om die teksten te redigeren. Dat is veel werk hoor. Maar het is, op een gegeven moment dachten we, laten we via de website, laten we het afbouwen. Maar dat lukt gewoon helemaal niet, want we hebben een enquête gehouden en 95% wil dat blad handhaven. Dan heb je een probleem dus.

Want wordt dit ook naar mensen thuisgestuurd?

Ja, vrienden van. Dat is onze achterban, dus dan betaal je iets van 35 euro per jaar, dan ben je Vriend Van en dan krijg je korting op een kaartje. En dan krijg je dat blaadje thuisgestuurd. En het is een oplage van 5000 en die is altijd weg, dat is eigenlijk al te weinig. Dus dat loopt wel goed. En ehm, waar waren we nou gebleven? Oja die Filmgiganten. Dus volgende maand doe ik 'm dan, staat er nog niet op, ja dat blad heb ik net dit weekend, dus hier staat Ettore Scola in. Je kan het meenemen, misschien even ter illustratie. Kijk zo'n film als Reparer Les Vivant, is een hele mooie film, komt echt helemaal niets voor. Verder loopt het wel goed hoor. Fences ook niet geweldig. Kijk, dat soort dingen doe je dan ook, bijvoorbeeld Trainspotting, de nieuwe Trainspotting, maar dan koppel ik meteen de oude Trainspotting er aan vast. Dat is dan je klassieker. Ik doe altijd elke maand op zijn minst één klassieker. Het liefste zou ik er veel meer doen. En die worden ook altijd ingeleid hè, bij ons. We hebben dus, Eric Koch doet dat. En ik doe het af en toe als ik tijd heb.

Maar ook bij zo'n 'losse' klassieker zeg maar?

Ja, een klassieker wordt altijd ingeleid. Kijk, hier heb je hem. Zie je wel, heb je Estorre Scola. C'eravamo Tanto Amati, kun je erover lezen. Dat zijn dan twee klassiekers. Nou de beide films, nou eigenlijk als je er zou zijn, eigenlijk moet je, ik bedoel ik kan je zo op de gastenlijst zetten, zou je daar naartoe moeten gaan. Zo vreselijk goed zijn die films. Ken je die andere ook niet? Una Giornata Particolare?

Nee ik heb ze allebei niet gezien.

Oh, dat zijn twee zulke magistrale films, vooral die andere. Ja die kan je wel vijf keer zien. Ja dat is ook wel een kenmerk van een klassieker, die kun je continu terugzien, ja. Dat is ook een kenmerk van een goede film hè, dat-ie de tweede keer altijd beter is. Ja dat is waar.

En bij de selectie van bijvoorbeeld Filmgiganten, of nou ja, ook Trainspotting bijvoorbeeld, laat je je dan ook leiden door eigenlijk wat EYE aanbiedt, of ga je ook wel eens echt actief op zoek naar 'ik wil dit of dit draaien' en dan...

Ja nee kijk die Scola, dat moeten we echt doen met Blu-Ray. Daar zijn geen digitale kopieën van, dan denk ik gewoon van dan doen we, kan me geen, dan maar met Blu-Ray snap je? Dan heb je wat minder beeldkwaliteit, maar nee, eigenlijk, nee, ik laat me in de zin wel door leiden. Nee eigenlijk niet echt. Als zij met een goede klassieker weer aankomen, dan neem ik hem klakkeloos over. En dat zijn er niet zoveel hoor, die dat doen. Dat verbaast me elke keer. Ik dacht, dat doet toch elk theater? Maar dat is dus niet het geval. Maar dat doe ik, ja, per definitie wel.

En loop je dan ook tegen problemen aan bij de beschikbaarheid van een klassieker?

Hmm, nee, eigenlijk niet, want je kunt gewoon... ik bedoel als je gewoon in staat bent om het ook via gewoon Blu-Ray te vertonen, dan loop niet tegen, nee hoor, dat is geen probleem.

Want volgens mij las ik, jullie hebben geen 35 mm projector meer toch?

Nee, nou, we hebben hem nog wel staan, maar we gebruiken hem niet meer.

Nee, precies.

Nee dat kan ik gewoon niet meer. Het is wel, ja, ik zou het wel nog willen... Dat is wel het aardige als je die films in de cinemateek van Lissabon of Parijs bekijkt, zijn allemaal 35 mm kopieën. Met vreselijk veel kabels eroverheen. Maar dat ben je zo kwijt, dat is helemaal geen probleem, er loopt een zootje kabels over heen. Vind ik zijn charme wel hebben. Ik heb film ook echt gewoon, ze lieten me zien waar ze heel groot geworden zijn in de cinemateek in Parijs. En eh, ik bedoel, in Parijs is het erg makkelijk om verliefd te worden op een Frans meisje, dus ik zat daar, ik heb mijn scriptie er ook geschreven dus ik zat er heel veel. Ik ging altijd naar de cinemateek. Pak je twee films of drie per dag. Ja en dan ken je al je klassiekers. Dus ik ben wel een lopende encyclopedie. Maar dat moet je volgens mij ook wel zijn. Dat is ook helemaal geen verdienste, dat is gewoon iets wat je heel graag wil, snap je? Film is gewoon prachtig. Ik bedoel ik weet niet hoeveel films jij ziet?

Nog te weinig

Volgens mij nog te weinig, ja dat denk ik ook.

[...]

Nee met die Filmgiganten bijvoorbeeld, hebben jullie daar ook een beetje een vast publiek in?

Ja, die mensen van die Filmclub zijn sowieso allemaal meegegaan, dat zijn mensen... Maar ik moet wel zeggen dat de mensen die bij die Filmclub zaten, dat die, je kunt het niet geloven, maar die zijn echt gewoon in de lopende jaren echte kenners geworden. Grote kenners geworden in de zin van, nou je staat er af en toe versteld van wat voor visie ze op film hebben gekregen. Ze zijn toch heel anders naar film gaan kijken. Zoals ik bij educatie ook vanaf het begin bij jongeren, want volwassenen, jongeren, is hetzelfde hoor, ik begin ook altijd met ze een beetje te prikkelen door gewoon gekke dingen te laten zien en ze met andere ogen naar film te laten kijken. Ik bedoel ze zijn zo geconditioneerd, want cinema in Nederland is bij de meeste mensen entertainment en niet kunst. En door te laten zien dat film veel meer is dan dat en dat je ook een ander soort beeldtaal kan hebben. Nou en die mensen die dus met die Filmclub daarin gepokt en gemazeld zijn, die zijn allemaal,

gaan naar dat soort dingen toe. Maar klassiekers is heel verschillend hoor, en dat hoor je. Als ik hier een film vertoon met Romy Schneider, dan, ik bedoel gek genoeg, of weet je zo'n oude film van Claude Sautet uit de jaren zestig met Romy Schneider, nee jaren zeventig, dat is jaren zeventig, nou dat is vol. En... maar ook als ik doe Once Upon a Time in the West van Sergio Leone, dan zit ik vol maar daar zitten ook een heleboel jongeren bij, snap je? Die dan de kans pakken om die film op een groot doek te zien. Dus dan is het een heel breed, dan is het toch wel weer heel anders. Maar in principe je vaste kern, dat zijn toch wel mensen die gewoon meer van film willen weten. En die dan daarom klassiekers pakken, snap je? En ehm, ja en natuurlijk je hebt een Hitchcock natuurlijk, ja. Dat is allemaal zo makkelijk natuurlijk. Voor een Hitchcock komt altijd publiek. Als ik Psycho nog een keertje doe, zal het altijd wel vol zitten.

Want het publiek, is dat een beetje zoals bij de meeste filmhuizen, hoogopgeleid, wat ouder...

Ja... Maar daar heb ik ook best wel hard aan gewerkt. Want het is natuurlijk soms, hebben we het best over gehad hoor, ik heb weleens films gehad en ik dacht dan zit ik daar naar te kijken en dacht ik 'mijn god, wat een grijze brigade is dit hier joh.' En dat had ik best vaak hoor. Ja daarvoor ben ik dat toch niet begonnen. Maar dat viel bij ons wel mee door die educatie projecten, had ik altijd een, achter de bar en ik bedoel we hebben heel veel jonge medewerkers. We hebben een heel jong vrijwilligersbestand ook. Door die, al die educatieprojecten. Mensen blijven dan hangen. En dat is echt waar hoor we hebben een heleboel van die educatieprojecten, zijn allemaal film gaan studeren. Dus ik heb Rafael, is dit in Engeland gaan doen, in Londen. Amiro, is ook een jongen, die is nu afgestudeerd net in Berlijn van de Filmacademie. En niet zoveel Filmacademie in Nederland, maar die is ook waardeloos. Ik kan het zeggen want ik geef af en toe zelf les, dat is echt slecht. Ja. Ik ben, ik doe drie dingen: Rietveld Academie, Filmacademie en Mediacollege. En het leukste is Mediacollege en dat is eigenlijk gewoon MBO. Maar dat is eigenlijk het leukste, want dat is, die maken de gekste dingetjes. Die experimenteren veel meer met vorm en zo. Inhoudelijk is het waardeloos, maar daar kan jij dan bij helpen. Maar Rietveld is alleen maar vorm, maar de inhoud hoeft ook niet iets te zijn. Daar word je dus doodmoe van. Ja Filmacademie. Ja daar moeten ze echt betere docenten gaan neerzetten. En dat is een van de redenen waarom die Nederlandse filmsterren, daar waren we trouwens bij, want die Nederlandse film, met de programmering, kijk als het maar een beetje een zeventje of zes en een half heeft, doe ik hem al. Dus Verdwijnen van Boudewijn Koolen doe ik ook. Terwijl dat eigenlijk een hele matige film is. En Publieke Werken heb ik ook gedaan, terwijl dat een hele miezerige film is. Maar anders vertoon je niet. Het zijn allemaal slappe romantische komedies. Maar goed, geeft dat antwoord op je vraag?

Jazeker. En promotie van klassiekers, doen jullie daar iets anders mee dan bij gewoon reguliere voorstellingen? Iets extra's aan de marketing, promotie?

Nee, ik heb dan wel dat als EYE het uitbrengt, krijg je natuurlijk wel folders en dat soort dingen er bij. En je doet de trailer natuurlijk. En in het blad licht je hem er uit, de klassieker. En je hebt de, hoe heet het, ik heb dus wat speciaal is, wat ik het liefste bij elke film wil, dat Louis Hartlooper ook doet in Utrecht, wat erg goed is, is dat je gewoon elke film inleidt. Dat is zo'n dankbaarheid bij het publiek. Mensen vinden het zo fijn. Maar ja, daar heb je de mensen niet voor die dat kunnen doen. Dat moet je echt hebben. Ja en de tijd niet voor. Ik zou als ik, ik zou het eigenlijk best graag doen hoor. Elke keer dat je een film, hem inleiden. Dat is zo vreselijk veel, respons krijg je dat. Maar dat, dat lukt niet. Maar voor de rest. Nee, aan wat voor dingen dacht je dan, wat zou je kunnen doen bijvoorbeeld? Misschien heb jij wel een goed idee?

Ja, nee. Wat ik van andere programmeurs dus hoorde, bij een film als Once Upon a Time in the West, merk je eigenlijk dat er meer publiek op af komt, want EYE die promoot het ook landelijk. Dat is nu ook met die Jarmusch films zo. Dat gaat vanuit EYE, dus die zetten eigenlijk landelijk al een marketing uit. En als jij lokaal dan je marketing doet, leun je... Het is meer in de media dus mensen hebben er alweer sneller van gehoord. Terwijl als het een film is die helemaal alleen hier draait, is het echt alleen maar lokale marketing.

Ja... Nee maar die landelijke marketing, dat geldt natuurlijk voor al je films. Daar profiteer je volop van. Hoewel, het is betrekkelijk hoor. Want sommige films... Kijk... Ik denk dat die, stel bijvoorbeeld die American Honey, dat heeft bijna vier pagina's per krant gekregen. Nou, volgens mij gaat dat gewoon hier niet lopen. Dat maakt dan, ik zie daar het oorzakelijk verband ook niet in. Maar tuurlijk werkt het wel, want laten we bijvoorbeeld zeggen, dat is hier de omgekeerde wereld. Als ik, ik doe best vaak, omdat ze dat willen, voorpremières van films. En die zit bijna nooit helemaal vol bij ons. Nou in Utrecht wel hoor, en Amsterdam. Maar op het moment, ik heb weleens een film, begin oktober hadden we een Europees filmfestivalletje gedaan. Met allemaal films, echt de geweldigste films. Ook Toni Erdmann. Allemaal maanden eerder dan die anderen. Liep wel een beetje, redelijk. Maar het was geen daverend succes. Op het moment, twee maanden later, die film, Toni Erdmann uitkomt, is het helemaal propvol. Dus snap je? Het is wel mond op mond reclame is wel heel belangrijk hoor. Is wel heel erg belangrijk. En die film, hoe heet het die gekke film? Down To Earth, weet je wel die film is uitgebracht, die documentaire, zonder distributeur, gewoon over die mensen, ik heb hem zelf niet eens gezien, sprak me niet aan. Nou die hebben we volgens mij wel twintig keer vertoond. Die kan ik nu nog blijven vertonen, die is elke keer weer uitverkocht. Is allemaal mond op mond reclame. Daar hebben volgens mij geen eens recensies van gestaan. Wel op een gegeven moment op tv geweest, dat het zo'n fenomeen was. Dat scheelt wel.

Zou het misschien ook wel schelen dat jullie met die Filmkranten ook een vast moment in de maand hebben, één keer zo'n dag.

Nee... Bouwt het... Nee, ik heb niet dat gevoel. We hebben nu wel afgesproken dat we met die samenwerking met dat museum dat we één vaste dag doen, dat we de laatste dag van de maand dat doen. Maar nee hoor, als je ook begint, nee ik denk niet dat dat veel invloed heeft.

Oké. Even kijken. Nou dat waren mijn vragen.

Ja? Wijkt mijn verhaal een beetje af van de programmeurs, anderen die je gesproken hebt?

Ja, gedeeltelijk wel.

[...]

Maar is dat misschien jullie luxepositie, dat er in hier in Bergen geen ander filmtheater is? Er is eigenlijk echt een rolverdeling in Utrecht.

Nee maar Utrecht is echt een grote studentenstad, snap je. En hier, ik denk dat dit, dat daarom, dit is denk, ja wij zijn toch wel een beetje een wondertje. Nou ja, ik zeg, je vindt in Nederland geen een plaats, want het is toch een dorp. Het is wel een bijzonder dorp. Maar ja je vindt er geen een dorp met zo'n filmtheater. Maar ik moet ook eerlijk zeggen dat die arrogantie heb ik wel. Ik denk dat waar ik ook terecht gekomen zou zijn, zou het me wel gelukt zijn. Maar dat is gewoon veel van die hele handel afweten, en dat je er een bepaald enthousiasme van uitstraalt.

Ja want eigenlijk is jouw verhaal dan bij De Domijnen, want daar is het juist meer dat de programmeur mij vertelde dat hij ook zeg maar de iets commerciële arthousefilms ook vertoond, want ja, er is dus maar één filmtheater daar, dus hij wil wel een zo breed mogelijk publiek bereiken. Dus films als Jackie en dergelijke, die verkopen gewoon beter dan echt zo'n hele kleine film, voor zo'n hele kleine film is daar geen publiek. En hier blijkbaar wel.

Nou ja, ook soms niet hoor. Wat ik zei, die Reparer les Vivant, ja dan zie ik dat en dan denk ik 'had ik dat nou wel moeten doen?' Ja ik heb er geen spijt van, maar ja, het doet me wel pijn als ik zie dat er maar tien mensen zijn. Maar nou goed, bij anderen zitten er vaak tien mensen, bij ons zitten er bijna nooit, het is altijd wel een gevulde zaal. Wat heeft nog meer niet gelopen? Nou...

Want zijn jullie elke dag geopend?

Ja. En op bijvoorbeeld een dag op zondag zijn we er drie, drie voorstellingen, drie verschillende films op een dag. Dus 11 uur, en half vier en dan 's avonds. En we gaan, er komen er steeds meer bij hoor, we gaan nog wel verder. Probleem is nu wel dat we met die tweede zaal die we dus, die er aankomt. Dat ik gewoon die prolongatie daar naar toe kan, en dat ik meer films kan vertonen. Ik heb wel, hoewel we vertonen, ik programmeer gemiddeld zo'n zeventien nieuwe titels per maand. Zeventien gemiddeld. Als je dat met twaalf vermenigvuldigd, dan kom je dus op zo'n 200 films uit. En als je weet dat in Nederland, nou, wat zullen er uitkomen? 340? Dan doe je wel veel hoor. Maar daar zitten dus een aantal klassiekers bij. En dingen die afwijken. Ik zou eigenlijk, als je mij zou vragen, wat zou je nog hiernaast willen doen qua programmeringen, dat past wel binnen jouw verhaal. En dat moet je echt in je scriptie verwerken want dat is echt een schandvlek voor Nederland. Dat Nederland geen cinemateek heeft. Dat is onbegrijpelijk. Elk land, een beschaafd land, heeft een cinemateek, dus een plek, meestal in de hoofdstad, waarin je gewoon een aantal klassiekers per dag kunt zien. En retrospectieven ook. Als je ziet wat Lissabon doet, nou, dan denk je, dat kan niet in Nederland. Maar waarom kan het in Lissabon wel? Ik bedoel, waar die, die Portugezen, waarom kunnen die, hebben die die liefde wel voor cinema? Kijk Parijs is natuurlijk een hoofdstuk apart. Parijs en New York, dat is gewoon luilekkerland voor filmmensen. Dan komt men er, toen ik heel veel in New York kwam ook, dacht ik 'jeetje wat is het toch leuk in New York.' Ik hou helemaal niet van Amerika, maar New York. Wat een feest in New York. Maar Parijs dat slaat alles.

Ja maar Frankrijk heeft natuurlijk sowieso altijd goede films gemaakt.

Ja dat komt natuurlijk uit Frankrijk.

Maar in Lissabon bijvoorbeeld, zo'n cinemateek, is dat dan ook heel erg Portugese films of echt wereldwijd?

Nee! Helemaal niet! Nee helemaal niet. Dat is geweldig! Ik bedoel, het zijn allemaal, maar ook allemaal retrospectieven van mensen die hier nooit zouden kunnen, die EYE niet aandurft. En dat is, ik, mag je best wel weten hoor. We waren een paar jaar geleden was er in Bologna een bijeenkomst van Europa Cinema. En dat is in juni, dat heet Cinema Ritrovato, is dat festival. Zou je eigenlijk moeten noteren. Ik zal het even voor je opschrijven. Dat is zo ongelooflijk, als je ooit er naar toe, je moet er naar toe gaan. Dat is een van de fijnste dingen die je... Ritrovato, dat betekent teruggevonden cinema. In Bologna. Dat is ook de hoofdstad van de restauratie van filmklassiekers.

Oh, echt?

Al het werk van Chaplin ligt in Bologna. Al het werk van Keaton ligt in Bologna. Alle grote klassiekers hebben ze, allemaal erfgenomen in Bologna gelaten. En dat is, dat festival is fantastisch. Wanneer je op dat grote plein bent van Bologna hebben ze stoeltjes staan, vijfduizend stoeltjes. 45.15 En ik was dus een paar jaar geleden voor een bijeenkomst van Europa Cinema. Nou Europa Cinema dat wordt door de Fransen betaald, die subsidiëren dus gewoon de theaters in Europa die zoveel Europese vertonen. Dat was geweldig hoor. Buitengewoon goede mensen, nou ook een paar mensen van EYE er bij. En we waren aan het eten met EYE. Slaande ruzie met ze, ik zei, 'ik vind dat jullie er gewoon niets van bakken'. Totaal gewoon, terwijl we ook gewoon bevriend zijn hoor, met een aantal mensen. Maar ik vind gewoon, behalve dan de conservering en de restauraties prima. Maar jullie zijn helemaal geen Filmmuseum, jullie zijn geen cinemateek. Toen zeiden ze waarom niet? Zeg ik, wil je echt een beetje lef hebben, en ik ga dat toch gewoon weer een keertje met ze bespreken, dan ga je gewoon beginnen met een cinemateek, zodat je in één van je zalen altijd een klassieker kunt vertonen. Maar op de een of andere manier denken ze dat dat in Nederland niet gaat, maar dat bouw je langzaamaan op, zo'n traditie. Dat gaat niet van de een op de andere dag, dat moet je opbouwen. Maar, ja, ik bedoel, waarom, ik bedoel je begint een filmcultuur, die leer je gewoon door de klassiekers te gaan bestuderen. Als jij je klassiekers niet kent, ja, dan ben je geen film liefhebber. Dat is gewoon per definitie, mag je ook in je scriptie meenemen. Daarom, is het eigenlijk gewoon noodzaak, ik bedoel, als je dat niet doet, ben je als filmtheater ridicul. Ben je eigenlijk gewoon, waar ben je dan mee bezig joh? Ik bedoel, dat is toch belachelijk? Ik bedoel, stel je nou voor, ik bedoel als je een theatervoorstelling ook, ik bedoel, die kunt, je valt terug op stukken van Ipse. Maar ik bedoel dat is, theater is probleem, dat ze zo weinig nieuwe stukken er geschreven worden. Je moet eigenlijk wel naar Ipse. Maar met muziek toch ook joh, ik bedoel je doet dan toch gewoon de oude dingen met de nieuwe dingen? Maar je moet gewoon de hele scala dat er is aan bod laten komen. Dus ja, ik vind het een blamage dat EYE gewoon af en toe eens een filmpje uitbrengt en dan hebben ze, hun retrospectief in de zomer, een en al cliché, hoe durf je met Hitchcock aan te komen? Dat kan toch niet? En wat was er afgelopen jaar? Hadden ze nog wel iets aardigs? Nou ze hebben die, dat ze Jarmsuch hebben

gedaan, dat vind ik al geweldig, dat is al heel bijzonder. Jim Jarmsuch is ook een uniek figuur. Maar gewoon een heleboel van die dingen, wat hebben ze, ik weet niet eens meer wat ze clichés, al die clichés hebben ze. Maar het is gewoon want Nederlanders durven nooit iets. En tja, dan denken ze, dan komt niemand kijken, denk ik. Nou dat geeft niet. Dan komen ze de eerste keer niet. De tweede keer komen wat meer. En de derde keer, als je een traditie hebt opgebouwd, dan gaan ze langzaam nieuwsgierig kijken. Maar als je dat niet doet, dan blijft het tobben. Dus jij denkt dat ik toch in mijn verhaal een heleboel andere dingen zal vertellen dan mijn collega's?

Ja.

Maar dat heeft er denk ik ook mee te maken dat ik zelf films maak en eigenlijk gewoon veel meer, nou daar ben ik ook heel eerlijk in, in de tijd dat ik filmjournalistiek, naar Cannes ging ik naar het festival, je denkt toch niet dat ik met Nederlands, om ging? Verschrikkelijk. Ben blij dat ik ze niet zag. Ben ik heel eerlijk in. Ben niet zo dol op Nederlanders.

Toelichting: na het transcriberen zijn de transcripties gecodeerd. Dit leverde onderstaande labels op:

[Informatie over filmtheater](#)

Films die op deze locatie worden vertoond

[Idee, motivatie achter de programmering](#)

[Definitie 'filmklassieker'](#)

[Motieven voor vertonen filmklassieker](#)

[Randprogrammering](#)

[Aanbod](#)

[Marketing en promotie](#)

[Vertoningen klassiekers in betreffende filmtheater](#)

[Publiek](#)

[Toekomst](#)

De gecodeerde transcripties worden als aparte bijlage aangeleverd, evenals de audiobestanden van de interviews.

VERKLARING: INTELLECTUEEL EIGENDOM

De Universiteit Utrecht definieert het verschijnsel "plagiaat" als volgt:

Van plagiaat is sprake bij het in een scriptie of ander werkstuk gegevens of tekstgedeelten van anderen overnemen zonder bronvermelding. Onder plagiaat valt onder meer:

- het knippen en plakken van tekst van digitale bronnen zoals encyclopedieën of digitale tijdschriften zonder aanhalingstekens en verwijzing;*
- het knippen en plakken van teksten van het internet zonder aanhalingstekens en verwijzing;*
- het overnemen van gedrukt materiaal zoals boeken, tijdschriften of encyclopedieën zonder aanhalingstekens of verwijzing;*
- het opnemen van een vertaling van bovengenoemde teksten zonder aanhalingstekens en verwijzing;*
- het parafraseren van bovengenoemde teksten zonder verwijzing. Een parafraze mag nooit bestaan uit louter vervangen van enkele woorden door synoniemen;*
- het overnemen van beeld-, geluids- of testmateriaal van anderen zonder verwijzing en zodoende laten doorgaan voor eigen werk;*
- het overnemen van werk van andere studenten en dit laten doorgaan voor eigen werk. Indien dit gebeurt met toestemming van de andere student is de laatste medeplichtig aan plagiaat; ook wanneer in een gezamenlijk werkstuk door een van de auteurs plagiaat wordt gepleegd, zijn de andere auteurs medeplichtig aan plagiaat, indien zij hadden kunnen of moeten weten dat de ander plagiaat pleegde;*
- het indienen van werkstukken die verworven zijn van een commerciële instelling (zoals een internetsite met uittreksels of papers) of die tegen betaling door iemand anders zijn geschreven.*

Ik heb de bovenstaande definitie van het verschijnsel "plagiaat" zorgvuldig gelezen, en verklaar hierbij dat ik mij in het aangehechte essay / werkstuk niet schuldig heb gemaakt aan plagiaat.

Naam: Irene Wit den Bosch
Studentnummer: 3933105

Plaats: Utrecht
Datum: 18 apr. 2017

Handtekening:

